

Tisdagen den 25 mars

Kl. 13.00–15.57
18.00–20.59

§ 1 Återrapportering från Europeiska rådets möte den 20 mars

*Återrapportering från
Europeiska rådets
möte den 20 mars*

Anf. 1 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! EU:s stats- och regeringschefer träffades alltså i torsdags med en ovanligt gedigen dagordning framför sig.

Mötet handlade till största delen om Ukraina och om hur vi kan stärka den europeiska konkurrenskraften. Det var det ämne som från början var utlovat för det här mötet. Vi diskuterade också migration och europeiskt försvar. Vi hade en första diskussion om EU:s nästa långtidsbudget, den som kallas MFF.

Vi hade FN:s generalsekreterare António Guterres på besök över lunchen. Då diskuterade vi också Mellanöstern, olika havsfrågor och multilateralism, för att rapsodiskt nämna alla ämnen.

Även om många frågor var på dagordningen var det här inte ett möte för stora nya beslut, utan vi antog utan justeringar alla de slutsatser som fanns anmälda före mötet.

På morgonen före mötet deltog jag i ett frukostmöte, där vi återigen diskuterade migrationsfrågorna. Det har ju skett rätt regelbundet att en mindre om än numera allt större krets diskuterar migrationsfrågorna för att driva dem framåt. Utöver ett ganska stort antal stats- och regeringschefer deltog även EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen på det mötet.

Det är tydligt att EU nu går i riktning mot att allt fler vill få ordning på migrationen. Den här gången diskuterade vi i huvudsak återvändandefrågor om dem som har sökt asyl i olika europeiska länder men fått avslag. Att 80 procent av dem som får avslag på sin ansökan ändå inte lämnar Europa är ett tydligt tecken på att mer måste göras. Motsvarande siffra i Sverige är 20 procent, så vi har inte samma problem. Men vi har haft samma problem, så vi förstår mycket väl vad man står inför.

Sverige deltar konstruktivt i de här diskussionerna, och slutsatserna bygger vidare på den samstämmighet som vi hade på EU-toppmötet i oktober. Men, som många sa under mötet, nu går vi från ord och idéer till handlingskraft och reformer.

Vi pratar återvändandehubbar, där man samlar människor som ska lämna Europa efter ett avslag.

Vi pratar samarbetsavtal med ursprungsländer för att minska migrationstrycket men också samarbetsavtal med transitländer för att undvika att människor passerar ett antal säkra länder på väg mot just Europa.

Precis före själva rådsmötet var jag, eftersom Sverige har ordförandeskapet, värd för ett möte med den nordisk-baltiska kretsen där även Polens premiärminister Donald Tusk och Irlands regeringschef Micheál Martin deltog. På det mötet fanns det återigen en mycket bred samsyn om att vi ska göra mer för att stötta Ukraina i den här situationen.

Rådsmötet inleddes med att president Zelenskyj deltog via videolänk, som han ofta gör när han inte deltar fysiskt. Alla var överens, som alla i den här kammaren visste, med ett undantag: Ungern.

Precis som vid förra mötet var 26 länder eniga om att vi måste fortsätta maximera vårt stöd till Ukraina. Det är naturligtvis avgörande i kombination med ökat tryck på Ryssland i form av sanktioner.

Veckan före mötet skickade Sverige ett stort civilt stödpaket till Ukraina. Vi har snabbt prioriterat om 1,4 miljarder kronor i den svenska biståndsbudgeten för att hjälpa Ukraina att stå emot den ryska invasionen. Vi måste stärka Ukrainas motståndskraft på alla tänkbara sätt, och Ukraina försvarar fortsatt både sin och vår frihet.

Vi diskuterade också de frysta ryska tillgångarna, både på vårt förmöte och på det större mötet. Här är det, som jag redogjort för tidigare, svårt att nå europeisk enighet. Jag underströk för mina kollegor från andra närliggande länder att euroländer som står mycket nära Ukraina måste fortsätta sätta tryck på andra euroländer som är mer skeptiska till att använda också tillgångarna och inte bara avkastningen. Just nu blockeras den frågan.

Herr talman! Stats- och regeringscheferna är överens om att Europas konkurrenskraft måste stärkas. Vår ekonomiska styrka är grunden för att kunna ha råd med allt från stöd till Ukraina och vår egen försvarsförmåga till den europeiska välfärden och allt annat som vår kontinent vill göra.

Den amerikanska politikens oförutsägbarhet påverkar EU-ländernas diskussioner om konkurrenskraft just nu. Osäkerheten gör att många företag och investerare avvaktar vart USA är på väg och vart amerikanska beslut som påverkar Europa är på väg. Men situationen innebär också möjligheter att ytterligare stärka Europas konkurrenskraft. Vi har i grunden en stark ekonomi. Vi har en stor inre marknad. Vi har förutsättningar som nog aldrig i modern tid varit viktigare att ta vara på än just nu när de transatlantiska banden på olika sätt är ifrågasatta.

I diskussionerna fanns ett par tydliga skiljelinjer mellan mina europeiska kollegor som jag vill nämna här.

Vissa efterfrågar fler gemensamma åtgärder, inte minst när det gäller tillsyn av kapitalmarknader och sammankoppling av energisystem, med vällovliga ambitioner att göra mer tillsammans och använda beslutsmakten på europeisk nivå för att åstadkomma detta.

Andra pekar, precis som Sverige, på att detta får sin giltighet i första hand om och när alla länder också genomför nationella reformer som är viktiga.

Det här kan låta som en teknikalitet, men det är inte det. Många stora beslut kan bara fattas på nationell basis. När det är gjort blir gemensamma regelverk väldigt verkningsfulla. Att ha gemensamma regelverk utan kraften i de nationella reformerna minskar deras betydelse rejält.

Till exempel är vägen till att säkra en stark europeisk energiproduktion att alla länder producerar mer fossilfri el. När de väl gör det blir konnektiviteten mellan energisystemen desto viktigare.

Här gör vi vårt med konkreta och tydliga steg mot att värdesätta alla kraftslag inklusive ny kärnkraft. Nu i veckan lägger vi fram den historiska proposition som banar väg för nya svenska reaktorer.

På samma sätt är grunden för stärkta kapitalmarknader att alla länder nationellt genomför de åtgärder som behövs för att få djupare och bredare tillgång till riskvilligt kapital. Utan riskvilligt kapital hjälper det inte med gemensam tillsyn eller gemensamma regelverk. Man börjar alltså i fel ände om man vill börja med att lägga en tillsynsmyndighet i valfri europeisk huvudstad i stället för att se till att de tillgångar som i dag sparas i madraser och på bankkonton görs tillgängliga som investeringsvilligt kapital.

Jag underströk också behovet av konkreta resultat i förenklingsarbetet. Det är bra att kommissionen har lagt fram förslag på hur vi ska kunna minska regelbördor och administrativa bördor, inte minst för små och medelstora företag. Fler förslag kommer att följa, bland annat inriktade på regelverk som rör den gemensamma jordbrukspolitiken och regelverk för just små och medelstora företag.

Det här är otroligt viktigt. Jag underströk insikten om att väldigt många, väldigt många gånger, har försökt minska regelbördan och inte lyckats. Varje regel har en armé av advokater och aktivister bakom sig. Varje regel har också skapats med bästa tänkbara syften. Att ta bort regler och förenkla regler är svårare än det låter. Kommissionen fick väldigt tydliga medskick om att följa upp detta extremt detaljerat för att det här ska bli trovärdigt.

Det är också tydligt att fler länder inser värdet av handel med andra delar av världen. EU är en eftertraktad partner internationellt, och Sverige förblir den kanske tydligaste rösten för fler frihandelsavtal. I ett läge där USA vill höja tullarna mot omvärlden är det extra viktigt med nya frihandelsavtal.

Det är samtidigt viktigt att hålla fast vid satta ambitioner och mål, inte minst på klimatområdet. Industrin i Europa måste kunna lita på att EU-beslut gäller och inte ändras hela tiden. Detta gäller inte minst svenska företag som är föregångare när det gäller grön omställning och som har gjort stora investeringar för att bli mer hållbara.

Herr talman! Dagen före Europeiska rådets möte presenterade kommissionen både den aviserade vitboken för framtiden för europeiskt försvar – det vill säga konsekvensen av den diskussion vi hade på ett extra-insatt möte i Europeiska rådet i februari – och förslagen inom det som kallas för ReArm Europe och som följde på samma möte. Det står nu klart för oss alla att Europa behöver stärka de gemensamma försvarsförmågorna. Detta ska ske både i form av nationella försvarsinvesteringar och genom att använda EU mer, där EU har kompetens eller skulle kunna få relevans på försvarsområdet.

Det är därför välkommet att kommissionen har presenterat förslag på konkreta åtgärder för att stärka den europeiska försvarsförmågan, öka produktionen inom europeisk försvarsindustri, förenkla för investeringar inom europeisk försvarsindustri, förenkla för gemensamma upphandlingar av försvarsmateriel i Europa och fortsätta vårt gemensamma stöd till Ukraina.

Prot. 2024/25:89
25 mars

*Återrapportering från
Europeiska rådets
möte den 20 mars*

Herr talman! Vi hade också den första diskussionen inför nästa långtidsbudget. EU står inför tuffa utmaningar, och många vill att EU ska göra mer och på fler områden. Det lät ungefär som det brukar låta i en första diskussion om nästa långtidsbudget. Vi behöver stärka vår konkurrenskraft, investera mer inom försvar och fortsätta – och snabba på – stödet till Ukraina. Detta ska ske parallellt med alla redan igångsatta prioriteringar. Man vill göra mycket.

Det är mycket bättre med höga ambitioner än låga ambitioner, men höga ambitioner på vissa områden kräver också omprioriteringar på andra områden. Dessutom kommer vi från och med nästa MFF att börja betala tillbaka på de gemensamma lån som togs under pandemin. Även om vi och andra nämnde att lån kommer att behöva betalas tillbaka förr eller senare upptäcks det nu lite yrvaket att detta kommer att gräva en del hål i nästa europeiska budget.

Jag var tydlig med den svenska positionen inför nästa långtidsbudget. Den gäller från år 2028, så det är inte omedelbart förestående. Inför denna måste vi ha en budget som avspeglar aktuella utmaningar och de viktigaste prioriteringarna. Samtidigt måste nya satsningar motsvaras av neddragningar på andra områden. Lösningen är inte en ständigt större europeisk budget på bekostnad av nationella budgetar.

Den svenska budgetrestriktiva linjen ligger fast. Den svenska avgiften ska hållas nere. Gemensam upplåning för att ge bidrag till medlemsländer eller nya egna medel, det vill säga egna skatter, är inte vägen framåt.

Det här är som sagt diskussioner som kommer att pågå i några år nu. Uppfattningarna kommer att förbli olika och följa klassiska mönster. Det kommer att bli svåra förhandlingar. Det är ingen hemlighet för den här kammaren att andra länder tycker precis tvärtom mot vad Sverige tycker – alltså att en ökad budget är lösningen på de flesta problem. De som är vana att vara nettomottagare av EU:s medel har lättare att acceptera svällande budgetar än de länder som är vana att betala för EU:s budget. Regeringen kommer att fortsätta arbeta hårt för ett så bra resultat som över huvud taget är möjligt för svensk del.

Till sist, herr talman, hade vi en lunch med FN:s generalsekreterare António Guterres där vi diskuterade multilateralism, samarbetet inom FN-systemet, havsfrågor och Mellanöstern. Det var en bra diskussion om viktiga frågor. Som ni hör var den lite spretig. Diskussionen präglades också av det faktum att den regelbaserade världsordningen – och den multilaterala ordning som inte minst många mindre demokratier är vana vid och sätter värde på – nu utmanas.

Som jag sa till EU-nämnden i förra veckan är och förblir det ett svenskt och europeiskt kärnintresse att ha ett effektivt globalt samarbete som är förutsägbart och respekterat och som har lika regler för alla länder. De principerna kommer Sverige att fortsätta stå upp för – inte minst när de ifrågasätts på världsarenan. Med detta avslutar jag återrapporten.

Anf. 2 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Europa befinner sig i det värsta säkerhetspolitiska läget sedan andra världskriget. Varje dag möts vi av nya turer i de så kallade fredsförhandlingarna, där auktoritära män från USA och Ryssland förhandlar över huvudet på Ukraina och utan att bry sig om Europa. Riskerna är stora för Ukraina och Europa, och möjligheterna är fortfarande relativt

små. Den nya amerikanska administrationen utmanar den transatlantiska länken, och EU har fått klart för sig att mer måste göras för att kunna stå på egna ben.

EU måste rusta upp militärt. I detta läge är det viktigt att EU inser allvaret och att Sverige inte längre är en bromskloss utan kan ge sitt stöd till EU-lån för att se till att öka möjligheten för EU:s medlemsländer att finansiera ökade försvarsutgifter.

Utifrån hur stolt statsministern är över att höra till de snålaste tycker jag dock att statsministern kan behöva klargöra hur han ska säkra att de ökade försvarsutgifterna i Sverige och EU inte går ut över investeringar i annan samhällskritisk infrastruktur, som järnvägar och sjukhus eller för den delen social hållbarhet.

Vi behöver ett starkare EU och en säkrare värld. Det kan kräva en del omprioriteringar även om man gör sina egna kärnväljare lite sura. Andra ledare lyfte ju under detta toppmöte bland annat fram att åtagandena för att finansiera det EU och EU:s medlemsländer tog på sig under pandemin ännu inte har levererats.

Jag vill också säga något om Ungerns agerande under EU-toppmötet. Ungern ska inte få diktera villkoren, men det går inte att bortse från att Ungern kan stoppa både nya sanktioner mot Ryssland och nästa steg i Ukrainas EU-medlemskap. Fram till nu har våra frågor till statsministern om detta besvarats som att det här inte är något problem, men nu låter statsministern på ett annat sätt och verkar nu dela vår oro.

Hur agerade statsministern på EU-toppmötet, och hur avser han att agera framåt för att stoppa dessa högernationalistiska och Putinnära krafter?

Anf. 3 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Vi börjar nu vänja oss vid att Socialdemokraterna alltid vill gnälla inrikespolitiskt vid varje återsrapportering av Europeiska rådets möten, och det står er ju fritt att göra det.

Svensk inrikespolitik var alltså inte uppe till diskussion på Europeiska rådets möte. Jag förstår att det kan vara chockerande, men så var alltså fallet. Vi diskuterade helt andra saker. Vi diskuterade utan tvekan vad EU kan göra gemensamt för att öka försvarsförmågan. De besluten är i praktiken redan fattade. Vi diskuterade definitivt vad varje enskilt land – inte minst vi som är Natoländer – måste göra för att öka den europeiska nationella försvarsförmågan i gemenskap inom Nato. Det var det vi diskuterade.

Sedan gäller det den märkliga historieförfalskningen. Jag har nog aldrig någonsin sagt att Ungern inte är ett problem i europeisk politik – inte en enda gång. Däremot har jag flera gånger sagt: Gör det varken större eller mindre än det är. När 26 länder enas mot Ungern är det en väldigt tydlig signal om en mycket bred europeisk enighet, där det är Ungern som är det udda landet som sticker ut.

Man ska ändå inte underskatta de problem det skapar; till exempel skulle det kunna stoppa nästa sanktionspaket. Man ska heller inte underskatta behovet av fler länder i Europa än EU:s länder. Att vi kan lägga till Norge och Storbritannien på listan över europeiska samarbetsländer är lika viktigt som att vi inte kan inkludera Ungern i detta.

Prot. 2024/25:89
25 mars

*Återsrapportering från
Europeiska rådets
möte den 20 mars*

Jag och flera andra sa vad vi tyckte om Ungerns sätt att ständigt stoppa gemensamma beslut. Det finns alltså inget skäl att låtsas att något annat har inträffat på de här mötena.

Jag tror att det var svar på de frågor som hade med den här saken att göra, herr talman.

Anf. 4 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Ja, Sverige och EU måste rusta upp. Det är självklart. Men det får inte ske på bekostnad av annan samhällskritisk infrastruktur, som järnvägar och sjukhus. Det får inte heller ske på bekostnad av svenska jobb och svensk välfärd.

Jag kan bara beklaga och uttrycka min oro över hur statsministern väljer att svara. Jag uttrycker även oro över svensk konkurrenskraft och svensk industris möjlighet att ligga i framkant när EU nu börjar svaja på redan fattade beslut. Det gäller till exempel det som handlar om att stoppa koldioxidläckage eller annan hållbarhetslagstiftning och otillbörlig akt-samhet i fråga om hållbarhet. Sverige och Sveriges statsminister borde bry sig om svenska jobb först, innan man säger ja, och den analysen är inte gjord än.

Avslutningsvis undrar jag om statsministern markerade mot gripandet av Ekrem İmamoğlu, Istanbuls folkvalde borgmästare och oppositionsledare i Turkiet, den 19 mars. Tog statsministern tillfället i akt att säga att EU nu måste agera mot kandidatlandet Turkiet för att Turkiet ska följa åtaganden om demokratin och rättsstatens principer – de värderingar som ukrainska soldater varje dag dör i skyttegravar för?

Anf. 5 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Det märks att Matilda Ernkrans aldrig har varit på ett europeiskt toppmöte. Det är alltså inget läxförhör av enskilda statsråd och statsministrar. Det fungerar inte på det sättet, utan vi samarbetar med varandra. Ibland kommer vi fram till att vi tycker olika, och då brukar vi uttrycka det ganska respektfullt. Ibland tänker vi väldigt lika gemensamt men helt olika nationellt, och då brukar vi låta bli att gräla om varandras inrikespolitik. Olika människor har olika traditioner i sitt arbete.

Jag står upp för svenska intressen, och jag gör allt jag kan för att enas om långsiktiga, vitala europeiska intressen. Det är de sakerna som står i centrum för vårt agerande i EU.

Anf. 6 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr talman! Tack, statsministern, för återrapporten!

Precis som det avhandlades i inläggen före detta fick vi se två olika skrivelser från rådet, en om väldigt många frågor och en om kriget. Det är ju en ny verklighet vi har i rådet.

Från mitt perspektiv kan jag konstatera att 26 av 27 ändå innebär en ganska bred enighet. Jag tycker att det är positivt att vi kan fortsätta ha den breda enigheten. Det är ju ingen självklarhet, vilket man ser om man tittar på de opinionsmätningar som görs runt om i medlemsstaterna. Det är inte i alla länder det ser ut som i Sverige. Så länge man kan bibehålla en så här bred enighet får man nog alltså vara i alla fall lite glad.

Herr talman! Vid samrådet tog vi upp situationen i Syrien. Från Sverigedemokraternas sida vill vi välkomna de tuffare skrivningar vi ser. Det talas en del om den regelbaserade världsordningen, och när det gäller Syrien tycks det inte finnas några regler över huvud taget. Det är väldigt irreguljärt där. Flera olika länder är inne och bedriver militära operationer i landet. En diktatur har ersatts av en annan, och det finns dokumentation av över 60 massakrer uppe i norra Syrien. Det är positivt att det blir starkare skrivningar om detta och även sanktioner kopplade till hur man tar itu med det. Det tycker vi är positivt.

Vi hörde lite om långtidsbudgeten. Där är det positivt att det finns en bred enighet i Sverige om den budgetrestriktiva linje som slogs fast i EU-nämnden sist. Det anmälades i alla fall ingen avvikande ståndpunkt från Socialdemokraterna. Har Sverige fortfarande samma frugala partner i förhandlingarna?

Anf. 7 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Först och främst vill jag understryka det som sades här tidigare: Att Ungern avviker från den gemensamma linjen är allvarligt, men låt nu inte Ungern vara den definierande punkten i europeisk politik! Ungern är den avvikande punkten i europeisk politik. Det är viktigt att säga. Men om vi alla ägnade all vår möda enbart åt Ungern skulle nog ingen bli gladare än Ungern, så låt oss inte göra det.

Jag delar också bilden att det finns opinioner runt om i många europeiska länder som gör att den enighet vi nu har inte alls är självklar utan mycket väl kan komma att provas när vi går närmare olika former av freds-förhandlingar. Jag vill ta fasta på detta och ta fasta på ett fint samarbete med europeiska länder utanför EU, vilket gör Europas samlade arbete starkare. Det är viktigt.

Jag glömde säga det tidigare: Turkiet var inte uppe på agendan, men Turkiets agerande nu väcker många frågor om landets syn på rättsstaten. Jag är övertygad om att vi kommer att komma tillbaka till Turkiet, inte minst eftersom Turkiet formellt är kandidatstatusland till EU. Det väcker många frågor, och jag är mycket bekymrad över det som händer där just nu.

Det är samma sak med Syrien; vi hade inte heller det nämnvärt uppe på agendan, men vi har pratat om det förut. Det är alldeles uppenbart att det har vänt efter de förhoppningar som ändå fanns under en tid. Då uttryckte vi oss alla försiktigt optimistiskt, kan vi kanske kalla det, och nu har det vänt till att vi uttrycker oss både något mindre försiktigt och något mindre optimistiskt. Vi är ganska bekymrade över det som händer olika minoriteter, inte minst kristna minoriteter, i Syrien.

I grund och botten skulle jag säga att de frugala länderna är fortsatt frugala om man menar detta att inte ständigt ta på sig nya uppgifter. Både Finland och Danmark har definitivt svängt när det gäller försvarsfrågor och har uttryckligen motsatt uppfattning. Min bild är att Tyskland, Nederländerna och några länder till fortsatt tycker som vi.

Anf. 8 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr talman! Jag tackar statsministern för svaret.

Jag går över till konkurrenskraftsfrågorna, där det är uppenbart att det finns en bred krisinsikt hos kommissionen och medlemsstaterna. Det är

positivt. Jag kan dock bli lite oroad när jag tittar på lösningarna. För energiintensiv industri är lösningen CFD-kontrakt med statliga garantier. Det är statliga stöd, som det i slutändan är skattebetalarna som ska stå för.

När det gäller regelförenklingar är frågan om det är tillräckligt. Vi ser ju här i riksdagen att det protesteras från Socialdemokraterna och andra så fort man tar bort i princip obetydliga regler från CBAM, och jag förstår att det kan vara samma situation i rådet. Det jag undrar är varför målen fortfarande är heliga och inte kan diskuteras. Kan vi diskutera regler tycker jag att vi borde kunna diskutera mål också.

Anf. 9 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! När det gäller regelförenklingar är de viktiga. Det är alldeles uppenbart. Jag tror att alla länder är självkritiska på ett hälsosamt sätt – det finns nog inget europeiskt land som säger: ”Vi har precis lagom många regler som omgärdar små och medelstora företag i till exempel jordbrukssektorn!” Alla är lämpligt självkritiska. Sedan vet vi alla att det i politiken är mycket lättare att skapa regler än att upphäva regler.

Jag tycker alltså att regelförenklingar är viktiga men att de måste bevisas innan de blir trovärdiga. Nu tycker jag att kommissionen har en hög och tydlig målsättning för detta och surrar sig själva hårt vid att lyckas uppnå den, så låt oss åtminstone ge kommissionen the benefit of the doubt, som det heter på engelska, och ett försök att ge sig på de här sakerna.

När det gäller målsättningarna är jag bara mån om att vi inte ska ändra mål hela tiden. Det skulle vara förödande för näringslivet. Företag gör långsiktiga investeringar, och de måste våga lita på att de regler som de investerar under också gäller under lång tid.

Anf. 10 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Herr talman! När jag läser slutsatserna från rådet kan jag konstatera att rådet som vanligt inte ser Israel som ett subjekt. Man beklagar djupt att vapenvilan har brutit samman men säger ingenting om vem som brutit den. Man erinrar om vikten av obehindrat tillträde och oavbruten distribution av humanitärt bistånd i stor skala till hela Gaza samt om att elförsörjningen ska återupptas, men man säger ingenting om vem det är som stoppar det humanitära biståndet och elförsörjningen.

Israels regering är den som har brutit vapenvilan, stoppat det humanitära tillträdet och stängt ned elförsörjningen. Rådet måste våga säga detta, och EU måste fördöma Israels agerande. Det är dags att pausa associeringsavtalet med Israel. Vilka påtryckningsmedel diskuterade rådet när det gäller situationen i Gaza?

Min andra fråga rör omnibus och bland annat stoppa klockan-mekanismen samt förenklade regler för omställning till fossilfritt.

Många experter menar att flera av de regelförenklingar som föreslås kommer att leda till lägre krav på områden som miljö, klimat, arbetsrätt och mänskliga rättigheter. Statsministern har tidigare sagt att regeringen är för förenklingar men inte för ambitionssänkningar. Därför vore det intressant att höra hur de regelförenklingar som diskuterades kan komma att påverka ambitionerna och hur svenska företag, som kommit långt när det gäller till exempel hållbarhetsrapportering, påverkas av att man skjuter på införandet.

Slutsatserna tar också upp energi. Man pratar om – och förespråkar till och med – koldioxidsnåla lösningar. Jag skulle vilja veta vad koldioxidsnåla lösningar är och hur detta rimmar med målet om klimatneutralitet.

Anf. 11 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Europeiska rådet var nog i grund och botten varken mer eller mindre enigt om Mellanöstern än någon gång tidigare. Jag tror att jag i samband med varje EU-nämnd och varje återrapportering har sagt att vi står ungefär där vi står. I enskildheter kan rådet enas, till exempel när det gäller kritik mot en bruten vapenvila och att gisslan inte är frisläppt, men i de stora, övergripande frågorna om vem som bär skulden till olika saker kommer Europeiska rådet inte närmare en lösning. Den får helt enkelt sökas på annan plats.

Detta hindrar oss inte att från svensk sida uttrycka vad vi tycker och tänker, men vi kommer inte att kunna få enighet i Europeiska rådet om några andra slutsatser än de som nu ligger. Jag tror att det är viktigt att säga detta.

Om man i grund och botten tror att varje regelförenkling är en smitväg för lägre ambitioner kommer man alltid att vara emot regelförenklingar. Det finns säkert en sådan misstänksamhet mot en del människor – man vill alltid ha fler regler och tror att detta är det enda sättet att få ett näringsliv som agerar klimativänligt. Det går också att vända på steken och säga att näringslivet ofta är bättre än politiken på hur-frågorna. Politiken måste ha stabila målformuleringar att nå fram till.

Där är nog juryn fortfarande ute, skulle jag säga. Jag tror att regelförenklingar är nödvändiga för Europa, inte minst i relation till Asien och USA. Detta är känt som en komplicerad plats, inte minst om man tar 27 olika länders regelverk och lägger dem bredvid varandra och sedan lägger gemensamma EU-regelverk på dem. Här finns det förenklingspotential. Jag är dock mån om att säga att detta inte får betyda att man bakvägen upphäver beslut i klimatpolitiken som vi har fattat i bred enighet.

Jag tror att de kommande månaderna kommer att utvisa vad EU-kommissionen kommer att föreslå.

Anf. 12 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Herr talman! Jag tackar statsministern för svaren, även om jag inte riktigt fick svar.

Jag kan konstatera att man inte diskuterade några påtryckningsmedel för att få till en ny vapenvila i Gaza. Man diskuterade heller inte det jag frågade om när det gäller omnibus. Vidare fick jag inget svar när det gäller svenska företag som har kommit långt och som kan förlora på att man skjuter på hållbarhetsrapporteringen.

Vänsterpartiet vill se Sverigepriser på el. Vi har låga produktionskostnader men har ändå höga elpriser på grund av EU:s elmarknad. Det är dags att begära ett undantag så att vi kan använda den el vi producerar och så att priset är kopplat till kostnaden för att producera den, inte till andra länders beroende av den dyra gasen.

Det är positivt att kommissionen har talat om att det behövs mer förnybar energi för att kunna sänka priserna och att kommissionen tänker fortsätta att stödja EU-länderna så att de snabbare kan få fram mer förnybar

Prot. 2024/25:89
25 mars

*Återrapportering från
Europeiska rådets
möte den 20 mars*

energi. Detta är något som rådet välkomnar. Jag vill dock gärna höra vilka praktiska åtgärder som diskuterades.

Anf. 13 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! När det gäller energi är det nya snarare att man välkomnar alla fossilfria energislag. Detta har ju Sverige slagits hårt för. Tidigare förekom en märklig exkludering av kärnkraften, som Sverige, Frankrike och flera andra länder har bekämpat. Förnybar energi skapas i väldigt många länder – ofta framgångsrikt men ibland mycket volatilt. Det nya är ett slags neutralitet inför detta, och det tycker vi är bra.

Jag kanske nämnde det för fort, men jag sa uttryckligen att svenska företag har glädje av stabilitet i reglerna och inte ska missgynnas av att man har tagit regelverken på allvar. Jag tror att jag sa detta explicit. Det är också ett sätt att säga att man ska vara mycket varsam med att ändra på viktiga regler som företag har som grund för att fatta beslut om mycket stora investeringar.

Däremot är det inte uppenbart att varje hållbarhetsrapport i sig löser det stora problemet. Många företag tycker nog att det är för mycket fokus på rapportering och för lite fokus på goda resultat.

Anf. 14 ANNA LASSES (C):

Herr talman! Detta med konkurrenskraften är ju oerhört väsentligt, framför allt just nu. Jag tycker att det låter väldigt bra att statsministern driver linjen att vi ska ha minskad regelbörda men att vi ska hålla fast vid höga mål samt att fokus är på de små och medelstora företagen.

Jag tänkte framför allt uppehålla mig vid den lunch som hölls tillsammans med generalsekreterare Guterres, då framtidspakten och multilateralism diskuterades. Det är som sagt avgörande att vi verkligen står upp för och står fast vid FN. FN upprätthåller faktiskt den regelbaserade världsordning vi värnar om. Jag funderar på konsekvenserna av att USA backar. Vad kommer detta att innebära? Det räcker inte att vi bara står kvar. Vi måste stå upp för våra värderingar, och vi måste också stå upp med medel.

Nu pågår ju en rustning i Europa; detta är naturligt och oerhört nödvändigt. Jag ska erkänna att jag är orolig över den omprioritering man kan se från vissa länder, som tar FN-medel till det nationella försvaret. Detta är förståeligt, men med tanke på den regelbaserade världsordningen innebär det också en risk. Diskuterades balansen mellan å ena sidan det europeiska försvaret och å andra att upprätthålla världsordningen och medlen till FN?

Anf. 15 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Detta var ganska mitt i prick i diskussionerna, ibland med viss konkretion. Det handlade till exempel om vilka konsekvenserna för FN-systemet blir när USA drar ned väsentligt på sin finansiering. Ibland diskuterades det också lite bredare om hur man ska se på olika FN-resolutioner och sådana saker. För några veckor sedan fick vi en något udda kombination av länder som stöttade en resolution där Europas länder gjorde en tydlig markering i en annan riktning.

Det finns en risk för ett sluttande plan. Vi har alltid sagt att FN blir ganska handlingsförlamat när FN:s säkerhetsråd inte kan fatta kraftfulla beslut. I Ukrainafrågan har ju FN i praktiken varit helt sidsteppat och inte kunnat göra någon nytta. Det blir heller absolut inte bättre av det amerikanska agerandet. Jag tycker att det finns skäl att vara bekymrad över detta.

Jag förstår att FN måste kunna visa på resultat för att vara relevant. Man hamnar lätt i ett slags moment 22-situation där man inte kan visa resultat, vilket leder till att många länder tycker att FN inte är lika viktigt som tidigare. Jag förstår mycket väl dilemmat i detta.

Även pengafrågan var uppe. FN:s generalsekreterare passade onekligen på att beskriva en hårt ansatt FN-ekonomi. Det var väl inte så att Europas alla länder som en man eller en kvinna räckte upp handen och sa att de hade pengar att ersätta förlorade FN-medel med. Så är det inte, och vi måste ha respekt för att i alla länder är pengar en trång resurs för både nationella och internationella syften.

Nej, det fanns inga tydliga svar om detta. Att Ryssland har varit mycket destruktivt i FN-sammanhang är uppenbart. Den nya amerikanska politiken är ännu inte riktigt klarlagd, men det vi ser just nu antyder inte att vi kommer att kunna göra mer genom FN-systemet.

Anf. 16 ANNA LASSES (C):

Herr talman! Nej, och där kommer just frågan om framtidspakten och ökad effektivitet in. Men då gäller det också att vi inte drar tillbaka för mycket, för det blir ett automatiskt effektiviseringskrav när USA backar och de medlen kanske till stor del försvinner. Det är i alla fall bra att diskussionen är igång, och den lär fortsätta.

Detta för mig vidare till budgeten, som ni också diskuterade. En av de saker man har diskuterat att eventuellt dra ned på är just biståndet, och det är ju kopplat till det jag tog upp om FN. Om och i så fall hur diskuterades biståndet apropå den nya situation vi befinner oss i?

Anf. 17 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Det gjordes inte. FN:s chef underströk dock vikten av de program olika EU-länder är med och finansierar, i ett läge där USA drar sig tillbaka. Han bad också länder att titta på om de på olika sätt kan bidra på något vettigt vis så att konsekvenserna inte blir katastrofala. Men inget enskilt land har tillnärmelsevis möjligheten att täcka upp för detta, framför allt inte i ett läge där man ska täcka upp också för annat.

Detta är ett stort problem, men som ofta när USA gör ganska brutala saker finns det ett korn av sanning i det. USA har länge sagt att resten av världen inte kan förvänta sig att USA ska vara den självklart största bidragsgivaren till många olika FN-program. Man har ju hört hur det kan låta i FN:s generalförsamling då USA ombeds att inte lägga sig i men där emot betala. I längden är det ingen hållbar linje. Det USA nu gör är inte heller konstruktivt, men det har funnits tecken i skyn ganska länge.

Anf. 18 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr talman! Jag tackar statsministern för dragningen.

Jag ska först uppehålla mig lite grann vid omnibus, som har tagits upp också i tidigare anföranden. Omnibusförslagen skapar en stor ryckighet för

företag och näringsliv. I Sverige är det relativt få företag som drabbas av en stor regelbörda, men de ligger ändå i framkant på dessa områden. Det handlar om due diligence och hållbarhetsrapportering, och det är relativt ny lagstiftning. Detta gör att de som har investerat mycket och som redan ligger i framkant också kommer att drabbas av denna ryckighet.

Inför mötet gjorde jag ett medskick om att man kanske borde titta på regelförenklingar när det gäller just stärkt beredskap och resiliens, för här tror jag att det finns mycket att göra, inte minst när det gäller den gemensamma jordbrukspolitiken – CAP.

Herr talman! Jag ska också ta upp avsnittet om haven. Det är två viktiga arbeten som pågår, ett inom EU och ett inom FN. När det gäller det som pågår inom EU har jag fått signaler om att Sveriges regering inte har tagit en aktiv roll. Varför driver regeringen inte på för juridiskt bindande avtal? Det efterfrågas ju starkt, inte minst utifrån skicket på Östersjön.

När det gäller FN:s arbete med haven uppmanas i rådsslutsatserna alla medlemsstater att skyndsamt ratificera avtalen inför mötet i Nice i juni. Kommer Sverige att agera på denna uppmaning och skyndsamt ratificera avtalen inför mötet?

Anf. 19 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Först en liten randanmärkning. EU-lingot är ibland lite obegripligt. Alla människor vet kanske inte vad omnibus är. EU är ju expert på att skapa sådana begrepp.

Jag tror att det i grund och botten finns en seriös vilja till regelförenkling. Det handlar inte om låga ambitioner utan om att EU-kommissionen precis som de flesta nationella regeringar har fått väldigt mycket återkoppling från företag om att det för krångligt – apropå konkurrenskraft och växande företag i Europa. Man behöver inte vara konspiratoriskt lagd. Det finns en massa goda föresatser i en massa olika regler, men alla landar i att varje företag ska rapportera ytterligare en sak. De flesta EU-parlamentariker har inte varit småföretagare, och det märks. Därför har de lätt att fatta beslut utan att ta hänsyn till vilka konsekvenser det får. Jag förstår dem som är lite misstroagna mot att dessa regelförenklingar verkligen kommer till stånd. Det ska bevisas också. Jag tar dem på orden men vill också se bevis på att det går att förenkla reglerna.

Rapporteringskraven är ofta överskattade. Det är en politikers sätt. Man lägger en börda på någon annan att rapportera ytterligare en sak och tror att det inte medför någon kostnad. Men det medför höga kostnader, och många olika branscher anställer massor av människor bara för att göra rapporter som man är säker på att väldigt få läser. Att göda konsultfirmor och advokatbyråer med den sortens rapportkrav är inte det som långsiktigt bygger europeisk konkurrenskraft.

Det är alldeles riktigt att Frankrike uppmanade länder att ta ställning inför konferensen i Nice och återkomma med hur de ser på konventioner och ratificering, och det kommer Sverige också att göra.

Anf. 20 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr talman! Om nu statsministern inte tror så mycket på rapporteringskraven låter det ändå som att vi kan ha en gemensam syn på exempelvis ekocidfrågan. Detta har vi haft uppe för diskussion ett flertal gånger tidigare.

I kapitlet om energi står det i rådsslutsatserna att man uppmanar till en intensifiering av alla insatser för att trygga billig, ren energi med en ambitiös elektrifiering och investeringar i nät, lagring och sammanlänkningsnät. När jag läser detta tolkar jag det som att det för svensk del skulle kunna innebära finansiering av anslutning av havsbaserad vindkraft för att sänka kostnader och flaskhalsar och göra elen billigare i prisområde 4. Delar statsministern denna syn?

Prot. 2024/25:89
25 mars

*Återrapportering från
Europeiska rådets
möte den 20 mars*

Anf. 21 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Nej, rådet diskuterade inte de svenska elprisområdena. Vi brukar inte diskutera på den detaljnivån.

Detta handlar om att koppla ihop länder för en effektiv överföringsförmåga, och en förutsättning för detta är en väldigt effektiv energiproduktion på många ställen. Just nu är många blickar riktade mot Tyskland, för den tyska energipolitiken påverkar många andra länder. Det är ingen som ifrågasätter Tysklands rätt att precis som alla andra fatta sina egna energipolitiska beslut, men det får stora konsekvenser för alla om några av Europas mest industritunga länder har en för liten, pålitlig, väderberoende energiproduktion.

Anf. 22 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Jag tackar statsministern för informationen.

Jag har tappat räkningen på hur många gånger vi har sagt att vi lever i en föränderlig och orolig omvärld. Men att EU möter den amerikanska strävan mot protektionism med en europeisk strävan mot frihandel och öppenhet är förhållandevis hoppfullt, kopplat också till de regelförenklingar som har diskuterats här tidigare i dag. Jag tror att det är viktigt att påminna sig själv om insikten att regelförenklingar också förenklar att uppnå målbilden och inte alls behöver innebära sänkta ambitioner.

Jag tänker på förutsättningarna för oss att bedriva handel med resten av världen. När EU nu ägnar sig åt att försöka få till stånd fler frihandelsavtal är ett internt regelkrångel i Europeiska unionen något som komplicerar skrivandet av avtal, försämrar vår konkurrenskraft gentemot andra och möjligen också minskar viljan att investera i att skapa produkter som går att exportera till EU.

Jag tänker på den svenska Europaparlamentariker som åkte till Bryssel fast besluten att minska Europeiska unionens klåfingrighet. På frågan vad vederbörande hade utträttat var svaret: Ja, man skulle införa ett regelverk för de här skärmarna som sitter ovanpå hytten på lastbilar för att minska luftmotståndet. Under svenska förhållanden fungerade inte elmotorerna. Därför har jag nu lyckats införa en regel om att det också måste finnas en manuell vev för att veva upp skärmen och minska luftmotståndet.

Återigen: Allt görs med goda föresatser, men detta innebär att man inte kan exportera lastbilar till EU lika lätt, med samma standarder, utan att följa alla dessa småregler.

Diskuteras frihandelsfrågan i denna kontext, regelförenklingar, vid de möten som statsministern deltar i och i så fall hur?

Anf. 23 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Ja, så diskuteras frihandel också. För det första var Ursula von der Leyen noga med att påpeka att hon uppfattar att intresset för att sluta frihandelsavtal med Europa snarare ökar. I en instabil värld, där det inte är uppenbart att USA är den främsta motorn för internationell frihandel, kommer intresset att öka för den inre marknaden och därmed frihandelsavtal med Europa. Det finns flera sådana exempel.

Jag tror att resten av världen inte är problemet där utan ibland snarare vi själva. Alla vill ha så många specialregler i frihandelsavtalen att de är svåra att sedan få igenom i varje enskilt land. Det tycker jag är ett problem.

Sedan finns det protektionistiska tendenser även i Europa, som ibland göms under frihandelsavtalen. Inte minst i jordbrukssektorer kan detta vara väldigt känsligt. Inför varje val i något europeiskt land är det dessutom alltid något land som tycker att det är jobbigt att rösta igenom ett frihandelsavtal. Vi är alltså långt ifrån perfekta.

Det andra som nämndes var naturligtvis den enorma betydelse som vi fäster vid den inre marknaden. Både Lettarapporten och Draghirapporten pekar också på behovet av att expandera den inre marknaden. Det handlar om tjänster, försvarsindustri, telekomsektorer och finansiella tjänster – allt detta. Det är klart att det i grund och botten vore helt rätt väg att gå. Den inre marknaden har varit en makalös ekonomisk framgång i 30 år, men den är långt ifrån färdig. Att gräva där vi står eller vattna där det redan växer är en ganska bra poäng, men svårt nog.

Slutligen – det glömde jag att säga i min inledning – var ECB-chefen Christine Lagarde också på plats och hade en genomgång av euron, valutans styrka och svagheter och europeisk ekonomi just nu. Även hon instämde i att vi har stora möjligheter från Europas sida när USA är mer inbundet, så att säga, men hon påpekade också att det är upp till bevis när det gäller att göra de saker som krävs för att vara den naturliga attraktionskraften i världen.

Anf. 24 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Tack, statsministern, för svaret!

Vi byter ämne lite snabbt och går över till Ukraina. Det är på sätt och vis väldigt positivt att Sverige tillsammans med de nordiska och de baltiska länderna och länder som Polen och andra europeiska länder ger ett oerhört stort stöd till Ukraina och den ukrainska krigsinsatsen. Men lika bekymmersamt är att det också finns andra länder som inte riktigt lever upp till sin andel av betinget och trots sin storlek inte riktigt levererar, åtminstone inte i nivå med den retorik som ofta hörs. Vapenpaket brukar växlas mot högt tonläge, skulle man kunna säga.

Finns det några tendenser i diskussionerna bland stats- och regeringscheferna till ett uppvaknande och en ökad leverans i den situation som vi nu befinner oss i, som ju i allra högsta grad är oroväckande?

Anf. 25 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Det är en högst relevant fråga, inte minst just nu när vi står inför ett läge där det kan bli vapenvila – vi vet inte. Det kan bli freds-förhandlingar – vi vet inte. De kan bli rimligt bra, men de kan också bli väldigt dåliga. Det råder total osäkerhet.

Att Europa har steppat upp under de senaste månaderna är alldeles uppenbart, och det är gott så. Just nu tror jag att det krävs en blandning mellan omedelbarhet, att göra saker nu som gör att Ukraina hamnar i en bättre position inför formativa veckor, och en långsiktig ambition att stå vid Ukrainas sida efter något slags eldupphör eller fredsförhandlingar.

Olika länder är lite olika engagerade i olika frågor, för att uttrycka det artigt. Jag åker själv till Paris nu på torsdag och diskuterar med det som ibland beskrivs som the coalition of the willing – de länder som på olika sätt är beredda att agera också långsiktigt för att hjälpa Ukraina, också efter ett vapenstillestånd och efter en fredsförhandling. Jag vågar inte ens gissa vad som kommer ut av detta. Men att det är viktigt kan jag vara hundra procent säker på.

Anf. 26 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Herr talman! Tack, statsministern, för såväl återrapporten som de svar som har givits hittills!

Jag tycker efter att ha läst slutsatserna att det är tydligt att de europeiska länderna håller på att samla sig i det mycket besvärliga världsläge som vi befinner oss i just nu. Texterna kring Ukraina känns väldigt relevanta och bra. Det enda som är dåligt är att det bara är 26 och inte 27 länder som står bakom. Freden, som vi hoppas kommer en gång i framtiden, måste bli längre än bara den nuvarande amerikanska presidentens mandatperiod – vi måste tänka långsiktigt och få styrsel på detta.

EU har goda förutsättningar. EU startade som ett fredsprojekt. Alla tankar om att det är bättre att vi gör oss beroende av varandra har kanske känts lite konstiga tidigare. Men nu är det väldigt tydligt att det är de stora frågorna, fred och demokrati, som vi pratar om.

För att EU fortsatt ska vara en relevant aktör måste vi komma vidare med konkurrenskraftsfrågorna. Den inre marknaden är EU:s stora framsteg och det som leder till de här effekterna. Ska vi utöka detta måste vi fortsätta och försöka få till fler frihandelsavtal med övriga delar av världen. Det borde finnas öppningar just nu, när frihandeln utmanas från annat håll.

Då tycker jag att egna regelförändringar är ett viktigt och också ganska billigt steg i att komma vidare i frihandelsförhandlingar. Detta, tillsammans med att vi lyckas frigöra mer riskvilligt kapital, skulle göra EU, Europa, Sverige och världen starkare.

Anf. 27 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Tack, Magnus Berntsson, för det perspektivet! Vi tenderar att prata problem och lösningar; det är vår uppgift. Men låt oss också säga att det är momentum för Europa just nu. Jag har alltid varit en varm Europavän och starkt för det svenska EU-medlemskapet, redan på den tid då det ansågs vara ett hot mot den svenska neutraliteten. Kan man tänka sig något så dumt? Jag har varit starkt för ett euromedlemskap – med respekt för folkomröstningen, men likväl. Jag har varit för fördjupande av den inre marknaden – allt detta. Det är momentum för europeiska lösningar just nu. Låt inte det bästa bli det godas fiende!

I ett läge där Ryssland invaderar grannländer till oss som borde vara EU-medlemmar, där ett land som Kina tar sig friheter i våra ekonomier som vi inte får ta oss i deras ekonomi och där USA i vart fall tydligt ifråga-

sätter det transatlantiska samarbetet är det momentum för mer europeiskt samarbete.

Jag tror att få länder skulle ha en så enormt stor nytta av detta som ett starkt men relativt litet, exportinriktat land med väldigt vana av att agera internationellt. Så jag tror inte att vi ska underskatta möjligheterna i allt det som vi nu ser som stora problem. Det är ett problem att Ryssland är Ryssland. Det är ett problem om USA drar sig undan. Och det är ett problem att Kina i vissa stycken missbrukar den internationella handeln. Allt detta är allvarliga problem. Men låt oss se möjligheterna i allt detta! Jag tror att momentum för Europa också innebär enorma möjligheter för Sverige som land.

Anf. 28 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Herr talman! Tack, statsministern!

Jag håller med om det perspektivet, och jag ser stora möjligheter. Det är klart att EU behöver spela en roll även på den globala scenen, och jag uppskattar att det hölls ett möte tillsammans med FN:s generalsekreterare.

FN är en annan organisation som definitivt har sina utmaningar just nu. FN genomgår en reformagenda och har ganska stora steg att ta åt rätt håll vad gäller både dess ekonomiska förutsättningar och dess totala relevans.

Det är ett faktum att av de resolutioner som generalförsamlingen har fattat beslut om under de senaste tio åren har 173 handlat om Israel och 77 om resten av världen. Jag tycker att det visar på att FN har mer än bara ekonomiska bekymmer att hantera. FN behöver faktiskt reformeras.

Jag skulle vilja ställa en ytterligare fråga. När havsfrågorna diskuterades – var de så konkreta att även skuggflottan i Östersjön diskuterades?

Anf. 29 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag har två konkreta svar. Skuggflottan diskuterades absolut under Ukrainafrågan, och vi fortsätter att lista framgångsrikt. Mer måste göras. Det var inget nytt där, men det går ändå i rätt riktning.

Vi diskuterade inte skuggflottan, men vi diskuterade andra, bredare havsfrågor.

Utanför agendans formuleringar tog man upp det som ibland tas upp också i EU-nämnden, nämligen kvalificerade majoriteter. Ju mer EU förväntas kunna agera på en världsscen, desto mindre relevant blir kravet på ständig enhällighet. Ungern bevisar det med all tydlighet. Men även i andra frågor har EU svårt att agera med en röst eftersom enighetskravet är så pass hårt.

Argumenten är desamma som alltid framförs, det vill säga att vissa länder vill ha kvalificerad majoritet på utrikesområdet för att kunna agera i världen. Andra vill komma undan trilslande länder som inte vill ha EU-skatter. Där är inte vi lika entusiastiska. Inget nytt under solen!

Anf. 30 ELIN NILSSON (L):

Herr talman! Tack, statsministern, både för återrapporten och för de svar som har givits här tidigare!

EU:s sanktioner mot Ryssland är väldigt viktiga i det här läget. Trots omfattande sanktioner bär försäljningen av rysk olja fortfarande upp en stor del av krigsekonomin. Genom att minska Rysslands intäkter skulle man kunna försvaga krigsmaskineriet, och det är viktigt. Alla här i kam-

maren delar synen att EU måste göra allt i sin makt för att stärka Ukrainas sak och för att Ryssland ska förlora kriget.

Sedan ett par år tillbaka finns ett pristak som är satt av EU tillsammans med G7 på ryska petroleumprodukter skeppade till havs. Utrikesministern har tillsammans med kollegor från Norden pekat på behovet av ett sänkt pristak – i början av året, tror jag att det var. En sänkning med tio dollar per fat skulle medföra en stor minskning av den ryska krigskassan. Det här är något som har nämnts flera gånger under EU-nämndens sammanträden.

Mina frågor till statsministern är: Har statsministern någon bild av hur arbetet med det här går? Sker det några framsteg i processen, och hur ser eventuella hinder ut?

Jag skulle även vilja passa på att fråga om man diskuterar ytterligare sanktioner för att slå mot rysk export av landburen olja.

Anf. 31 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Det exakta svaret är att vi inte hade några nya sanktioner uppe nu. Vi fick lite oväntat igenom ett sanktionspaket rätt nyligen med Ungern, dock till priset av ett antal avlistningar från sanktionerade individer. Jag ska vara noga med att påpeka att det inte bara var Ungern som krävde avlistningar, utan det var även andra länder som passade på av olika skäl. Det kan man ha lite olika uppfattningar om, men det var alltså inga nya sanktioner uppe den här gången.

Däremot är det väl känt – och jag håller helt med utrikesministern om detta – att ju mer vi kan pressa ned priset, desto mindre göder vi rysk krigs-ekonomi. Det där är en alldeles egen fråga. Noggranna data visar att Ryssland lider enormt mycket av de här sakerna. Det är klart att ett land som är berett att använda en så stor andel av sin mycket lilla ekonomi ändå kan fortsätta orimligt länge. I den bemärkelsen är tiden verkligen på vår sida och inte på Rysslands sida. Men det exakta svaret är att det inte var uppe några nya saker i Europeiska rådet den här gången.

Herr talman! Eftersom jag inte sa det i min inledning borde jag säga det nu, för återrapporteringen kanske börjar dra sig mot slutet. Olaf Scholz, den tyske förbundskanslern, hade sitt sannolikt sista möte som förbundskansler – så pass sannolikt att han avtackades. Jag vill för svensk del understryka att vi har haft ett otroligt fint samarbete med Tyskland under hans ledning. Jag har nu också träffat den sannolikt nye förbundskanslern, Friedrich Merz, och vi ser fram emot ett lika gott samarbete under den nya tyska regeringen.

Vi har värdesatt Tyskland i EU-samarbetet på väldigt många olika sätt. Ett EU med ett starkt Tyskland kommer att fungera bättre än ett EU med en svag tysk röst.

Anf. 32 ELIN NILSSON (L):

Herr talman! Stort tack, statsministern, för en fin radioövergång!

Tysklands roll i EU är viktig och har varit så under lång tid. EU:s roll i världen och Sveriges roll i EU blir allt viktigare i takt med att omvärldsläget försämras. Jag lyfte det inför det möte som statsministern nu återrapporterar från. Det här är någonting som jag och Liberalerna vet, och jag vet att statsministern delar den bilden.

Prot. 2024/25:89
25 mars

*Återrapportering från
Europeiska rådets
möte den 20 mars*

Jag har sett en mätning som visar att allt fler svenskar börjar bli varse detta och att den positiva synen på EU blir allt starkare. Det handlar om EU som fredsprojekt, som vi har talat om här i kammaren tidigare i dag.

Folkpartisten i mig hoppas såklart att detta ska vända opinionen om euron både här i kammaren och bland de breda folklagren, för det är faktiskt dags att byta från krona till euro.

Min fråga till statsministern blir om det ger incitament att stärka Sveriges roll i EU nu när opinionen hemma blir allt starkare, och i så fall hur.

Anf. 33 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Låt oss börja i den svåra frågan om EU:s ledarskap. Den diskuteras ständigt. Vi har en stark kommission, och det är bra. Det är bra med en stark kommission som driver på, och det har vi verkligen nu. Jag tycker att Ursula von der Leyen gör ett utomordentligt gott arbete på det sättet.

I och med kriget mot Ukraina har det nordisk-baltiska och Polen vuxit i betydelse. Våra perspektiv tar större plats i dag, skulle jag säga. Säkerhetspolitiken tar större plats, och behovet av konkurrenskraft tar större plats. Det är också bra. Det tysk-franska är viktigt i Europa, och vi ska välkomna det. Ett Tyskland och ett Frankrike som är offensiva och som kan enas underlättar också för EU att enas. Ibland enas man också i tuggmotstånd, så jag välkomnar ett starkt Tyskland och ett starkt Frankrike i detta.

Allra sist men inte minst: Underskatta inte det som nu händer med ett Europa som är större än EU! Det är inte att underkänna EU:s betydelse att erkänna att Europa också behöver Storbritannien och Norge, inte minst, för säkerhetspolitiken – och vi kan lägga till Island också.

Anf. 34 ERIK HELLSBORN (SD):

Herr talman! Tack, statsministern, för en informativ återrapport!

Vid den förra återrapporten för två veckor sedan talade statsministern och jag om behovet av en starkare europeisk försvarsindustri. Därefter, faktiskt så sent som i går kväll, släppte Svenska Dagbladet en artikel på just detta ämne. Där intervjuades bland annat generalsekreteraren för försvarsföretagens branschorganisation SOFF, som talade om ämnet.

Han nämnde att de flesta beställningar som görs sträcker sig över två till fyra år, medan branschen anser sig behöva beställningar som sträcker sig över sex till åtta år för att våga expandera. Problemet uppgavs i mångt och mycket bestå av att Europas militärer mestadels bara köper mer av det man redan har. Man fyller på i ladorna efter att ha skickat grejer till Ukraina medan man i alltför liten utsträckning beställer ny, mer modern teknologi.

Här har vi alldeles uppenbart ett problem. Europeisk försvarsindustri inte bara tvekar inför att expandera i nödvändig utsträckning, utan Europa riskerar dessutom att i en framtida konflikt inte vara så modernt och teknologiskt rustat som vi skulle kunna vara. Om det är någonting som historien har lärt oss är det att i krig är det allt som oftast den sida som har den bästa teknologin som vinner.

Genom det svar jag fick från statsministern i förrförra veckan vet jag redan att såväl statsministern som statsministerns kollegor tar frågan på stort allvar. Inte desto mindre vill jag fråga hur statsministern ser på Sve-

riges och Europas möjligheter att på allvar få fart på produktionen av högteknologisk militär materiel. Kulor och artillerigranater i all ära, men nästa generations krig kommer att kräva mer än så.

Anf. 35 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Det är en bra poäng. Krig, i sin förfärlighet, kräver tyvärr såväl kulor och granater som väldigt mycket högteknologi. Ukraina lär oss båda sakerna just nu – till priset av förfärligt många människoliv, men ändå.

Man ska inte vara alltför entusiastisk när man pratar om detta. Det handlar ytterst om att vi har ett krig på vår kontinent som vi skulle vilja slippa. Men när vi nu ändå har den situationen är jag rätt optimistisk när det gäller svenska försvarsindustriföretag. De är moderna, högteknologiska och vana vid samarbeten runt om i världen. Det finns nog skäl till optimism där.

Det EU nu kan göra gemensamt är att underlätta för upphandlingar, försöka öka standardiseringen och ha färre separata specifikationer. Det var någon som sa att vi har ett tjugotal olika stridsvagnsmodeller bara i europeiska Natoländer. Det är mycket sådant som skapar väldigt långa ledtider. Vi är vana vid otroligt långa upphandlingsprocesser. De kan ta många år. Samtidigt lär oss Ukraina att det man inte kan göra på ett halvår kanske man inte har nytta av över huvud taget. Det finns mycket omställning som måste ske i allt detta.

Jag tror att vi nu står inför en period där Sverige och många andra länder går in i långvariga och storskaliga upprustningar av våra egna nationella försvar för att kunna fylla vår roll inom ramen för det gemensamma. Då tror jag också att försvarsindustrin kommer att få mycket mer långsiktiga beställningar än vad de är vana vid och våga bygga ut sin produktionskapacitet.

Det i sin tur väcker många nya frågor. Får de miljötillstånd för att bygga ut sina produktionsanläggningar? Finns det kompetens att rekrytera som kan bemanna företagen? Finns det riskvilligt kapital som inte har begränsningar att investera i försvarsindustriföretag? Det är bara tre av de saker som vi i politiken kan ändra på – och ska ändra på.

Återrapporteringen var härmed avslutad.

§ 2 Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 27 mars kl. 14.00*.

§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2024/25:37 för *tisdagen den 18 mars* i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från finansutskottet.

Prot. 2024/25:89
25 mars

*Återrapportering från
Europeiska rådets
möte den 20 mars*

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Motioner
2024/25:3352 och 3353 till justitieutskottet

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Justitieutskottets betänkande
2024/25:JuU24 Riksrevisionens rapport om statens insatser för barn som
misstänks för grova brott

Konstitutionsutskottets betänkanden
2024/25:KU12 Ett nytt rättsmedel i dataskyddslagen och brottsdatalagen
2024/25:KU24 Tryck- och yttrandefrihet, massmediefrågor
2024/25:KU27 Trossamfund och begravningsfrågor

Skatteutskottets betänkande
2024/25:SkU9 Inkomstskatt

Civilutskottets betänkande
2024/25:CU7 Familjerätt

Näringsutskottets betänkanden
2024/25:NU16 Regelförenkling för företag
2024/25:NU18 Mineralpolitik

*Svar på
interpellationer*

§ 6 Svar på interpellation 2024/25:479 om vikten av folkbildning ur ett beredskapsperspektiv

Anf. 36 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):
Herr talman! Jytte Guteland har frågat mig hur jag avser att motverka att neddragningen av anslagen till studieförbunden leder till att den svenska beredskapen att klara kriser minskar.

Till att börja med vill jag vara tydlig med att jag ser folkbildningen som en viktig kraft i samhället. Detta värnar regeringen om.

Regeringen är också tydlig med att civilsamhället har en viktig roll i Sveriges civila försvar och därmed i den samlade förmågan i totalförsvaret. Som exempel kan nämnas att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap beviljar uppdragsersättning till ideella organisationer som genomför utbildning riktad till allmänheten för att öka den enskildes förmåga att förebygga och hantera olyckor, allvarliga händelser och kriser samt hantera konsekvenser av höjd beredskap och ytterst krig. Under 2025 finns exempelvis studieförbundet Bildas projekt ”Var beredd – inte rädd!” bland de projekt som beviljats medel.

Även kampanjer som MSB:s Beredskapsveckan, där studieförbund deltar med aktiviteter, liksom utbildning i regi av studieförbund och andra folkbildningsaktörer samt insatser av förenings- och kulturliv är av vikt när det gäller att informera och utbilda allmänheten.

År 2025 disponerar folkbildningen cirka 4 miljarder kronor i statsbidrag. Det handlar om cirka 2,4 miljarder kronor som fördelas i generellt statsbidrag till folkhögskolor och cirka 1,6 miljarder kronor i generellt statsbidrag till studieförbund. Det är alltså ett omfattande statligt stöd som möjliggör betydande folkbildningsverksamhet runt om i landet.

Anf. 37 JYTTE GUTELAND (S):

Herr talman! Tack till statsrådet Pehrson för svaret och för möjligheten att ha detta samtal här i Sveriges riksdag i dag!

Folkbildningen och studieförbunden är en grundbult för svensk demokrati. Folkbildningen syftar till kunskapsspridning och bildning och förenar människor genom samtal, studier, sport, språk och kurser av olika slag. Det är här vi tillsammans bygger ett samhälle. Vi får helt enkelt en solid beredskap och en solid grund att stå på tillsammans i Sverige.

Neddragningen av anslagen till folkbildningen fortsätter med budgeten för 2025. Anslagen har nu minskat med 35 miljoner. Nästa år handlar det om 500 miljoner, en nedskärning motsvarande en tredjedel av verksamheten.

En nyligen presenterad rapport från Folkbildningsrådet visar att de minskade anslagen till studieförbund och folkhögskolor påverkar tillgången till folkbildning i hela landet. I synnerhet är de små kommunerna drabbade. Mellan 2023 och 2024 minskade personalstyrkan i studieförbunden med 16 procent, enligt samma rapport.

Samtidigt har civilt försvar genom folkbildning visat sig vara ett framgångsrecept i Ukraina. De ständigt pågående angreppen på elsystem, vattenförsörjning, vägar, järnvägar, flygfält, bostäder, sjukhus och skolor kräver insatser från hela samhället, och då behövs förstärkningar av det civila försvaret.

I Ukraina har folkhögskoleutbildningar byggts upp, bland annat med Sverige som förebild. Kriget ändrade ursprungsplanerna för dessa utbildningar, och man har nu ställt om dem till nya behov. Sedan Rysslands fullskaliga invasionskrig inleddes har 60 000 personer utbildats i paramedicinsk och psykologisk vård.

De ständiga angrepp vilka som sagt sker på järnvägar, vägar, elsystem, flygfält, sjukhus, skolor och så vidare innebär att det krävs ett starkt civilt försvar, inte bara ett militärt sådant. Erfarenheterna är väldigt tydliga och positiva när det gäller folkbildningen. Folkbildningen är ett framgångsrecept för att man ska kunna bygga samhället och reparera vid angrepp.

Det civila försvaret har gjort väldigt stor skillnad i Ukraina. Flera ukrainska och svenska rektorer skrev om detta i en svensk dagstidning i början av året.

Även pågående och mer långsiktiga kriser som den globala uppvärmningen kräver folkbildning och beredskap. Vår tid är alltmer präglad av extremväder, och behovet av lokal kunskap om hur man agerar exempelvis vid översvämningar är väldigt tydligt och aktuellt, inte minst med Jönköping i åtanke denna vecka.

Det är oerhört viktigt att vi har denna motståndskraft och möjlighet att agera gemensamt. Därför är de neddragningar vi ser på folkbildningen väldigt olyckliga i tid.

Mot bakgrund av detta vill jag återigen fråga statsrådet Pehrson hur han avser att stärka motståndet och beredskapen vid kriser som attacker av olika slag, men också extremväder, nu när anslagen till folkbildningen minskar så drastiskt.

Anf. 38 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Herr talman! Frågan om de nedskärningar som regeringen har gjort på folkbildningen sedan 2022 har varit uppe för debatt i alla möjliga olika former. Jag blir alldeles förundrad över den kreativitet som Socialdemokraterna visar i frågan om folkbildning. Man vänder sig åt alla möjliga håll för att lyfta upp frågan. Det låter som att nationen Sverige och demokratin kommer att falla och att vi inte kommer att kunna försvara oss. Så är det naturligtvis inte.

Jag tänkte kort läsa upp sammanfattningen från Riksrevisionens rapport från 2022, där man riktade skarp kritik mot studieförbunden, bristen på kontroll och fusk i inom studieförbunden.

Riksrevisionen skriver att statsbidraget till studieförbunden uppgår till närmare 2 miljarder kronor årligen. Folkbildningens aktörer har fått stort förtroende från staten att själva förvalta och kontrollera dessa medel. På senare år har det upptäckts omfattande fel och fusk i studieförbundens utbetalningar av statsbidraget till samverkanspartner. Riksrevisionen har därför granskat om kontrollen, uppföljningen och styrningen av statsbidraget till studieförbunden är effektiv. Granskningen har särskilt fokuserat på hur studieförbunden använder medlen och hur kontrollsystemet är utformat. Riksrevisionens övergripande bedömning är att det finns brister i alla led från studieförbundens utbetalningar och kontroll via Folkbildningsrådets styrning och uppföljning till regeringens styrning. De kontrollsystem som folkbildningens aktörer tillsammans har utformat fångar inte upp felaktigheter på ett tillräckligt effektivt sätt.

Jag vet att studieförbunden i samverkan med Folkbildningsrådet har börjat arbeta med bättre kontroll och målstyrning av medel, men jag måste ändå konstatera att det med tanke på hur systemet har varit uppbyggt ändå har funnits ett omfattande fusk. Riksrevisionen konstaterar i rapporten att man inte vet vart 44 procent av medlen tar vägen. Att då hävda att vårt totalförsvar är i riskzonen om inte studieförbunden även i fortsättningen får 2 miljarder, helst ännu mer, årligen är häpnadsväckande.

Nästa år drar vi ned, precis som tidigare talare har sagt, med 500 miljoner kronor. Det är en fjärdedel av anslagen. Vi menar att kontrollen behöver förbättras, och vi från Sverigedemokraterna förespråkar att det ska bli en statlig lösning på kontrollen av medlen. Vi menar att Folkbildningsrådet inte har vårt förtroende att förvalta och förmedla dessa medel. Vi menar också att de pengar som människor i det här landet går upp varje dag och jobbar hårt för att bidra till statskassan med ska följas upp och användas för rätt saker. Så är det inte i dag.

Därför menar jag att den här debatten på många sätt börjar likna en fars. Det börjar spåra ur. Det är viktigt att vi fortsätter diskussionen. Nu kommer regeringen att tillsammans med Sverigedemokraterna landa i hur framtiden ser ut. Vårt mål är att skapa bättre kontroll och förutsättningar

för den verksamhet som ändå gör gott i samhället. Den verksamheten finns också, och det är värt att understryka.

Människor som använder pengar för att fuska eller för egna syften ska inte få några skattemedel. Det är vår bestämda uppfattning.

Anf. 39 JONAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Alla som deltar i debatten är eniga om att folkbildning kan vara en viktig kraft i Sverige. Det är positivt om personer som inte känner sig hemma i det ordinarie utbildningsväsendet hittar hem i folkhögskolan och där bildar sig och lär sig för livet. Det handlar också om att ta steg mot behörighet till högre utbildning genom allmän kurs, eller att gå en yrkesutbildning som leder till arbete.

Jag reagerar på Socialdemokraternas och Jytte Gutelands extrema överdrifter om folkbildningen och missvisande paralleller som man drar i interpellationen. Socialdemokraterna frågar sig hur statsrådet vill motverka att de sänkta anslagen till studieförbunden leder till att den svenska krisberedskapen försämras. Det vore rimligare att fråga sig om studieförbundens verksamhet i Sverige fungerade mer optimalt i det avseendet. Verkligheten för studieförbunden i Sverige de senaste åren är att man har haft enorma problem med verksamheten. Det handlar om ett gigantiskt fuskande och fifflande med skattebetalarnas pengar. När Riksrevisionen granskade statens stöd till studieförbunden för ett par år sedan kom man fram till att det saknades underlag för att betala ut pengar för 44 procent av de hundratals arrangemang som granskades.

Fram till häromåret fick det islamistiska studieförbundet Ibn Rushd tio-tals miljoner kronor i statsbidrag årligen, det vill säga en organisation med kopplingar till det islamistiska nätverket Muslimska brödrskapet – som häromåret uppmärksammades för att man lär ut sharialagar till barn.

Ett annat studieförbund som också har haft stora problem på senare år är det till Socialdemokraterna närstående ABF. Där har vi kunnat ta del av att man i närtid har hållit sig med gängkriminella med vapen och narkotika på olika skattefinansierade fritidsgårdar i Botkyrka. Det här är några exempel när det kommer till demokratiska tvivelaktigheter hos studieförbunden, men det finns hur många ytterligare exempel som helst.

Sverigedemokraternas och regeringens reformer gällande folkbildningen den här mandatperioden har varit viktiga och nödvändiga. Många av reformerna är ett svar på den grova misskötsel på politikområdet som skedde under de tidigare rödgröna regeringarna. Budgetanslaget till studieförbunden är inget undantag, inte minst när det behöver prioriteras i tuffa tider – som det nu är.

Nu för vi folkbildningen i en annan riktning – mot ordning och reda igen. Om Socialdemokraterna värnar studieförbundens roll så mycket när det kommer till krisberedskap, hur kommer det sig att ni under alla era år vid regeringsmakten inte stoppade det gigantiska fuskandet på studieförbunden, bidragsrullningen till islamister och studieförbundet Ibn Rushd eller till gängkriminella på fritidsgårdar hos ABF? Inte kan det väl vara så att Socialdemokraterna tror att studieförbundsverksamhet som är fylld med islamism och infiltration från gängkriminella och andra demokratiska problem ska bidra till att stärka den svenska krisberedskapen?

Prot. 2024/25:89

25 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 40 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Jag tänkte börja med att klargöra vad som försiggår i debatten genom att läsa ur Liberalernas partistyrande dokument. Vi kan börja med det senaste partiprogrammet. Där framgår följande: "Folkbildningen bidrar till höjd kunskapsnivå i samhället. Såväl folkhögskolan som studieförbunden är viktiga utbildningsformer som breddar människors möjligheter att lära nytt hela livet. För att möta olika människors behov ska utbildningsmöjligheter som skapas av offentliga och privata aktörer kompletteras med goda och långsiktiga villkor för den fristående folkbildningen."

Det här är alltså den liberala uppfattningen om folkbildningen och vilken framtid folkbildningen ska gå till mötes.

Vad gör regeringen? Här handlar det om drakoniska besparingar som leder till att 96 procent av studieförbundens lokalorganisationer måste spara. Vidare överger studieförbunden hela kommuner eller kommundelar i större kommuner. De sverigedemokratiska inläggen i debatten är den tydliga illustrationen över vad som sker. Om Johan Pehrson hade fått bestämma hade folkbildningens ställning stärkts, som det står i Liberalernas programskrift *Kulturpolitiska prioriteringar* på Liberalernas hemsida. Men det är knappast den politik som Johan Pehrson för.

Nåväl! Låt mig gå över till folkbildning, beredskap och civilt försvar. På Johan Pehrsons bord ligger ett förslag till budgetunderlag inför de kommande tre åren från Folkbildningsrådet. Det innehåller exakta förslag som skulle möta det som Jytte Guteland lyfter upp i interpellationen. Med 100 miljoner över de tre åren samt kunskapshöjande insatser för stärkt beredskap och civilt försvar skulle studieförbunden nå 50 000 personer eftersom de är starkt förankrade i civilsamhället med 15 000 samarbetsorganisationer runt om i landet.

Med 50 miljoner över samma tre år skulle folkhögskolorna, som är 155 till antalet och finns från Norrbotten till Skåne, kunna nå 10 000 deltagare med korta kurser i kunskapshöjande insatser. Och med 35 miljoner av dessa 50 miljoner skulle man kunna stärka de beredskapshöjande utbildningar som man redan ger, till exempel inom sjukvård, vvs, el och transporter.

Förslaget ligger färdigt på Johan Pehrsons bord. Det vore enkelt att bereda, för att kunna stärka folkbildningens ställning i nästa års budget.

Anf. 41 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Inläggen i denna interpellationsdebatt är lite olika.

Jag vill återigen understryka hur viktigt det är med utbildning och bildning. Det är grundläggande för att samhällets alla delar ska fungera. Ett robust och motståndskraftigt samhälle kräver ett välfungerande utbildningssystem.

I budgetpropositionen för 2025 görs stora satsningar på utbildningsområdet, brett sett. Vi gör också den största pekuniära satsningen någonsin på forskning och innovation.

Stödet till folkbildningen är fortsatt omfattande under 2025 och uppgår med de generella anslagen till studieförbund och folkhögskolor till sammanlagt ungefär 4 miljarder kronor.

Den viktiga ingång som inte minst Jytte Guteland har i denna interpellationsdebatt handlar också om vad vi gör för Ukraina. Den svenska riksdagen gör, ofta på förslag från den svenska regeringen, stora insatser och

miljardsatsningar för att stödja Ukraina militärt och humanitärt men också för att stödja civilsamhället på olika sätt. Det är viktiga insatser som dock kräver att det görs prioriteringar i budgeten.

När det gäller den totala utbildningen i Sverige handlar Sveriges samlade försvarsförmåga inte bara om den militära eller den civila. Det är den totala försvarsförmågan som är avgörande för nationen Sverige. Här görs insatser i skolan, och det görs insatser för ökad vuxenutbildning i fråga om de resurser som skulle krävas om det värsta skulle hända, om kriget skulle komma till Sverige helt enkelt. Då behöver vi ha förmåga att klara av en sådan fruktansvärd situation som vi nu ser i Ukraina.

När det gäller högre utbildning jobbar vi med Campus totalförsvar för att bredda och skapa utbildningar och rusta Sverige också på detta område.

Folkbildningen är central. Jag nämnde i mitt initiala svar att många förbund har i uppdrag att ge just folkbildning till medborgarna inom ramen för olika myndigheters uppdrag. Det välkomnar jag.

Utöver folkbildningen ska man inte glömma bort folkbiblioteken, som är en ganska viktig plats för bildning. Om vi inte kan läsa böcker och inte har bibliotek med böcker runt om i hela Sverige, för att inte nämna skolbibliotek, är det illa ställt med förmågan att rusta sig för framtiden ur ett totalförsvarsperspektiv.

Anf. 42 JYTTE GUTELAND (S):

Herr talman! Jag vill tacka utbildningsminister Pehrson.

Från socialdemokratiskt håll och i allra högsta grad från mitt eget håll uppfattas Liberalerna som ett parti som vill stå upp för både utbildning och folkbildning, för båda dessa utbildningsgrenar. Det är även ett parti som säger sig vara väldigt intresserat av att arbeta med säkerhetsfrågor, beredskapsfrågor och så vidare – i likhet med mitt eget parti. Men det som skiljer oss åt är förstås vägarna framåt.

Liberalerna har valt ett regeringssamarbete där de på flera håll sitter i knät på ett samarbetsparti här i riksdagen, Sverigedemokraterna. Det partiet verkar inte alls vara inriktat på någon av de här frågorna. Det verkar som att Liberalerna har hamnat i dåligt sällskap och i en obekväm ställning i det där knät.

Utifrån vad Sverigedemokraternas riksdagsledamöter tog upp i den här debatten – det var väldigt klargörande – verkar det närmast handla om en personlig beef mot folkbildningen. Det verkar finnas en rejäl irritation, som att människor har krockat med varandra, nästan bokstavligen. Kanske har någon i den sverigedemokratiska riksdagsgruppen en ovän som arbetar med folkbildning? Det verkar vara väldigt personligt.

Argumentationen håller nämligen inte. I alla institutioner kan det finnas människor som sysslar med brottslig verksamhet. Det vet vi. Inte minst regeringen vet det, nu när man har haft problem med Sveriges säkerhetsrådgivare. Men ingen har väl argumenterat för att vi inte ska ha en säkerhetsrådgivare på grund av de problemen. Men i det här fallet verkar regeringens samarbetsparti tycka att vi inte ska ha någon ordentlig folkbildning eller att det åtminstone ska vara något lite halvdant och nedmonterat.

Det kan vi socialdemokrater inte hålla med om. Vi tror att folkbildningen spelar en större roll än någonsin. Den här interpellationen handlar till exempel om att stärka folkbildningen då vi i Ukraina och i vårt eget

land ser exempel på att det finns vissa kurser som är väldigt viktiga i vår tid.

Folkhögskolorna spelar också stor roll i den tid vi lever i. För många unga som behöver en utbildning men inte lyckas i den ordinarie skolan lyckas folkhögskolor vända ständiga skolmisslyckanden till framgång. Det finns många exempel på det. Statistiken är otroligt positiv, till folkhögskolornas fördel. Ungdomar som gång på gång inte har klarat att ta sina betyg klarar av sina utbildningar genom folkhögskolorna och får en framtid. Detta är också viktigt i en tid då det är ett problem att ungdomar inte känner framtidstro och väljer andra vägar som är skadliga för samhället.

Jag vill därför insistera på att utbildningsministern vänder om och satsar på folkbildningen igen. Jag vill att han tar fajten med samarbetspartiet och visar att de här frågorna är alldeles för stora för att det ska handla om någon personlig beef i den sverigedemokratiska riksdagsgruppen.

Anf. 43 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Herr talman! Ja, jag har en personlig beef, inte med folkbildning och inte med studieförbund utan med ett system som gynnar en viss organisation på ett ofördelaktigt sätt. Vi har sett det med lotteriverksamhet. Vi kan se det med fackförbunden. Vi har sett det med ABF och så vidare. Det har jag en stark personlig beef med.

Jag menar att det är en uppgift för den här regeringen och oss som stödparti att rensa upp där. Vi behöver göra upp med det Socialdemokraterna av olika skäl inte har haft förmågan, möjligheten, viljan eller kraften – eller vad vi vill kalla det – att göra själva. Det är det som är problemet.

Återigen: Det är inte jag som säger att fuskets pågå, utan det är Riksrevisionen. Det är andra som rapporterar om detta. Det handlar alltså inte om att jag har en beef med studieförbunden eller folkbildningen.

Sverigedemokraterna förstår värdet av folkbildning. Vi förstår värdet av att ha ett starkt civilsamhälle och ett grundfundament för att kunna bygga vårt samhälle starkt. Men vi har också en förståelse för att det sticker i ögonen på många väljare när den sortens verksamhet bedrivs nästan öppet och på ett sådant sätt. Men Socialdemokraterna förmådde inte göra någonting åt det under de åtta år som de satt som regeringsparti. Det är det som är problemet här, och det är det som vi pekar på.

Detta ska man ha i åtanke när man hör de här brösttonerna och den högljudda retoriken om att demokratin nu faller och att Sverige inte kommer att ha något totalförsvar. Det vi gör är att vi drar ned med en fjärdedel på studieförbunden från det statliga hållet, samtidigt som både kommuner och regioner lägger 1 miljard på studieförbunden. Vi lägger väldigt mycket pengar på folkbildning i en global kontext. Det kan vi absolut fortsätta göra, men då ska pengarna också gå till rätt verksamhet. Det är det som vi pratar om när vi tar den här debatten.

Anf. 44 JONAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Jag undrar hur studieförbunden ska kunna hjälpa till att lösa kriser när de själva har hamnat i en kris med fuskande, islamism, kriminell infiltration och så vidare, någonting som cementerades under de rödgröna partiernas regeringsår. Jag tror att det blir väldigt svårt.

Vi fick höra från Socialdemokraternas ledamot att det skulle vara något personligt från Sverigedemokraternas sida i det här fallet. Det är rena fantasier. Vi tar strid för skattebetalarnas intressen. Vi tar strid för våra väljares intressen. Här skiljer vi oss kanske från Socialdemokraterna. Vi tycker att det är viktigt att skattebetalarnas pengar går till rätt saker när det gäller folkbildningen, men det är inte direkt någonting som Socialdemokraterna har visat att de bryr sig om.

När det gäller ”personligt”: Vi vet vilket parti det är som har väldigt nära kopplingar till ett studieförbund. Det är Socialdemokraterna som har det – till ABF. Det är inte Sverigedemokraterna som har det. Jag tror snarare att de eventuella personliga kopplingarna kan gå åt ett helt annat håll än vad ledamoten antydde.

Sedan har jag också en fundering apropå interpellationen. Man refererar ju till en debattartikel som man menar är skriven av diverse rektorer. Jag skulle vilja fråga Socialdemokraterna vilken debattartikel det rör sig om. Det är nämligen så att Svenska Dagbladet tidigare i år publicerade en debattartikel där bland andra Anna Ekström, socialdemokrat precis som Jytte Guteland, är med och skriver. Man använder i den här debattartikeln ett språkbruk som är snarlikt det i interpellationen; man talar om ”civilt försvar genom folkbildning” och beskriver det som ett ”framgångsrecept”. Är det den här debattartikeln som avses, eller vilken är det? Det vore ju intressant att veta, tycker jag. Om det är så att man använder debattartiklar från sina egna partivänner som källor i interpellationer tycker jag att det är ganska anmärkningsvärt.

Anf. 45 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Som sagt: Den som fördjupar sig i Liberalernas partiinterna dokument, kulturpolitiska prioriteringar och senaste partiprogram kommer att kunna hitta formuleringar om att man ska stödja och stärka folkbildningen. Då tycker jag att en befogad fråga till Johan Pehrson är: Har han sedan han tillträdde som minister med ansvar för folkbildningen stöttat och stärkt folkbildningen?

Till Sverigedemokraterna kan man bara säga att det här är en del i en större helhet. Sverigedemokraterna ger sig på varje del av samhällskroppen där ett motstånd mot en auktoritär regim skulle kunna frodas. Det handlar om att ge sig på det största oppositionspartiet, men det handlar också om att ge sig på akademins frihet, kulturen och civilsamhällets organisationer, inte minst folkbildningen. De ger sig på allt där det finns någon som skulle kunna göra motstånd mot ett auktoritärt maktövertagande.

Johan Pehrson, som gick till val på att stödja, stötta och stärka studieförbunden och folkbildningen, gör sig till sverigedemokratisk marionett när han drar bort stödet på det här viset. Folkbildning handlar såklart om att bygga resiliens. En bildad befolkning är mycket svårare att påverka med vilseledande information eller den typ av hybridattacker som vi har varit utsatta för, inte minst i sociala medier. Men folkbildningen kan också bidra med sakkunskap om hur man ska bete sig när krisen eller kriget är här och hur man ska bygga kompetenser som vi behöver för beredskapen. Allt det här kan folkbildningen bidra med, om Johan Pehrson bara slutar gå i Sverigedemokraternas ledband.

Anf. 46 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Regeringen behöver naturligtvis göra prioriteringar när det gäller all utbildning, inklusive folkbildning. Med statens begränsade resurser har vi till exempel nu valt att prioritera ett extra stöd till folkhögskolorna, medan vi till viss del har neddragningar på studieförbunden. De behöver också prioritera.

Jag vill dock understryka att det samlade statliga stödet till både studieförbund och folkhögskolor kommer att vara omfattande och är så även i år. Det är ett uttryck för att man tycker att de har något viktigt att bidra med – tillsammans med insatser för läsning, insatser för bibliotek, insatser i skolan, insatser för vuxenutbildning och insatser för högre utbildning vad gäller till exempel Campus totalförsvar. Det handlar om att stärka det svenska totalförsvaret.

Jag har stor förståelse och respekt för att det här får konsekvenser och kräver omprioriteringar inom studieförbunden. Man måste prioritera det som man känner är viktigast i sitt kärnuppdrag. När vi ger ett fortsatt stöd till folkbildningsverksamheten runt om i landet kommer man att kunna prioritera och även fokusera på demokrati, integration, delaktighet i samhället, till exempel för personer med funktionsnedsättning, och ett bredare civilsamhälle som är starkt. Som jag sa tidigare finns det över 100 000 föreningar i Sverige som på olika sätt bidrar till sammanhållning och bildning men också till ett levande kulturliv.

Liberalerna är ju också otroligt kritiska till de missförhållanden som har uppdragats. Vi har nu en stark dialog med Folkbildningsrådet för att se till att man kommer till rätta med det här. Man har fått nya uppdrag. Man har fått revisorer. Man ska vidta mängder av åtgärder för att bli bättre på att göra det man ska när det gäller folkbildning. Vi utvärderar det här arbetet löpande.

Anf. 47 JYTTE GUTELAND (S):

Herr talman! Jag tackar utbildningsministern ännu en gång.

I en tid när Sverige skulle behöva rusta upp och stärka sin beredskap, när världen är orolig och hotfull, när vi har en extremt hög arbetslöshet i landet, när väldigt många unga behöver en ny chans och en ny möjlighet att klara sin framtid, när kriminaliteten är hög och när många ungdomar hamnar snett och vi vet att utbildningar på folkhögskolor många gånger är det som räddar och vänder utvecklingen väljer regeringen att gå in och skära i folkbildningen.

Man skär väldigt mycket. 16 procent av de anställda har fått lämna sina tjänster de senaste åren. Nära en tredjedel av anslagen är borta. Tusentals utbildningar måste göras om eller läggas ned. Vi lever samtidigt fortfarande med höga energipriser – i alla fall lever folkhögskolor och studieförbund med priser som är en konsekvens av dem. Vi har ett extremt högt kostnadsläge i Sverige. Det är nu det ställs på sin spets om man står upp för liberala demokratiska värderingar och om man står upp för säkerhet i Sverige.

Men det är ganska tydligt att det för det liberala partiet är något annat som väger tyngre, nämligen att få delta i ett regeringssamarbete och sitta i knät på ett parti i den här kammaren som står för allting annat. Våra partier står ju närmare varandra i både de här frågorna och många andra för vår demokrati viktiga frågor. Egentligen står ni längre ifrån dessa sverigede-

mokratiska riksdagsledamöter, som häcklar och hånar människor som kämpar för andra människors framtid. De misstänkliggör studieförbund när de har minst lika många kriminellt belastade i sina egna nätverk. Det är patetiskt.

Prot. 2024/25:89
25 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 48 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Jag vill bara förtydliga att vi förstärker stödet till folkhögskolorna och har gjort det. I år satsar vi ytterligare resurser för att se till att fler – även om det kanske inte är tillräckligt – personer med funktionsnedsättning kan få ta del av den viktiga utbildning som det kan vara. Det handlar om både en andra chans och en annan chans. Det är viktigt att få sagt.

Det har fattats beslut om en ansvarsfull nedtrappning av resurserna till studieförbunden. Men sammantaget är det 4 miljarder som regeringen lägger på den här delen av folkbildningen. Jag tycker att det är bra. Man kan göra det och samtidigt vara tydlig med att även folkbildningen och inte minst studieförbunden måste prioritera.

Jag förstår att det leder till omprioriteringar och svåra beslut. Man vet också om att det inte bara är staten som är med och finansierar folkbildningen. Det gör också regioner, kommuner och andra finansiärer. Allt det görs för att stärka en folkbildning på bredden.

Detta är en del av folkbildningen som är viktig. Men det är inte den enda. Det regeringen gör för skolan och vuxenutbildningen och för att satsa på att rusta Sverige i utbildningen på våra högskolor och våra universitet inom ramen för Campus totalförsvar är också viktiga insatser i en svår tid.

Jag har stor respekt för att man kan tycka annorlunda och vill satsa mer resurser på alla dessa områden. Men jag kan konstatera att 4 miljarder är resurser som kommer. Jag utgår från att de blir väl använda på ett korrekt sätt även i en svår ekonomisk tid.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2024/25:480 om konstnärliga utbildningar

Anf. 49 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Linus Sköld har frågat mig hur jag avser att agera för att det fortsatt ska kunna finnas konstnärliga utbildningar i Piteå och på andra orter runt om i hela landet.

Regeringens mål är att utbildning och forskning vid universitet och högskolor ska hålla en internationellt sett hög kvalitet och bedrivas effektivt. Universitet och högskolor har ett stort ansvar för att organisera sin verksamhet så att detta mål uppnås. De övergripande kraven på högre utbildning finns i lag och förordning. Lärosätenas självbestämmande när det gäller hur verksamheten ska läggas upp och hur resurserna ska användas är en viktig principfråga. Med några få undantag styr inte regeringen var lärosätena ska bedriva verksamhet.

Jag vill också ta tillfället i akt att förtydliga att alla utbildningsanslag räknas upp med den årliga pris- och löneomräkningen. Detta inkluderar även de konstnärliga utbildningarna. Under mandatperioden har ersätt-

ningsbeloppet för utbildningar inom kultur och musik ökat med 8,5 procent.

Det är genom den samlade kunskapen där man lär av andra som samhället förs framåt. I en värld där samhällsproblemen blir alltmer komplexa krävs framsteg på fler områden för att kunna lösa dem. Regeringens utbildningspolitik ska skapa förutsättningar för utbildning och forskning av hög kvalitet. Utbildning av hög kvalitet ger individen förutsättningar att utveckla sin kompetens och möjliggör etablering på arbetsmarknaden.

Utbildningar inom universitet och högskolor bidrar till bildning och till individuell utveckling, samhällsengagemang och kritiskt tänkande. Universitet och högskolor har ett viktigt ansvar för att organisera och utveckla sin verksamhet för att uppnå hög kvalitet i utbildningen, stärka kompetensförsörjningen för arbetsmarknadens behov och säkerställa att resurserna utnyttjas effektivt.

Jag vill avsluta med att konstatera att lärosätenas självbestämmande är en förutsättning för hög kvalitet i utbildning och forskning och att dessa principer ska värnas.

Anf. 50 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Bakgrunden till interpellationen är i vidare mening att kultur och kreativitet är viktiga delar i det svenska samhället. De är kanske extra viktiga i län som så tydligt som Norrbotten präglas av en arbetsmarknad med tung industri som bas.

Mot den bakgrunden är Campus Piteå på LTU, Luleå tekniska universitet, ofta kallad Musikhögskolan i Piteå, en otroligt viktig verksamhet. Den verksamheten har under lång tid levt en tynande tillvaro.

Sedan 2019 har åtta olika utbildningar eller forskningsämnen avlövats från just Campus Piteå. De har alla förtecken som konstnärliga och kreativa. Det handlar om musikpedagogik, visuell gestaltning, journalist- och medieutbildningar, scenproduktion och nu senast om ljudteknik.

Den utvecklingen är allvarlig inte bara för LTU och Piteå som ort utan för hela Norrbotten och egentligen i vidare mening norra Sverige. Nedläggningen av utbildningen till musiklärare eller för den delen journalist riskerar att drabba kompetensförsörjningen i de områdena regionalt. Det är rätt fatalt i längden.

Beslutet om att lägga ned ljudteknikutbildningen riskerar att drabba kompetensförsörjningen i hela branschen eftersom Piteå har varit ett av få ställen där man utbildar ljudtekniker på akademisk nivå.

Mot den bakgrunden ställde jag den 13 februari en fråga till Johan Pehrson på riksdagens frågestund om just hur uppräknings av de konstnärliga prislapparna har sett ut. Det var vad rektor i medierna sa var en bidragande orsak till utvecklingen.

Johan Pehrson svarade att det kan finnas skäl att återkomma till detta. Johan Pehrson har varit tydlig med att det för satsningar på teknik och vetenskap inom STEM krävs ett fokus även på konsten, och dit hör den utbildning som nu nämns. Låt oss alltså återkomma, sa han.

Nu står vi här i kammaren och återkommer. I Johan Pehrsons svar i dag hänvisar han bland annat till att det har skett uppräknings av ersättningsbeloppet för utbildningar inom kultur och musik med 8,5 procent sedan Liberalerna intog Utbildningsdepartementet den här rundan.

Jag provade att kontrollera hur mycket det skulle ha krävts för att ge kostnadskompensation för inflationen. Det gäller inte några utvecklingsmedel eller egentliga satsningar utan bara vad som krävs för att bibehålla värdet på de anslag som går till musik och kultur. Det skulle kräva 12,7 procent under samma period. Det betyder att var tredje krona av anslagen som hade behövts tillföras saknas.

Är det en önskvärd utveckling vi ser i Piteå, Johan Pehrson? Det är en avveckling av musik, kultur och kreativitet på universitetet i Luleå. Om det inte är det, vad ska Johan Pehrson göra åt det?

Anf. 51 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Sedan vi talades vid senast här i kammaren i frågan Linus Sköld och jag kan jag konstatera att Luleå tekniska universitet har beslutat att avveckla utbildningsprogrammet och utbildningsämnet ljudteknik vid Campus Piteå.

Samtidigt har universitetets styrelse beslutat att utreda den konstnärliga verksamhetens förutsättningar och framtida utvecklingsmöjligheter vid Luleå tekniska universitet utifrån olika scenarier. Det gäller exempelvis en samlokalisering av all dess konstnärliga verksamhet till Luleå alternativt en utveckling i en ny konstnärlig verksamhet i Piteå. Därför är det för tidigt att uttala sig om de långsiktiga konsekvenserna av just detta.

Jag menar att det inte är regeringen som i huvudsak ska reglera var lärosätena ska bedriva sin verksamhet. Jag återkommer till att det är en viktig princip, och det är en ordning som gällde även under tidigare socialdemokratiska regeringar.

Vad gäller den svåra inflationen, som på många sätt har påverkat Sverige mycket negativt, kan jag konstatera att den nu är betydligt lägre. Viktiga insatser har gjorts. Men det är för tidigt att säga att allt är frid och fröjd i och med detta eftersom omvärlden, herr talman, påverkar hela Sverige, inklusive Luleå tekniska universitet, väldigt mycket. Det beror på vad som händer. Det kan helt enkelt komma nya inflationsimpulser.

Jag avser såklart att i nästa års budget återkomma till olika former av, förhoppningsvis, förstärkningar som jag kan se av utbildningsväsendet. Men det är för tidigt att uttala sig om detta nu.

Anf. 52 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Den beskrivning som Johan Pehrson ger av vad Luleå tekniska universitet har satt igång för arbete när det gäller den egna inre organisationen stämmer i allt väsentligt med vad som är återgivet i medier, såvitt jag kan bedöma. Man utreder alltså om man över huvud taget ska finnas kvar i Piteå. Man utreder egentligen förekomsten av de konstnärliga utbildningarna över huvud taget – hur framtiden för dem ska se ut.

Detta är egentligen inte ett svar på min fråga. Det jag frågade Johan Pehrson var om han bedömer att det är en önskvärd utveckling att utbildning på utbildning på utbildning vid Sveriges nordligaste lärosäte läggs ned när det gäller konst, medier och kreativitet.

Tycker Johan Pehrson att det är en önskvärd utveckling, eller tänker han intervensera på något sätt? Att intervensera behöver inte vara att man beslutar i lärosätets ställe var en viss utbildning ska vara eller vilken utbildning som ska ges. Det skulle ju kunna vara att man till exempel ställer ut ett löfte om ökade summor på prislapparna, som svarar mot uppräknings-

en eller den uteblivna uppräknings som har varit sedan Johan Pehrsons parti tillträdde på den post han nu har. Det skulle innebära att man behöver skjuta till 50 procent mer än vad man redan har gjort sedan tillträdet – till de konstnärliga utbildningarna.

Något sådant svar ger inte Johan Pehrson. Kanske finns det något annat man skulle kunna göra. Inte vet jag vad Johan Pehrson vill göra för att stoppa en sådan här utveckling, om han tycker att den icke är önskvärd. Han skulle återkomma till det, sa han senast vi pratade om det. Jag hör inte något som Johan Pehrson ska göra. Jag hör bara Johan Pehrson återge vad han bedömer att LTU gör. Min fråga kvarstår alltså.

Vad ska Johan Pehrson göra? Tycker han att det är en önskvärd utveckling med allt färre kulturella och kreativa utbildningar på Sveriges nordligaste lärosäte? Eller tänker han intervensera på något sätt – i så fall hur?

Anf. 53 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Jag vill bara återkomma till den ganska viktiga principen: Det här är något som lärosätena själva styr över. Alla beslut om utbildningsdimensionering ska fattas av landets rektorer och lärosätenas styrelser. Jag tycker att det i grunden är en väldigt bra ordning. Det är de som kan dimensionera gentemot studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov, som är något som man har att ta hänsyn till.

Man ska också komma ihåg att en annan utbildningsform som är viktig för kompetensförsörjning inom de kulturella och kreativa branscherna är yrkeshögskolan. I yrkeshögskolan finns bland annat viktiga konst- och kulturutbildningar som utvecklar och kvalificerar yrkeskunnandet inom det konstnärliga och kulturella området samt förbereder för utbildningar som kan leda fram till konstnärliga högskoleexamen. Vi vet att flera av dessa yrkesutbildningar också innehåller moment av företagande.

Jag måste, så att säga, kunna återge vad styrelsen vid Luleå tekniska universitet har sagt. Man vill göra ett omtag när det gäller detta. Man vill titta på hur det ser ut för framtiden. Jag har inget mer att tillägga. Jag litar på att styrelsen fattar kloka beslut.

Anf. 54 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Tack, Johan Pehrson, för icke-svaret!

Jag vill börja där jag startade den här interpellationsdebatten. Norrbotten som län präglas av en arbetsmarknad och ett näringsliv som domineras av tung industri. Förekomsten av och tillgången till kultur och kreativa uttryck och intryck blir extra viktig i ett sådant sammanhang. Därför kan jag, utan att göra anspråk på att försöka styra vilka beslut Luleå tekniska universitets rektor ska fatta, säga att den här utvecklingen är allvarlig. All minskning av tillgången till kultur och kreativa uttryck och intryck i länet Norrbotten är oönskad, om du frågar mig.

Jag tänker att rektor måste få fatta sina beslut. Jag tycker att det är en bra princip som Johan Pehrson här respekterar. Men icke desto mindre svarar Johan Pehrson för stålarna, det vill säga de förutsättningar som rektor har för att bedriva sin verksamhet.

Hans egen uppskattning är att man har ökat summorna på prislapparna för musik- och kulturutbildningar med 8 ½ procent under åren som gått sedan hans parti intog den post han nu har. Och SCB:s beräkningar av

prisindexering säger att det hade behövt vara 12,7 procent för att motsvara det värde detta hade 2022.

Det betyder att det Johan Pehrson gör, och säger sig fortsätta vilja göra, är att skära ned på konstnärliga utbildningar – även om han skulle instämma i mitt påstående om att utvecklingen inte är önskvärd. Det tycker jag är synd.

Anf. 55 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Man kan väl lägga till att regeringen också har formulerat en strategi till riksdagen för inte minst företagen i kulturella och kreativa branscher. I den strategi som gäller mellan 2024 och 2033 formuleras en vision för 2033, där Sverige har stärkt sin position som ett ledande land för de kulturella och kreativa branscherna.

Av den här visionen framgår det att Sverige ska vara ett land där det finns en god tillväxt i dessa branscher. De ska bidra till svensk ekonomi, ett dynamiskt näringsliv i hela landet, en ökad export och en bättre bild av Sverige generellt.

Vi vet att människor går den typ av utbildningar som vi lyfte fram tidigare – det kan också vara andra utbildningar – och att företagen i de här branscherna på ett bra sätt bidrar just till en mångfald av kulturella uttryck och kulturupplevelser i hela landet.

Regeringen har som en del i denna strategi också gett UKÄ i uppdrag att följa upp de konstnärliga utbildningarnas bidrag till kompetensförsörjningen. Uppdraget ska redovisas i mars 2026.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2024/25:481 om jämställdhet i forskningspolitiken

Anf. 56 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Linus Sköld har frågat mig på vilken grund regeringen i den forskningspolitiska propositionen har lagt förslaget att ändra de forskningspolitiska delmålen. Linus Sköld har vidare frågat mig ifall jag bedömer att forskningen uppnått ett nog jämställt stadium. Slutligen har Linus Sköld frågat hur jag tänker agera för att säkerställa att jämställdhet är ett prioriterat område i forskningspolitiken framöver.

Sverige ska vara ett land där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd, stärker näringslivets konkurrenskraft och svarar mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt.

I december förra året överlämnade regeringen sin proposition *Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta* till riksdagen. Målet för forskningspolitiken ligger fast, men regeringen justerar delvis delmålen. Sverige ska vara en ledande kunskapsnation och vara bland de främsta länderna vad gäller utgifter för forskning och utveckling som andel av bnp.

För att Sverige ska fortsätta att vara en ledande kunskaps- och forskningsnation anser regeringen att lika villkor för likartat arbete och likartade meriter måste gälla för kvinnor och män. Om de akademiska karriär-

Prot. 2024/25:89
25 mars

Svar på
interpellationer

vägarna inte vilar på meritokratiska grunder blir doktorand- och forskaranställningar mindre attraktiva, de med bäst meriter riskerar att inte söka anställningar och på sikt minskar rekryteringsbasen.

Regeringen anser att jämställdhet inom högskolesektorn är viktig för att säkerställa kvalitet i utbildning och för excellent forskning så att Sverige inte ska riskera att gå miste om banbrytande forskningsrön av hög kvalitet.

Universitet och högskolor behöver fortsatt arbeta för att talanger, oavsett kön, ska välja en akademisk karriär. För att en akademisk karriär ska vara attraktiv för fler är det exempelvis viktigt med transparent tjänsteplanering, så att både kvinnor och män får tillräcklig tid avsatt till kärnuppgifterna forskning och utbildning.

Vetenskaplig publicering av hög kvalitet är viktigt för forskarens karriär. Publiceringstakten har i många fall konsekvenser för befordring och möjlighet att få forskningsfinansiering. Men studier har visat att kvinnor inom akademien får sämre karriärutveckling efter att de blivit föräldrar, vilket bland annat tar sig uttryck i lägre publiceringstakt åren efter att barnet har fötts samt att kvinnor i högre grad än män tenderar att lämna den akademiska världen. En jämställd arbetsplats behöver därför även hantera frågor som rör exempelvis kultur och arbetsmiljö.

Regeringen avser att ge Vetenskapsrådet och Universitetskanslersämbetet i uppdrag att analysera jämställdheten vid svenska universitet och högskolor i syfte att identifiera kvalitetsrisker för forskningen och goda exempel på åtgärder som främjar kvalitet i forskning och utbildning.

De rekryteringsmål för nyanställda professorer som beslutades av riksdagen 1997 i enlighet med propositionen *Högskolans ledning, lärare och organisation* (prop. 1996/97:141, bet. 1997/98:UbU3, rskr. 1997/98:12) har som syfte att stimulera ett långsiktigt och systematiskt jämställdhetsarbete på alla nivåer. Ytterligare en åtgärd som regeringen avser att vidta är att ge Universitetskanslersämbetet i uppdrag att följa upp rekryteringsmålen för att vidare studera deras effekter på kvaliteten i forskning och utbildning.

Anf. 57 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Jag ställde tre frågor i min interpellation, som Johan Pehrson redogjorde för i inledningen av sitt svar. Det är helt riktigt. De rörde att regeringen har lagt fram förslag om att totalt utmönstra jämställdhet ur målen för forskningspolitiken.

Målet som sa att jämställdhet ska vara eftersträvarsvärt för forskningspolitiken lades fast av riksdagen för åtta år sedan. I förslaget till riksdagen skriver regeringen att man har gjort en översyn eller en genomgång av de forskningspolitiska delmålen. Men man redovisar inte den. Det finns ingen redovisning av genomgången.

Man föreslår att utmönstra jämställdhet ur delmålen två år i förtid. När det beslutades om delmålen för åtta år sedan skulle de gälla i tio år. Det är alltså två år kvar till deras från början beslutade giltighet löper ut. Ändå föreslår regeringen att redan nu utmönstra målet om jämställdhet.

Den som undrar vad Johan Pehrson tycker om jämställdhet kan gå till Liberalernas partiprogram från 2022. Där står det nämligen: "Jämställdhet mellan könen ska genomsyra verksamheten inom såväl högre utbildning som forskning." Hur kan det då komma sig att Johan Pehrson skriver under

en proposition där det föreslås att jämställdhet utmönstras ur delmålen för forskningspolitiken? Jag kan inte finna någon annan förklaring än att det beror på samarbetet med Sverigedemokraterna.

Johan Pehrsons svar efter att han redogjorde för mina frågor inleddes med en sverigedemokratisk talepunkt om meritokrati. Sverigedemokraterna är av uppfattningen att man kan lämna detta utan politisk styrning eftersom meritokratin kommer att lösa problemet. Det har visat sig inte vara sant, trots att vi under de här åren har varit inriktade på ökad jämställdhet. Så var det även under många decennier innan vi lade fast detta delmål.

En granskning som Sveriges universitetslärarförbund har gjort visar att kvinnor utsätts för fler belastningar och har tillgång till färre resurser jämfört med män. Kvinnor upplever sig behandlas annorlunda än män både i det dagliga arbetet och i fördelningen av arbetsuppgifter. Det innebär att de generellt sett utsätts för ökad risk för stress och stressrelaterad ohälsa i högre grad än vad män gör inom akademien. Att lämna det utan styrning – eller för den delen inte förstärka styrningen mot ökad jämställdhet – kommer alltså inte att lösa problemet.

Redogörelsen för mina frågor som Johan Pehrson gjorde i inledningen av sitt svar var riktig, men sedan besvarades inte åtminstone två av de tre frågor jag ställde. Jag vill alltså fråga vilken grund ministern lägger det här förslaget på. Kan han redogöra för den utvärdering av delmålen som har lett fram till att man kan utmönstra delmålet om jämställdhet? Bedömer ministern att forskningen uppnått ett nog jämställt stadium? Är det tillräckligt med jämställdhet? Det är en ja-eller-nej-fråga som är lätt att svara på. Är det tillräckligt med jämställdhet inom akademien i dag? Och på vilken grund lägger ministern det här förslaget på riksdagens bord?

Anf. 58 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! För den här regeringen är kvalitet i utbildning och forskning central. Jämställdhet inom högskolesektorn är viktig för att säkerställa kvalitet i utbildning och för excellent forskning. Jämställdheten är central för att Sverige inte ska riskera att gå miste om talanger, både kvinnor och män, som kan bidra med banbrytande forskning av högsta kvalitet.

Regeringen vidtar nu flera åtgärder. Vi fortsätter med rekryteringsmål för lärosätena vad gäller professorer. Vi har förstärkt uppdraget till UKÄ att följa upp och vidare studera effekterna för kvaliteten. Vi har gett i uppdrag till Vetenskapsrådet och även Universitetskanslersämbetet att analysera jämställdheten vid svenska universitet och högskolor i syfte att identifiera kvalitetsrisker för forskningen.

Universitet och högskolor behöver fortsätta att arbeta för att talanger, oavsett kön, ska välja en akademisk karriär. För att en akademisk karriär ska vara attraktiv för fler är det exempelvis viktigt med transparent tjänsteförordning så att både kvinnor och män får tillräckligt med tid avsatt för kärnuppgifterna forskning och utbildning.

Problemet är att vi inte riktigt vet om forskningen uppnått ett ”nog jämställt stadium”, som Linus Sköld väljer att kalla det, eftersom det inte finns några bra sätt att följa upp jämställdhet ur ett kvalitetsperspektiv. De kvantitativa metoder som vi har tillgång till ger inte tillräckligt mycket kunskap om jämställdhetens effekter på kvaliteten.

Prot. 2024/25:89
25 mars

Svar på
interpellationer

Avslutningsvis vill jag även säga att för Liberalerna är meritokrati någonting vi ska slå vakt om. Jag utgår från att det är likadant för fler partier i Sveriges riksdag. Problemet är att vi har sett att kvinnor kanske inte alltid kommer fram, trots att de naturligtvis ofta är smartare och mer kunniga än många män.

Anf. 59 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Jag kan ta vid där Johan Pehrson avslutade. Meritokrati är givetvis eftersträvansvärt även om man är socialdemokrat. Problemet är att det finns dolda strukturer. Rapporten från Sulf som jag högläste ur i mitt första inlägg heter *Med ljuset på jämställdhet – när osäkerheten överskuggar allt*. Det handlar om det som leder till ett ojämnt förhållande när det gäller makt och resurser i arbetsmiljön inom akademien. Det är alltså inte nödvändigtvis formella beslut som är fattade av Johan Pehrson utan informella maktstrukturer och hierarkier som drabbar kvinnor negativt när det till exempel gäller resursfördelning, att bli tagen på allvar eller att få tillgång till rätt stöd.

Rekommendationerna från rapporten innebär kortfattat att man behöver säkerställa att kvinnor och män i praktiken arbetar under liknande belastning och arbetsbörda och att kvinnor och män i praktiken har lika möjligheter till att bedriva forskning. Den implicita slutsats som Johan Pehrson verkar dra är att vi har en jämställd akademi. Det kan se ut så på papperet, men i praktiken har vi inte det.

Slutsatsen att utmönstra målet i forskningspolitiken om ökad jämställdhet i akademien blir helt ologisk för mig om Johan Pehrson håller med om beskrivningen. Hur landade han i detta förslag? Han har fortfarande inte redogjort för det.

Om det i de kvantitativa metoder och mått som Johan Pehrson har tillgång till inte finns nog bra metoder för att mäta kvalitet kopplat till jämställdhet undrar jag varför han inte tar fram en utvärderingsmetod som skulle kunna ge den bild han önskar och som visar om vi har ett tillräckligt jämställt stadium eller inte. Det borde han göra innan han plockar bort det övergripande delmålet om jämställdhet.

Jag kan inte se något skäl till detta. Johan Pehrson redogör inte på vilken grund han lägger fram förslaget. Frågan är ju ställd till just ministern: Är detta ett tecken på att han gör bedömningen att forskningen har uppnått ett nog jämställt stadium? Jag tycker att mina frågor förtjänar ett svar.

Anf. 60 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Som jag sa tidigare har regeringen gjort en generell genomgång av delmålen och gör vissa justeringar, bland annat för att alla delmål ska kunna följas upp med kvantitativa indikatorer på nationell nivå. De ska även kunna jämföras internationellt. Genomgången inkluderar även det delmål som handlar om samhällspåverkan, där det har varit problem med att identifiera robusta indikatorer på just nationell nivå. Bedömningen är att det inte har funnits tillräckligt adekvata indikatorer för att följa upp om jämställdheten verkligen har stärkts och om kvaliteten i forskning och utbildning har förbättrats. Om vi inte har bra mätverktyg kan vi inte riktigt förstå om detta har uppnåtts eller inte.

Jag vill understryka det jag sa tidigare om vilka åtgärder vi vidtar och de uppdrag vi gett. Exempelvis har Vetenskapsrådet och Universitetskanslersämbetet i uppdrag att analysera jämställdheten vid svenska universitet och högskolor i syfte att identifiera kvalitetsrisker för forskning och goda exempel på åtgärder som främjar kvaliteten, inte minst ur ett jämställdhetsperspektiv.

För oss är detta tydligt. Det framgår också i den proposition om forskning och innovation som jag har redogjort för i debatten att jämställdhet inom högskolesektorn är viktigt och avgörande för kvalitet både i utbildning och för en svensk excellent forskning.

Anf. 61 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Det var ett häpnadsväckande svar. Eftersom Johan Pehrson inte har tillgång till adekvata utvärderingsmöjligheter är jämställdhet inte längre ett övergripande delmål för forskningspolitiken. Jag tyckte att det var exakt så han sa alldeles nyss, om man lägger ihop de svar han gav. Då hamnar inriktningen i Liberalernas partiprogram om att jämställdhet mellan könen ska genomsyra verksamheten inom såväl högre utbildning som forskning i ett helt nytt sken. Politikutvecklar Johan Pehrson på stående fot vid podiet och utmönstrar jämställdhet också ur sitt eget partiprogram för att han inte har tillgång till adekvata utvärderingsmetoder?

Jag har ställt några mycket enkla frågor. På vilken grund lägger ministern detta förslag? Den övergripande genomgången av delmålen är inte redovisad vare sig i propositionen eller någon annanstans. Johan Pehrson måste redogöra för vad den generella genomgången av målen gav. På vilket sätt visade den att jämställdhet är färdigt att utmönstras ur målen?

Jag frågade också om han bedömer att vi har ett nog jämställt stadium för forskningen. Är forskningsverksamheten så jämställd att man kan utmönstra målet? Vad visade den generella genomgången? På vilken grund är förslaget lagt på riksdagens bord?

Anf. 62 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det här handlar om att få en verklig utveckling så att Sverige får den högsta kvaliteten i utbildningen och i forskningen, som gärna får vara global och excellent. Då är det självklart viktigt med jämställdhet. I propositionen, och nu för Linus Sköld, redovisas de åtgärder vi gör för att nå dit.

Att koppla jämställdhet med kvalitet är rimligen grundläggande inom akademien. Inom ramen för UKÄ:s olika granskningar är jämställdhet en väldigt viktig kvalitetsfaktor. För att Sverige ska fortsätta vara en ledande kunskaps- och forskningsnation måste lika villkor för likartat arbete och likartade meriter gälla för både kvinnor och män.

Som jag sa i mitt initiala svar finns det strukturer, nätverk och andra saker som påverkar och hindrar kvinnor. Dessa ska identifieras och motverkas, och vi ska på alla sätt ge stöd så att meritokrati gäller på riktigt. Då spelar det ingen roll om man är kvinna – eller ibland för den delen man. Det är detta man skulle kunna mäta. En hel del av de mål som vi redovisar ligger för övrigt fast.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2024/25:496 om folkbildning i små kommuner

Anf. 63 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Linus Sköld har frågat mig hur jag avser att agera för att människor som bor i små kommuner i framtiden ska ha tillgång till folkbildning.

Jag förstår att de justeringar som gjorts i anslaget till studieförbunden innebär omprioriteringar i verksamheterna. Regeringen följer folkbildningens utveckling bland annat genom de återrapporteringar som Folkbildningsrådet lämnar till regeringen.

Jag vill framhålla att för 2025 uppgår statsbidraget till studieförbunden till 1,6 miljarder kronor och till folkhögskolorna cirka 2,4 miljarder kronor. Sammanlagt rör det sig om cirka 4 miljarder kronor till folkbildningens verksamheter. Det är ett fortsatt omfattande statligt stöd till studieförbund och folkhögskolor runt om i landet. Det är också viktigt att påpeka vikten av det delade finansieringsansvaret för folkbildningen. Detta innebär att staten, regionerna, kommunerna, huvudmännen och enskilda har ett gemensamt ansvar för att finansiera folkbildningens verksamheter.

Anf. 64 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Jag lämnade in min interpellation mot bakgrund av att 96 procent av de lokala folkbildningsorganisationerna, det vill säga folkbildningens lokalkontor, försvinner. Det visar en rapport som Folkbildningsrådet har gjort om konsekvenserna av nedskärningarna.

Om man tittar lite mer detaljerat på denna genomgång kan man se att i de fall då ett studieförbund har lämnat en hel kommun finns det en direkt korrelation till kommunens storlek. I över 10 procent av fallen har man helt lämnat kommuner som har färre än 10 000 invånare, medan motsvarande siffra är noll eller bara någon enstaka procent i kommuner med över 100 000 invånare. Ju större kommunen är, desto mindre utsatt är den för risken att bli helt övergiven av folkbildningens organisationer.

Jag tycker att det här är allvarligt. I små kommuner – inte minst i norra Norrlands inland, där jag bor – kan studieförbunden vara nästan den enda tillgång som finns till fri och frivillig bildning och kulturupplevelser. Folkbildningen, och studieförbunden i synnerhet, utgör en infrastruktur, ett landsomspännande nät, med över 15 000 samsamarbetsföreningar i hela landet.

Den enda statligt finansierade verksamhet som finns i varenda kommun förutom studieförbunden är Systembolaget. Detta riskerar nu regeringen. Människors tillgång till bildning, fritt och frivilligt, vilket jag tänker är ett ideal för ett parti som Liberalerna, och människors tillgång till kulturupplevelser riskeras, inte minst i landets minsta kommuner.

Jag tycker att det är värt att fråga Johan Pehrson: Tycker han att detta är en önskvärd utveckling, eller tänker han göra något åt den? Ska hans neddragningsresa genom Folkbildningssverige fortsätta, eller ska han vända åter till ritbordet, hörsamma Folkbildningsrådets budgetunderlag och föreslå en ökning med 150 miljoner kronor till studieförbunden nästa år?

Anf. 65 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Att ta ansvar handlar också om att göra prioriteringar, satsa brett på bildning, satsa brett på utbildning, satsa på bibliotek och se till att man stöder de över 100 000 föreningar som finns runt om i hela Sverige, som ägnar sig åt mängder av saker ute i bygderna, inte minst i mycket små kommuner, och som är med och skapar det som vi alla älskar – ett aktivt och dynamiskt civilsamhälle som kan komplettera det offentliga och komplettera politikens roll i ett samhällsbygge och inte minst näringslivets.

Sedan början av 2024 genomförs en ansvarsfull men gradvis minskning av statsbidraget till studieförbunden för att i stället delvis kunna prioritera folkhögskolor och annan viktig utbildning för vuxna och öka möjligheten till egenmakt och egenförsörjning så att människor kan förverkliga nya små och stora drömmar.

Statsbidraget, alltså det statliga bidraget, till studieförbunden föreslås vara omfattande även framöver, men staten är inte ensam. Det är inte riksdagen som ensam beslutar om finansiering till studieförbunden. Statsbidraget för i år, 2025, uppgår till 1,6 miljarder kronor.

Med detta statsbidrag kommer studieförbunden att kunna fortsätta att tillsammans genomföra en mycket viktig folkbildningsverksamhet som stärker den svenska demokratin och det svenska samhället, med ett stort värde för deltagarna. Men det är korrekt att det blir effekter, och jag noterar dem. Jag har också en dialog med Folkbildningsrådet och flera studieförbund om dessa effekter, som jag följer mycket noggrant.

Självfallet skulle det vara bra om studiecirklar, något som numera är minnesmärkt som historia men också som framtid, kunde finnas överallt och vara fritt tillgängliga för alla. Det vore helt fantastiskt. Men nu räcker pengarna till 1,6 miljarder kronor till studieförbunden från staten, och sedan finns det andra finansiärer. Det ger förutsättningar att bedriva en bra verksamhet, men det är korrekt att det tvingar fram prioriteringar.

Anf. 66 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! När det gäller folkbildningsverksamhet gör regeringen inga prioriteringar alls. Den satsning på 100 miljoner kronor till folkhögskolor som gjordes för cirka ett år sedan och som ministern brukar vilja återkomma till har faktiskt inte räckt någonstans.

I Folkbildningsrådets rapport analyseras konsekvenserna för folkhögskolorna. I genomsnitt minskade antalet lärartjänster på folkhögskolorna med 8 procent mellan 2022 och 2023 och med 14 procent mellan 2022 och 2024. Neddragningarna har alltså även drabbat folkhögskolorna. Folkbildningen prioriteras inte alls av regeringen. Den punkten ska vara tydlig.

När det gäller de främsta konsekvenserna av besparingarna säger tre av fyra svarande studieförbund att den främsta besparingsåtgärden framöver kommer att vara att varsla personal. Lika många planerar att minska antalet lokaler om resurserna inte räcker till. Detta sker efter de redan stora personalminskningarna och den replokalsdöd som har spridit sig som en pest över landet.

Regeringens politik på detta område får dramatiska konsekvenser, och människors tillgång till bildning och kulturupplevelser i hela landet minskar drastiskt. Då blir det extra ironiskt när utbildningsministern, som ansvarar för frågorna, tillhör ett parti som tycker att folkbildningen bidrar till höjd kunskapsnivå i samhället och att folkbildningen ska stärkas och stöd-

jas. Om detta är ministerns sätt att stärka och stödja en verksamhet skulle jag inte vilja vara stärkt och stödd av ministern, tvärtom.

Det här leder till nedläggning och död för i synnerhet studieförbunden. Två studieförbund har redan tackat för sig helt och hållet, och hemma i Älvsbyn var det bara några veckor eller någon månad sedan all personal på kontoret varslades.

Jag tycker att Johan Pehrson behöver svara på frågan om hur han ska stärka folkbildningens ställning. Det tyckte nämligen hans parti före valet att han borde göra. Nu har han fått ansvar för de frågorna och har makten att stärka folkbildningens ställning. Hur ska han göra detta samtidigt som han gör jättestora neddragningar på verksamheten?

Anf. 67 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag är tacksam för Linus Skölds stora intresse för Liberalernas partiprogram. Jag kan rekommendera alla åhörare att läsa det. Fler borde göra det, vill jag säga för protokollet.

Man måste prioritera. Liberalerna är ett utbildnings- och bildningsparti, men vi tvingas också förhålla oss till parlamentariska realiteter. Från och till behöver vi kompromissa.

Med detta sagt vill jag återkomma till det som Linus Sköld sa om att regeringen, och i det här fallet också Sverigedemokraterna, som står bakom budgeten, inte satsar någonting. Där tycker jag att han har en väldigt slarvig inställning till 4 miljarder kronor.

Jag förstår att man kan argumentera för att det bör vara ett högre anslag. Det är en rimlig åsikt, men man kan tycka olika om detta. För Liberalerna är det viktigt att få ihop en samlad budget på utbildningsområdet med breda satsningar på bildning. Här är bibliotekens roll, inte minst inom skolan, helt central. Där görs stora satsningar.

Genom det stöd som finns brett till civilsamhället och föreningar gör vi på olika sätt allt för att man ska kunna ha en levande bygd. Jag förstår att det finns en frustration hos studieförbunden, som gärna skulle vilja ha mer pengar. Jag har stor respekt för detta och för att det är svårt att behöva prioritera, men det är upp till studieförbunden att prioritera vilka kurser som de ska arrangera och som är viktiga för medborgarna. De hittar kanske också samverkansformer för att ha en närhet till medborgarna och fullfölja uppdraget.

För studieförbunden handlar det fortsatt i år om drygt 1,6 miljarder kronor, som tillsammans med annan finansiering möjliggör för dem att ge sitt viktiga bidrag till folkbildningen.

Anf. 68 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Att läsa Johan Pehrsons och Liberalernas partiprogram kan rekommenderas för väljare. Då ser man vad Liberalerna sa före valet och vad de sedan gjorde efter valet. Johan Pehrson har fällt de bevingade orden: Man säger en sak före valet och en annan sak efter valet. Det är precis den slutsats man kommer fram till om man tittar på vad Liberalerna sa om folkbildning före valet och vad Liberalerna nu gör med folkbildningen.

Johan Pehrson är den som umgås slarvigt med ordet satsa. Om en neddragning med en tredjedel på hela verksamheten innebär en satsning är det ett konstigt nyspråk, åtminstone för mig. Det är inte vad ordet "satsning" betyder, Johan Pehrson. Det kan hända att det finns en utgiftspost på

1,6 miljarder, men låt oss vara ärliga med att anslaget när ministern är färdig med det är en tredjedel mindre än det var när Liberalerna började.

Summerat får man säga att Liberalerna gick till val på att stärka folkbildningen, men sedan bildade de regering med Sverigedemokraterna. Och nu har Sverigedemokraterna bestämt att den liberala ministern ska göra stora nedskärningar som gör att människor som bor i små kommuner i landets glesbygder inte kommer att ha tillgång till kulturupplevelser i tillnärmelsevis lika stor omfattning som de hade innan Johan Pehrson bestämde sig för att ta det här ansvaret och gå i Sverigedemokraternas koppel.

Anf. 69 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Linus Sköld talar om att gå i koppel och om att säga en sak före valet och något annat efteråt.

Socialdemokraterna har aldrig någonsin tidigare uppvisat en sådan enorm förmåga som vi nu har sett hos dem när det gäller att svänga om hela sin politik efter ett val. Jag talar om vad de stod för före valet jämfört med vad de står för nu, alltså 2025. Det har skett enorma förändringar.

Liberalerna har i regeringen lagt om hela skolpolitiken för att stärka grunderna och att få tillbaka skolan och bildningen. Det handlar om att man ska lära sig läsa, skriva och räkna som ung, så att fler personer får makt över sin egen framtid.

Jag har aldrig sagt något annat, fru talman, än att den som ingår i ett samarbete ibland måste prioritera. Ibland måste man ge och ta. Men Liberalerna har också, vill jag säga, varit starkt kritiska till den situation som har funnits inom vissa studieförbund, som vi nu tillsammans med Folkbildningsrådet jobbar intensivt för att komma till rätta med. Det har förekommit fusk och fel och rena bedrägerier.

Det vore klädsamt om Socialdemokraterna hade gjort något av allt detta under de åtta år de styrde, men icke, sa Nicke. Där hände det absolut ingenting.

Vi lägger nu en anseelig summa på folkbildningen för detta år tillsammans med andra finansärer. Jag har stor respekt för att man kan tycka att summan borde vara ännu högre. Men om man ser till den samlade utbildningssatsningen från den här regeringen – på bildning, bibliotek och det sprudlande föreningslivet i Sverige – är det allt annat än en skymning. Det görs enorma insatser för att vi ska ha ett starkt civilsamhälle. Alla dem som medverkar till detta är vi ett tack skyldiga.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellationerna 2024/25:527 och 534 om statsministerns roll i hanteringen av situationen kring den nationella säkerhetsrådgivaren

Anf. 70 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Patrik Björck och Annika Hirvonen har ställt ett antal frågor till statsministern som rör den före detta nationella säkerhetsrådgivaren.

Interpellationerna har överlämnats till mig.

Prot. 2024/25:89
25 mars

Svar på
interpellationer

Jag konstaterar inledningsvis att det för närvarande pågår en rättslig process gällande detta. Jag kan inte föregripa den processen och kan därför inte heller uttala mig närmare om ett antal av de frågor som ställts. Jag kan också konstatera att en granskning av detta därefter kommer att genomföras av riksdagens konstitutionsutskott.

Vad gäller förtroendet för den tidigare nationella säkerhetsrådgivaren noterar jag att denne lämnat sin anställning, varför frågan inte längre är aktuell.

När det gäller rekryteringen av en ny nationell säkerhetsrådgivare kan jag inte föregripa den processen här. Det kan dock noteras att den tidigare anställningen granskades av konstitutionsutskottet våren 2023, och ett enigt utskott fann då att det inte förekommit några brister i den handläggningen.

Anf. 71 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Min interpellation om statsministerns agerande med anledning av det som föranlett ett åtal mot en av hans nära medarbetare ställdes alltså till statsministern. Den löd så här:

”Nu har den tidigare nationella säkerhetsrådgivaren Henrik Landerholm åtalats för vårdslöshet med hemlig uppgift genom att med grov oakt-samhet obehörigen ha röjt uppgifter rörande förhållande av hemlig natur vars uppenbarande för främmande makt kan medföra men för Sveriges sä-kerhet. Det kommer dag för dag nya alarmerande uppgifter i Landerholm-skandalen. Statsministern har så här långt svarat svävande och kortfattat på de frågor som ställts med anledning av den här affären. Det är nu dags att statsministern fullföljer sin skyldighet mot riksdagen och faktiskt kom-mer förberedd till kammaren och redogör för hur mycket han kände till i ärendet och när han fick kännedom om säkerhetsdebaclet.”

Nu vägrade ju statsministern att dyka upp i kammaren. Han fullgör alltså inte sin skyldighet mot riksdagen. Statsministern fegar ur, fru tal-man. Det är anmärkningsvärt och tråkigt.

De frågor jag hade tänkt ställa till statsministern lyder så här:

1. När fick statsministern information om de olika säkerhetsproblemen knutna till Henrik Landerholm?
2. Statsministern har tidigare berättat att han fått information om de bortslarvade hemliga handlingarna. Men fick statsministern information om den glömda telefonen och den glömda anteckningsboken, och kan det ha förekommit andra incidenter av samma natur som statsministern blivit informerad om?
3. Hade statsministern full kännedom om Landerholms misstag när stats-ministern gjorde bedömningen att inte polisanmäla dessa allvarliga misstag?
4. Rekryteringen av Landerholm har fått mycket och berättigad kritik, men hur såg förutsättningarna ut för Landerholm att klara sitt tunga uppdrag? Fanns det en struktur kring den nationella säkerhetsrådgiva-ren, eller missade statsministern och hans statssekreterare att bygga upp en organisation som motsvarade allvaret i uppgiften?
5. Har statsministern fortsatt förtroende för Henrik Landerholm?

Det var dessa frågor jag hade tänkt att statsministern skulle besvara. Det är viktiga frågor, men statsministern sviker sin uppgift och sin skyldighet mot riksdagen och skickar i stället justitieministern. Det kunde väl ha gått an om justitieministern hade varit inläst på ärendet och faktiskt svarat på frågorna. Men det är ju helt uppenbart att justitieministern inte har blivit förberedd inför den här debatten, åtminstone inte när det gäller de här frågorna, eller så mörklägger även justitieministern något i den här affären.

I ministrarnas svar finns inte svar på en enda fråga. Det är ju ganska brukligt i interpellationsdebatter att statsråden faktiskt besvarar frågor och att de noterar vilka frågor de har fått. Men det förekommer inte i det här svaret.

Först sviker statsministern sin skyldighet mot Sveriges riksdag. Sedan sviker justitieministern sin skyldighet genom att ignorera viktiga frågor från riksdagens ledamöter. I svaret, fru talman, sa justitieministern: ”Jag konstaterar inledningsvis att det för närvarande pågår en rättslig process gällande detta. Jag kan inte föregripa den processen och kan därför inte heller uttala mig närmare om ett antal av de frågor som ställts.”

Vad grundar han detta på? Det är ingen som har begärt att justitieministern ska föregripa någon rättsprocess eller röja någon sekretess kring förundersökning eller åtal. Det är ingen som har begärt det. Men jag skulle kunna ställa ytterligare frågor till justitieministern.

Ett antal av de frågor som har ställts anser sig justitieministern inte kunna besvara. På vilka grunder är det? Och varför svarar justitieministern inte på de andra frågorna?

Anf. 72 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Regeringskansliet mörklägger ingenting, sa statsministern innan det kom fram att medarbetare hade raderat olika mejl som var relevanta för den förundersökning som nu har lett till åtal mot statsministerns tidigare nationella säkerhetsrådgivare och barndomsvän, Landerholm.

Fru talman! Jag ställde en interpellation till statsministern där jag frågade när statsministern fick kännedom om att Henrik Landerholm lämnat kvar handlingar på kursgården och vilka åtgärder som statsministern vidtagit.

Jag frågade vilka instruktioner som statsministern har lämnat till medarbetare på Regeringskansliet och till sin egen stab med anledning av Henrik Landerholms agerande eftersom det framkommit uppgifter om att statsministerns egen presschef hade varit i kontakt med Henrik Landerholm om vad han ska lämna för uppgifter om händelserna – uppgifter som dessutom senare visade sig inte stämma överens med vad som faktiskt har hänt.

Jag frågade statsministern varför den säkerhetsrapport som visar att Henrik Landerholm lämnade kvar handlingarna inte diariefördes förrän flera hundra dagar efter att den skrevs. Jag frågade om statsministern har vidtagit några åtgärder för att återbörda de handlingar som Henrik Landerholm lämnade på kursgården och som vi har hört fortfarande befinner sig på vift. Jag har också frågat om statsministern i ljuset av denna händelse kommer att ha en öppen rekryteringsprocess av Sveriges nästa nationella säkerhetsrådgivare.

Till svar får jag inte ett ord från statsministern själv, utan i stället en förklaring om att man inte kan gå in på något av det här eftersom det pågår en rättsprocess. Men, Gunnar Strömmer, det pågår mig veterligen ännu ingen rättsprocess mot statsministern.

Varför vill inte statsministern berätta svaret på de här frågorna? Vad är det man vill mörklägga och varför? Varför kan statsministern inte komma till kammaren och säga som det är om när han fick reda på detta? Varför kan inte statsministern berätta vilka instruktioner han har lämnat till sina medarbetare och vilka åtgärder han har vidtagit med anledning av den här skandalen?

Det är angeläget för svenska folket att statsministern tar ansvar. Den enda anledning jag kan förstå till att statsministern inte vill prata för att det pågår en rättsprocess mot hans barndomsvän är att statsministern skulle berätta någonting som påverkar rättsprocessen.

Men då är mitt svar: Lägg korten på bordet! Se till att rättvisan ändå vinner till slut! Det måste vara slut på den här pinsamma historien, där det är tidningar som avslöjar nya uppgifter på löpande band. Inte nog med att hemliga handlingar har lämnats på en kursgård; de har också hittats av någon som har kopplingar till islamistisk extremism och Ryssland. Dessutom visar det sig att uppgiften om att skåpet var låst inte är sann, och handlingarna är fortfarande på vift.

Det här är pinsamt för Sverige. Det är såklart också pinsamt för statsministern. Men nu är det läge att ta ansvar – nu om inte förr!

Anf. 73 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Låt mig först konstatera att statsministern har svarat på frågor, också här i kammaren. Den 16 januari var statsministern här på frågestund och svarade då på en rad frågor som rör det ärende vi talar om i dag. I februari månad, den 21 februari närmare bestämt, var statsministern här i kammaren i en interpellationsdebatt med ledamoten Björck och svarade då på frågor med anledning av detta.

Konstitutionsutskottet har inlett en granskning av ärendet, och alldeles självklart kommer statsministern att medverka i den.

Det här är det första jag vill säga. Det är inte så att statsministern undviker frågor, utan han har tvärtom besvarat många frågor här i kammaren. Han deltog i konstitutionsutskottets granskning av rekryteringen – den granskning som ledde fram till KU:s slutsats att det inte hade förekommit några brister i handläggningen av det ärendet. Han kommer självklart också att delta i den kommande granskning som KU har aviserat och såvitt jag förstår också har pausat men ska återkomma till.

Det andra är att jag vill vända mig lite grann mot beskrivningen att jag inte har besvarat några frågor alls av dem som har rests.

Jag gick in på frågan om förtroendet, som har rests av Patrik Björck, genom att konstatera att frågan naturligtvis kan ställas till statsministern. Den framstår möjligtvis som överspelad med tanke på att den nationella säkerhetsrådgivaren har lämnat sin tjänst. Det finns alltså ingen nationell säkerhetsrådgivare att uttala sitt förtroende för.

När det gäller rekryteringen, som var Annika Hirvonens fråga, vill jag understryka att jag inte hänvisade till pågående rättsprocess i den delen. Däremot hänvisade jag till att det pågår en rekryteringsprocess, som jag naturligtvis inte har någon anledning att närmare kommentera – också för

att jag själv inte har någon insyn i processen. Men jag vill understryka att den inte alls är kopplad till frågan om en pågående förundersökning, och det har jag inte heller påstått.

Låt mig lyfta ytterligare en av de frågor som har rests som inte har någon koppling till vare sig förundersökningen eller för den delen nödvändigtvis KU:s granskning, även om KU säkert kan komma in på de frågorna också.

Patrik Björck lyfter frågan om strukturen kring den nationella säkerhetsrådgivaren. Jag kan bara konstatera att i samband med att regeringen utsåg den nationella säkerhetsrådgivaren fick han också i uppgift att lämna förslag på hur en funktion i Statsrådsberedningen skulle byggas upp för samordning, inriktning och analys av frågor som rör nationell säkerhet.

I detta låg förstås att överväga vilken organisatorisk struktur och vilka kompetenser som behövs för att fullfölja uppdraget på det mest effektiva sättet. I takt med att organisationen under säkerhetsrådgivaren byggdes ut stärktes också stödet runt honom. Jag är säker på att detta är frågor som kan återkomma när KU ska granska hanteringen, men det är klart att jag också kan säga någonting om det i dag. Det hindras inte av en pågående rättsprocess.

Med det sagt har jag stor respekt för att många av de frågor som har lyfts i interpellationerna är föremål för prövning. En åklagare har både inlett förundersökning och väckt åtal. Vi inväntar en rättsprocess, och jag tänker inte föregripa vad som ska komma ut ur den processen, lika lite som jag tänker föregripa den process som KU kommer att ägna sig åt vad det lider också när det gäller de här frågorna.

(forts.)

Prot. 2024/25:89
25 mars

Svar på
interpellationer

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 10 (forts.) Svar på interpellationerna 2024/25:527 och 534 om statsministerns roll i hanteringen av situationen kring den nationella säkerhetsrådgivaren

Anf. 74 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Gunnar Strömmer konstaterade i sitt svar att det pågår en rättslig process och att han inte kan föregripa den. Då ställde jag lite frågor kring det. Bland annat ställde jag frågan vilken rättslig grund som gör att justitieministern tror sig kunna vägra svara. Det skulle vara spännande att få höra. Jag undrade också varför han inte svarade på de andra frågorna,

som det inte fanns några rättsliga problem med att svara på. Dessa frågor ställde jag i mitt första anförande.

Nu måste jag erkänna, fru talman, att jag inte är inläst på justitieministerns cv, men jag har för mig att det finns någon form av juridikutbildning i det. Vi får väl se på svaret här om justitieministern klarade sina tentor eller inte.

Den rättsliga grunden för att vägra svara när riksdagen utövar sin fullt legitima kontrollmakt mot regeringen skulle vara väldigt spännande att få veta. Både Gunnar och jag vet ju att det inte finns någon sådan. Det är en allmän dimridå som statsrådet använder för att slippa svara.

Justitieministern använder också KU-granskningen för att slippa svara på frågor i kammaren. Både justitieministern och jag vet att en pågående KU-granskning absolut inte är något skäl för ett statsråd att vägra svara på riksdagsledamöters frågor i kammaren. Även det skulle det vara spännande att få en liten kommentar till.

Men sedan gjorde faktiskt justitieministern ändå några försök att svara på frågor – inte i själva interpellationssvaret, där svaren borde ha kommit, men i sitt andra inlägg. Han sa då bland annat att statsministern har svarat på frågor och inte undvikit frågor. Orsaken till att denna interpellationsdebatt kommer igen är ju att statsministerns svar då var väldigt svävande. Sedan den interpellationsdebatten har det också kommit nya uppgifter i stort sett varje dag i denna skandal som gör det berättigat att ställa nya frågor.

Frågan om det fanns ett förtroende för Landerholm hade jag med i min interpellation. Den är överspelad, säger justitieministern, för han hade lämnat sin tjänst. Uppenbarligen hade statsministern inte förtroende för Landerholm i hans arbete i Regeringskansliet, men uppenbarligen hade partiordföranden för Moderaterna förtroende nog att låta honom arbeta på det moderata riksdagskansliet och få passerkort till riksdagen. Det innebär ju att partiordföranden, det vill säga statsministern, har ett starkt förtroende för en person som står under åtal och bland annat har slarvat bort sitt passerkort. Förtroendefrågan kan man alltså inte bara vifta bort.

Landerholm skulle bygga upp sin egen struktur, var svaret på frågan varför det inte fanns en struktur som räddade den här katastrofen. Det var väl i och för sig ett talande svar.

Justitieministern fick här också en fråga om rekryteringsprocessen. Då säger han: Den är jag oförhindrad att svara på utifrån rättsliga processer, men den har jag ingen som helst kunskap om. Därför kan jag inte svara på den.

Det är därför det blir så bisart, fru talman, att det är fel minister som sitter här i dag – en minister som inte är påläst, som inte kan svara på frågor och som inte har någon kunskap om den rekryteringsprocess som en av de frågor som ställs i denna interpellationsdebatt handlar om. Det är fel statsråd, ett statsråd som inte är påläst och som inte är kunnig i sakfrågorna. Det är ett statsråd som är kunnig i procedurfrågorna – tror jag – och mycket väl skulle kunna svara på dem men som lägger ut en dimridå med rättsprocesser och KU-granskningar.

Det här är inte bra, fru talman. Jag hoppas och tror att justitieministern kan rätta till de här dumheterna i nästa inlägg.

Anf. 75 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Låt mig citera ur ett betänkande från konstitutionsutskottet som rörde ett statsråds övilja att svara på frågor från riksdagens ledamöter vid en frågestund.

”Frågeinstituten är ett viktigt led i riksdagens grundlagsstadgade kontrollmakt och genom regleringen av dem förankras den enskilda riksdagsledamotens rätt att fråga ett statsråd om sådant som rör dennes tjänsteutövning. Institutet fyller en viktig funktion inom det parlamentariska systemet genom de möjligheter som de ger riksdagen till information, debatt och kontroll av regeringen. Vikten av att dessa institut fungerar tillfredsställande är mot denna bakgrund uppenbar.

I granskningen har framkommit att det inte låg någon rättslig bedömning bakom statsministerns svar vid frågestunden om att hon inte fick svara på vissa frågor på grund av att hon var anmäld till konstitutionsutskottet. Hon har i ett svar på en skriftlig fråga anfört att hon vid frågestunden blev osäker på vilka frågor hon då kunde svara på. ...

Utskottet vill framhålla att en anmälan till konstitutionsutskottet inte kan anses innebära att statsråd är förhindrade att svara på frågor om regeringens politik.”

Fru talman! De frågor jag har ställt rör visserligen inte regeringens politik utan statsministerns tjänsteutövning i frågan om den nationella säkerhetsrådgivarens haveri med bortslarvade papper. De rör vid vilken tidpunkt statsministern fick kännedom om incidenten. De rör vilka instruktioner statsministern har givit och vilka åtgärder statsministern har vidtagit för att få fatt på de papper som fortfarande verkar vara på vift.

I stället för att komma hit till riksdagen, vars uppgift det är att kontrollera regeringens tjänsteutövning, väljer statsministern att skicka justitieministern. I stället för att svara på de frågor jag ställt väljer justitieministern att säga att han inte kan göra det eftersom det pågår en förundersökning och en KU-anmälan har lämnats in.

Jag skulle vilja fråga justitieministern vilken av mina fem frågor som justitieministern väljer att inte besvara på grund av att det föreligger en förundersökning och vilka av mina fem frågor som justitieministern inte vill besvara på grund av att det pågår en hantering i konstitutionsutskottet. Om jag inte får svar på detta får vi väl fråga konstitutionsutskottet om regeringen är förhindrad att svara på frågor om statsministerns hantering av Landerholmskandalen eller inte, i väntan på den KU-granskning som i värsta fall kommer att dröja i över ett år med tanke på att KU vill ha tillgång till det material som är sekretessbelagt i utredningen. Det är däremot mig veterligen inte sekretessbelagt av åklagaren eller någon annan vilka åtgärder statsministern har vidtagit för att hitta de här papperen, vilka instruktioner statsministern har givit för att hantera situationen eller när statsministern fick kännedom om detta.

Jag ber återigen den nu utsände justitieministern om svar på dessa frågor.

Anf. 76 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag skulle vilja korrigera både Annika Hirvonen och Patrik Björck på en mycket väsentlig punkt. Jag har inte pekat på konstitutionsutskottet för att säga att jag är förhindrad att svara på frågor. Jag sa följande i mitt interpellationssvar, och det är viktigt att understryka det: ”Jag kan

också konstatera att en granskning av detta därefter kommer att genomföras av riksdagens konstitutionsutskott.” Det är det enda jag sagt i den delen. Jag har inte hävdad att jag med hänvisning till en pågående process i KU är förhindrad att svara på frågor, och det vill jag inte heller att någon lägger i min mun.

Vad gäller den pågående rättsliga processen tycker jag att det är rimligt att referera till den. Det är klart att det är en mycket väsentlig sak att många av de omständigheter som har att göra med de frågor vi diskuterar här nu är föremål för en rättslig prövning. Jag tycker inte att det är orimligt att påminna om det och möjligen också säga att det finns inslag i denna som jag naturligtvis inte vill föregripa. Processen måste få ha sin gilla gång, precis som alla rättsliga processer. Så även i det här fallet.

Det är inte heller så att jag inte har svarat på frågor. Möjligtvis uppskattar ledamöterna inte mina svar eller tycker inte att de är tillräckligt utförliga. Jag vill alltså påminna om att jag har berört förtroendefrågan. Jag gjorde det därför att diskussionen ju avser en person som har varit nationell säkerhetsrådgivare och som inte längre är det. Jag uppfattar också att det är det jag är här för att svara på frågor om. Då är det väl uppenbart att frågan har mindre relevans i ett läge när personen i fråga inte längre är nationell säkerhetsrådgivare. Den tidigare nationella säkerhetsrådgivaren har inte längre den rollen och har lämnat uppdraget. Då blir också frågan om förtroende i den rollen något överspelad. Det är alltså inte att inte svara på frågan. Möjligtvis kan man ha synpunkter på svaret, men jag svarade på frågan.

Jag har också svarat på frågan som rör strukturen runt den nationella säkerhetsrådgivaren i Regeringskansliet. Om vederbörande hade klivit in i en färdig struktur hade han inte behövt få ett uppdrag att bygga upp den. Det fanns ingen sådan struktur, trots att – om vi ska titta bakåt i tiden – en sådan efterlystes redan efter tsunamikatastrofen och av den dåvarande tsunamikommissionen, som pekade på det oundgängliga i att bygga upp en sådan struktur under statsministern i Statsrådsberedningen. Någon sådan struktur fanns inte att kliva in i. Därför tycker jag också att det är mycket rimligt att beskriva att uppdraget att bygga upp den strukturen gick till den person som fick rollen som nationell säkerhetsrådgivare.

Jag beskrev också att man under det att rekryteringen av medarbetare till strukturen fortgick också byggde en struktur runt den nationella säkerhetsrådgivaren. Det är möjligt att ledamöterna inte är nöjda med det svaret, men jag vill understryka att det är ett svar på frågan.

Vad gäller frågan om rekrytering av en ny nationell säkerhetsrådgivare ligger det i sakens natur att när man har den funktionen, och den tidigare nationella säkerhetsrådgivaren har lämnat sin tjänst, inleds det också en process för att rekrytera en ny. Jag sa det redan före paus, och jag upprepar det gärna igen, att jag inte har hänvisat till den rättsliga processen, och jag har inte heller hänvisat till KU:s granskning vad gäller frågan. Däremot har jag sagt att jag inte har anledning att gå in på och föregripa rekryteringsprocessen i frågan. Det har att göra med att jag själv inte äger processen, utan det är en fråga som ligger i Regeringskansliet eftersom vi talar om en opolitisk tjänst.

Det långa talets korta mening i det här är att statsministern har varit i kammaren och svarat på frågor vid flera tillfällen under den här terminen. Han deltog förstås också i konstitutionsutskottets granskning av just tjänstetillsättningen, och han kommer att delta i den kommande granskningen som nu har aktualiserats.

Jag är här och svarar på frågor, och jag gömmer mig inte bakom vare sig den rättsliga processen eller KU i den delen. Jag tycker ändå att det hade varit sakligare att beskriva detta på ett korrekt sätt.

Anf. 77 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Man kan ändå ge Gunnar Strömmer elogen att han är duktig på att prata utan att säga någonting.

Gunnar Strömmer säger att han inte har sagt att KU förhindrade svar. Nej, kanske inte explicit så. Men i det svar vi fick sa han följande: ”Jag kan också konstatera att en granskning av detta därefter kommer att genomföras av riksdagens konstitutionsutskott.” Det följdes sedan av inga svar.

Det är svårt att dra någon annan slutsats av den texten än att det är en ursäkt för varför svaret inte innehåller några svar. Snyggt jobbat, men lätt att genomsåda.

Gunnar Strömmer sa på min direkta fråga om den rättsliga grunden för att vägra svara att han ville bara påminna om att en rättslig process pågår. Ja, det kan Gunnar Strömmer gärna få göra, om han vill använda sin talar-tid till det. Men det skulle vara mycket bättre, fru talman, om Gunnar Strömmer använde sin talartid till att faktiskt svara på frågorna. Gunnar Strömmer vet att det pågår en rättsprocess. Jag vet det. Annika Hirvonen vet det. Jag misstänker att fru talman känner till det.

Svara i stället på frågorna! Upplys oss inte om att det pågår en rättslig process. Det är ingen som har frågat om det pågår en rättslig process. Jag frågade efter den rättsliga grunden för varför justitieministern obstruerar riksdagens viktiga kontrollarbete över regeringen. Varför kommer justitieministern hit och vägrar konsekvent att svara? Ja, inte på alla frågor, det är sant. Vi fick ett svar på frågan om strukturen, och det var ett alarmerande svar. Det var som att Landerholm själv skulle bygga huset samtidigt som han skulle bo i det. Det fanns inget stöd från statsministerns kansli eller från statsministerns statssekreterare. Däremot fanns det ett enormt stöd från staben när det gällde att försöka skapa dimridåer, falska rykten och informera om vad som hade hänt. Då fanns staben där, men inte för att stötta för att det inte skulle hända.

Anf. 78 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Fyra frågor har jag inte fått svar på. Frågorna gällde när statsministern fick veta och vad han då gjorde, vilka instruktioner han hade givit, varför handlingarna om slarvet inte diariefördes eller om statsministern vidtagit några åtgärder för att hitta de försvunna hemliga papperen.

I interpellationssvaret sa Gunnar Strömmer att det pågår en rättslig process gällande detta och att han därför inte kan uttala sig närmare om de frågor som ställts. Vilka av dessa frågor kan Gunnar Strömmer inte närmare uttala sig om på grund av den rättsliga processen? Det var den fråga jag ställde i mitt förra inlägg. Varför svarar Gunnar Strömmer inte på fyra

av fem frågor som jag har ställt? Varför förklarar han inte heller varför han inte svarar på dessa frågor, när jag på en rak fråga undrar just det?

Interpellationsverktyget är ett av riksdagens centrala verktyg för att granska regeringen. Om regeringen kommer hit och låtsas som att man inte ens märkt att frågorna har ställts, respekterar man inte det viktiga konstitutionellt grundlagsfästa ansvaret som riksdagen har att kontrollera regeringen.

Jag förstår att man skäms över Landerholmaffären. Jag förstår att det är pinsamt. Jag förstår att man helst vill glömma allt, men vi i riksdagen och svenska folket vill ha korten på bordet nu.

Anf. 79 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag tackar för möjligheten att få diskutera dessa viktiga frågor i afton.

Om vi efterfrågar seriositet från varandra tycker jag att det är rimligt att förhålla oss till vad jag har svarat i den skriftliga delen av svaret. Jag har konstaterat att det pågår en rättslig process. Jag har också konstaterat att det pågår en granskning i riksdagens konstitutionsutskott.

Man kan möjligtvis tycka att det är onödiga upplysningar i ett svar, men de är inte inkorrekta. Det är inte heller så att jag hänvisar till att jag inte kan svara på frågor på grund av den pågående granskningen i KU. Det skulle vara smakfullt om det inte påstods att jag har hävdad någonting som jag inte har påstått.

Det är också uppenbart att ledamöterna inte gillar mina svar. De tycker att svaren är ofullständiga eller att jag inte har svarat på alla frågor. Men jag köper inte att jag inte har svarat på frågor.

Jag har berört rekryteringsprocessen. Den framstår som inte helt ocentral i sammanhanget, i synnerhet som den tidigare har granskats av KU. Man kan säkert föreställa sig att ett antal frågor kommer att gå tillbaka till den frågan. Jag konstaterar bara att en rekrytering rimligen måste ske, men jag har inget närmare att säga om den processen.

Jag har berört förtroendefrågan, och den kan man naturligtvis också angripa från olika håll. Jag bara konstaterar att frågan framstår som mindre relevant när personen i fråga har lämnat sitt uppdrag på egen begäran, i ett sammanhang som möjligtvis har något att säga om förtroendefrågan – men under alla omständigheter är den överspelad här och nu.

Vad gäller uppbyggnaden av strukturen kan jag hålla med om att det hade varit ännu mycket bättre om det fanns en sådan struktur på plats eftersom den har efterfrågats i alla fall ända sedan 2006. Någon måste rimligen få i uppdrag att bygga upp den. Det fick den dåvarande nationella säkerhetsrådgivaren, och det finns säkert anledning att komma tillbaka även till de frågorna här i kammaren. Statsministern har varit här vid flera tillfällen, han har varit i konstitutionsutskottet och han har även för den delen deltagit i det arbete som pågår i Regeringskansliet i frågorna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 80 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Johan Andersson har frågat mig hur jag och regeringen motiverar att Motala och andra orter nu förlorar viktig statlig service trots ett fortsatt stort behov. Han har även frågat hur jag och regeringen avser att säkerställa att de människor som tidigare besökte Statens servicecenter i Motala fortsatt har tillgång till den service de behöver samt vilka åtgärder jag och regeringen är beredda att vidta för att säkerställa att statlig service finns tillgänglig i hela landet och inte bara i större städer.

Varje skattekrona ska användas klokt, och statligt finansierad verksamhet ska ständigt vara föremål för omprövning och prioritering. Mot denna bakgrund behöver servicekontorsverksamheten anpassas och effektiviseras. Det kommer fortsatt att finnas ett stort antal servicekontor runt om i hela landet, även om resvägen till närmaste fasta kontor kommer att bli längre för vissa personer.

När det kommer till konsekvenser för enskilda orter som riskerar att bli av med sitt servicekontor följer det av förordningen om statliga myndigheters lokalisering att Statens servicecenter bland annat ska upprätta en konsekvensanalys inför ett sådant beslut. Med dessa konsekvensanalyser som utgångspunkt kommer myndigheten att samråda med kommuner och andra berörda aktörer inför den fortsatta processen.

Statens servicecenter arbetar samtidigt med att utveckla mer mobila och flexibla kontorslösningar för att på ett enkelt och smidigt sätt kunna komma närmare medborgarna på fler ställen. Detta är en utveckling som jag följer med särskilt stort intresse.

Regeringen anser alltså att servicekontoren är en viktig verksamhet för att erbjuda personlig service från statliga myndigheter. Servicekontor ska fortsatt finnas i hela landet för att tillgodose enskildas behov av lokal statlig service inom rimligt avstånd.

Anf. 81 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Skälet till att jag ställde denna interpellation till statsrådet var just tidiga signaler om att man diskuterade en nedläggning av kontoret i Motala. Jag fick faktiskt redan före jul reda på det från personalen på kontoret.

Kontoret i Motala har varit igång i ett antal år. År 2024 hade man 13 760 besök, och man behandlade totalt 15 630 ärenden. De som nyttjar kontorets verksamhet är framför allt de som står långt ifrån arbetsmarknaden, äldre med begränsad digital kompetens, personer med språkliga barriärer samt nyanlända, och den gruppen är överrepresenterad i Motala om man jämför med rikssnittet.

Motalakontoret är dessutom en nod i den västra länsdelen av Östergötland. Det kommer att finnas kvar kontor i Norrköping, Linköping och Finspång. Det blir dock betydligt längre resväg än man är van vid.

När det gäller migrationsverksamheten tog Motalas kommunala verksamhet, precis som många andra kommuner, ett stort ansvar för bland annat flyktingmottagandet under åren då vi hade stora volymer. Det gäller även kopplingen till arbetsmarknaden, inklussning till jobb och andra

Svar på
interpellationer

delar. Det känns ganska illavarslande att det inte också räknas med i det här arbetet.

Precis som statsrådet säger kommer kommunstyrelsen i morgon att fatta beslut om sitt yttrande, som också kommer att tillsändas regeringen, statsrådet och naturligtvis Statens servicecenter.

Region Östergötland har varit väldigt skarp i sitt yttrande.

Min följdfråga kopplat till den här debatten blir: Kommer myndigheten att göra avvägningar utifrån den konsekvensbeskrivning som regeringen har anmodat Statens servicecenter att göra innan man fattar beslut? Det är en fråga som jag är angelägen om att få svar på. Hur kommer det att vägas in? Historiskt har man i de beslut som har fattats om kontor som har avvecklats inte beaktat det över huvud taget. Men det kanske blir en nyordning nu när det gäller den delen.

Jag tycker att detta är en märklig hantering, inte minst utifrån att många politiska partier i den senaste valrörelsen sa att stad och land ska leva och att man ska ha förutsättningar även ute i landet, inte bara i de större orterna, när det gäller statlig närvaro.

Nu finns det statlig närvaro i Motala. Vi har Försäkringskassan, vi har Arbetsförmedlingen och vi har Systembolaget. Än så länge finns det alltså statlig närvaro. Men var det vad regeringen menade när man ville driva den frågan?

Anf. 82 MARIANNE FUNDAHN (S):

Fru talman! Statsrådet Erik Slottnér har vid flera tillfällen sagt att det är Statens servicecenters eget beslut att lägga ned servicekontoren.

I myndighetens egen konsekvensanalys av nedläggningen av servicekontoret i Trelleborg skriver man: ”Den avsevärt neddragna anslagsnivån för åren 2025–2027 innebär att Statens servicecenter måste göra motsvarande kostnadsminskningar i verksamheten under samma period. För att Statens servicecenter ska klara av att minska kostnaderna i den omfattning och i den takt som riksdagen har beslutat på förslag av regeringen, behöver myndigheten både vidta omedelbara besparingsåtgärder och göra mer långsiktiga effektiviseringar av servicekontorsverksamheten. Detta innebär att servicekontor behöver avvecklas.” Statens servicecenter är väldigt tydliga här.

Jag anser att det är regeringens minskning av anslagen som ligger bakom stängningen av servicekontoret i Trelleborg.

Statsrådet har också i ett flertal interpellationsdebatter och även i svaret på dagens interpellation sagt: ”Varje skattekrona ska användas klokt, och statligt finansierad verksamhet ska ständigt vara föremål för omprövning och prioritering.”

Det är självklart att skatten som kommer in till staten ska användas på ett klokt sätt. Om det inte finns några behov ska man självklart lägga ned verksamheterna. Men så är inte fallet här. Behoven finns kvar, men kostnaderna drabbar i stället kommunerna och den enskilde. Jag tolkar det som att prioriteringen är skattesänkningar för dem som tjänar mest, som ministern och jag.

Servicekontoret i Trelleborg hade år 2024 9 066 besök. Man hanterade 10 909 olika myndighetsärenden, varav 4 332 för Skatteverket och 3 866 för Försäkringskassan. Och det gjorde man under de tre dagar i veckan

man har öppet. Det om något tyder väl på att det finns ett stort behov av verksamheten.

Verksamheten förväntas upphöra den 15 juni i år. Vart ska trelleborgarna då vända sig? Andra servicekontor ska enligt myndighetens egen analys vidta besparingsåtgärder.

Myndigheten skriver vidare i sin konsekvensanalys av kontorsavvecklingen att avvecklingar av servicekontor i den omfattning och i den takt som krävs för att möta anslagsneddragningen kommer att få konsekvenser för privatpersoner och företag som besöker kontoret i Trelleborg.

En kontorsavveckling kan enligt Statens servicecenter ”även innebära att enskilda i ökad utsträckning tar kontakt med samverkansmyndigheterna via telefon och/eller digitala tjänster för att få sina servicebehov tillgodosedda. Det bör framhållas att den service som erbjuds av samverkansmyndigheterna via telefon eller digitala tjänster inte är att likställa med den personorienterade service som ges på servicekontor. Det finns därmed en ökad risk för att fler enskilda inte får sina servicebehov tillgodosedda”.

Belastningen på samverkansmyndigheterna riskerar också att öka, vilket dessutom innebär ökade kostnader för dem.

Anf. 83 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Först och främst tänker jag inte stå här och diskutera enskilda kontor. Jag har tagit emot väldigt många interpellationer som handlar om enskilda kontor. Men jag kan inte svara för enskilda kontor, eftersom det är fråga om ett beslut som är delegerat till myndigheten.

Jag har inte sagt att det här är något beslut som man fattat på myndigheten för att man velat det, utan som Marianne Fundahn säger är det klart att budgeten spelar in. I budgeten för 2025–2027 har Statens servicecenter fått ett minskat omfång. Det är en prioritering som regeringen har gjort. Det här innebär att ett antal kontor, 35 stycken enligt myndigheten, kommer att behöva läggas ned under dessa tre år, och det gör att vi kommer ned till samma antal kontor som vi hade 2019.

Det beslutet kom inte från tomma intet heller, utan Riksrevisionen har framhållit att det finns effektiviseringsmöjligheter på myndigheten. Man har sett att utbyggnaden av antalet kontor inte matchats av samma ökning av antalet besök, vilket gjort att kostnaden per besök har ökat. Det har gjort att regeringen velat göra en besparing; vi har sett en sådan möjlighet.

Vi har kommit fram till ett antal vägledande principer för lokaletableringen. Exempelvis är målet att det på sikt ska finnas ett kontor per FA-region, det vill säga per funktionellt arbetsmarknadsområde.

Jag fick en fråga från Johan Andersson om vilka bedömningar och övervägningar myndigheten gör. Det ska inte jag svara på som minister. Den frågan måste ställas till generaldirektören för ansvarig myndighet. Annars klampar jag in på det förbjudna området och ägnar mig åt ministerstyre. Då kan det hända att jag blir KU-anmäld för detta. Det kan jag alltså inte svara på.

Flexibla och mobila kontorslösningar tror jag väldigt mycket på. Även med de 148 kontor som finns i dag är det många människor i Sverige som inte har jättenära till ett servicekontor utan kanske behöver åka flera mil men ändå får någon form av samhällelig service. Flexibla och mobila lösningar är någonting som myndigheten jobbar på, och det behovet växer naturligtvis i en tid då antalet fysiska och fasta kontor måste dras ned.

Prot. 2024/25:89
25 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 84 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag vet inte om jag blev så mycket klokare av statsrådets redovisning, och det gäller framför allt hans sista ord.

Jag har en följdfråga. Man har ju berett kommuner möjligheter att yttra sig. I Östergötland har både Motala kommun och Region Östergötland yttrat sig. Vilken vikt kommer man att fästa vid de yttranden som görs? Jag förstår att statsrådet inte kan och vill svara på den frågan, men statsrådet är ändå den som styr myndigheten via regeringen och budgeten. Någon diskussion måste det väl ha förts inom Tidösamarbetet när ni lade fram det här förslaget och gjorde den här budgetprioriteringen om vad värdet skulle vara? Eller är det en chimär? Är det ett spel för gallerierna? I Motala har man faktiskt tittat seriöst på om man kan använda sig av kommunens medborgarservice. Kan det vara en del på något sätt? Är det värt någonting eller inte? Är det en chimär? Då är det bättre att vara ärlig och rak om hur detta hanteras.

Det är klart att människor blir irriterade när de ser att den statliga servicen försvinner. Jag kan hålla med om att det finns statliga myndigheter som är duktiga på att använda ny teknik på olika sätt. Skatteverket är en sådan myndighet som ofta lyfts fram. Det finns många människor som använder dessa lösningar, men alla har inte den möjligheten. Vad detta kommer att innebära är med all sannolikhet merkostnader för kommunerna, som är beroende av den här närheten till servicen. Där kan man utträta sitt ärende inom socialförvaltningen eller utbildningsförvaltningen, och man kan naturligtvis ta kontakt med servicecentret när det är olika ansökningar och annat som ska göras.

Jag förstår att det inte har fattats något politiskt beslut om hur kontorsorganisationen ska se ut, men statsrådet pekar på att FA-regionerna är viktiga. Motala i Östergötland tillhör i och för sig FA-regionen Linköping, men med ett avstånd på 42 kilometer blir det ganska långt. Dessutom är Motala länsdelscentrum för resterande fem kommuner i den västra delen av länet, vilket gör att det kommer att halta med den här bedömningen.

Då är min fråga: Ges myndigheten möjlighet att fatta beslut om man ser att man har lagt fram ett förslag som inte är särskilt väl berett? Det tycker jag naturligtvis inte att det är, och det tycker inte heller de remissinstanser som yttrar sig, det vill säga kommunen och regionkommunen. De pekar väldigt tydligt på att det saknas argumentation. Statsrådet försöker lyfta fram den argumentation som myndigheten nu har i den här delen.

Den här frågan kommer vi naturligtvis att fortsätta följa för att se vad det blir av den. Kommer det verkligen att bli så positivt om man lägger ned ett servicekontor och tror att de brukare som har nyttjat det och nyttjar det kommer att finna nya digitala lösningar per automatik och tycka att livet är underbart?

Anf. 85 MARIANNE FUNDAHN (S):

Fru talman! Trelleborgs kommun har lämnat följande synpunkter: Det finns en risk att det blir en ökad belastning på kommunala verksamheter, exempelvis bibliotek och medborgarkontor, där invånarna har möjlighet att använda datorer för myndighetsärenden. Detta kan medföra ökade kostnader och resursbehov för kommunen. Kommer regeringen att kompensera kommunen för detta? Det är trots allt statliga myndigheters arbete man

utför. Varför ska kommunerna än en gång betala för uppgifter som staten har ansvar för?

Länsstyrelsen i Skåne vidhåller i sitt yttrande att servicekontorsverksamheten är mycket viktig för att upprätthålla legitimiteten och förtroendet för de statliga myndigheterna. Länsstyrelsen pekar även på att kunder som besöker servicekontor framför allt är från socialt utsatta grupper och står långt ifrån digitaliseringen. Att försämrade tillgängligheten till fysiska möten för dessa grupper kan enligt länsstyrelsen innebära ett minskat förtroende för staten och demokratin i stort. Hur ser statsrådet på risken för detta?

Statens servicecenter skriver att man har förståelse för de synpunkter som inkommit men menar att avvecklingen av servicekontoret i Trelleborg tillsammans med andra planerade avvecklingar är av mycket stor betydelse för att Statens servicecenter ska kunna göra kostnadsbesparingar som motsvarar anslagsneddragningen för 2025–2027. Vi har i dag fått höra att även statsrådet ser kopplingen till anslagsminskningen.

Anf. 86 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Nu är det så här delegationen ser ut, Johan Andersson. Jag måste vara noggrann med formalierna. Det är myndigheterna som fattar besluten om de enskilda nedläggningarna. Exakt hur man avväger principerna mot varandra måste myndigheten svara på. Det kan inte jag svara på, för jag är inte inblandad på den nivån i myndigheterna. Det är så svensk statsförvaltning och styrning ser ut. Man tillämpar tre principer. Det handlar om besöksantal, regional spridning över landet och effektivitet.

Det görs ekonomiska effektivitetsavvägningar tillsammans med verksamhetsavvägningar och regionalpolitiska avvägningar. Det ska sammanvägas och till slut leda till att budgeten når en balans. Det kommer att kräva att en del kontor läggs ned. Det är utifrån de principerna som man fattar besluten.

Kom ihåg att över hälften av Sveriges kommuner även i dag saknar ett servicekontor. De kommunerna får inte någon kompensation av staten för att de saknar ett servicekontor. Det är inte per automatik så att alla kommuner som saknar servicekontor har en mängd ökade kostnader eller mycket högre kostnader än andra för olika typer av samhällsservice, i varje fall vad vi har kunnat se.

Där får man samarbeta mellan grannkommuner. En del får lite längre till ett servicekontor än vad de har i dag, så är det absolut. Men redan i dag finns det nog många som har längre än exempelvis fyra mil, som mellan Motala och Linköping. Där är det dessutom ganska bra förbindelser med kollektivtrafik och annat, medan det i vissa delar av Norrlands inland är längre avstånd. Det är så Sverige ser ut.

Frågan var om en myndighet kan dra tillbaka ett förslag om nedläggning efter att samrådet har skett. Det kan den absolut göra. Det är också därför man gör den här typen av samråd. Man vill ha in synpunkter och kanske där hitta argument som gör att förslag om att kontor ska läggas ned kan dras tillbaka och man hittar något annat i stället. Återigen är det myndigheten som fattar det beslutet och inte regeringen.

Det lät som att jag nu tror att om vi lägger ned ett antal kontor kommer de per automatik att bli digitala, och livet kommer att kännas underbart. Det har jag aldrig sagt, Johan Andersson. Huruvida livet känns underbart eller inte tror jag inte har så mycket att göra med om man har tillgång till

Prot. 2024/25:89
25 mars

Svar på
interpellationer

Statens servicekontor eller inte. Det finns nog rätt många andra avvägningar.

Allt fler saker blir digitala, och allt fler medborgare klarar av att utföra tjänster digitalt. Många myndigheter får också tjänster som blir alltmer användbara digitalt. Det gör att fler klarar av att utföra dem därför att de helt enkelt blir mer användarvänliga. Det är en annan viktig fråga för mig som digitaliseringsminister. Men det är en annan debatt.

Anf. 87 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Återigen tack till statsrådet även om jag inte är nöjd med svaret, men det hör statsrådet tydligt.

Jag ser med spänning fram mot myndighetens ställningstagande när den har tagit del av konsekvensbeskrivningarna. Det är verkligen spännande. Jag förutsätter att det är ett beslut som går att följa när det sedermera fattas och att man också kan analysera ställningstagandet som myndigheten gör när det kommer.

Det är i allra högsta grad en statlig myndighet. Då bör det också finnas en följsamhet i beslutsfattandet om detta. Det känns lite knepigt med hela den delen, eftersom man så tidigt fick beskedet om att kontoret nog var ett av dem som skulle läggas ned. Det var redan innan man fattat beslut om budget och annat.

Jag hoppas och litar på statsrådet vad gäller att man kör med öppna kort. Agendan för avveckling av servicekontoren skulle vara otroligt spännande att få diskutera. Men det kanske vi kan ta vid ett annat tillfälle. Jag har mina dubier när det gäller det.

Här handlar det om människor som står ganska långt från samhället, som har svårt att komma in och som kanske inte är så röststarka. Det är naturligtvis de som drabbas vad gäller våra servicekontor.

Det finns ett stödparti i regeringskonstellationen som har en väldigt tydlig agenda när det gäller det. Nu tänker jag inte på statsrådets parti, utan det finns ett annat parti. Jag är ganska övertygad om att det finns andra argument kopplat till det.

Jag ser fram emot en förnyad debatt när vi ser ställningstagandet från Statens servicecenters verksamhet om hur man kommer att hantera frågan om kontoret i Motala.

Anf. 88 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Johan Anderssons senaste konspirationsteorier här låter jag nog stå oemotsagda än så länge. De var lite otydliga, även om jag nog förstod varåt han ville.

Jag kan bara dementera att det skulle ligga några sådana tankar bakom detta som att vi skulle göra människor mindre röststarka och mindre benägna att rösta i allmänna val. Det är ganska långtgående konspirationsteorier som ligger mycket långt ifrån verkligheten eller inte har någonting med verkligheten att göra.

Vi har sett att det här finns en effektiviseringspotential, inte minst utifrån Riksrevisionens rapport. Det kommer att leda till att ett antal kontor behöver läggas ned. Det kommer i sin tur att leda till att en del medborgare i Sverige kommer att få längre till sitt närmaste kontor. Men det innebär inte på något sätt att servicen försvinner.

Som jag nu sagt ett antal gånger jobbar myndigheten också med mer flexibla mobila lösningar. Det uppdraget kom även med dagens kontorsnät. Men det blir nu ännu viktigare. Även med det kontorsnät som finns i dag är det många som har ganska långt till ett fysiskt kontor. Därmed är detta uppdrag väldigt viktigt.

När neddragningen nu är gjord får vi samma antal kontor som vi hade 2019. Sverige var väl inte helt söndertrasat 2019, även om vi då hade genomgått en mandatperiod med socialdemokratisk regering.

Tack för debatten! Vi lär väl synas igen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellationerna 2024/25:495 och 507 om hög arbetslöshet och regional kompetensbrist

Anf. 89 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Linus Sköld har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att få ned arbetslösheten och hur jag avser att agera för att lösa kompetensbristen i de regioner som fortfarande har större problem med kompetensbrist än med arbetslöshet. Serkan Köse har frågat mig vad jag avser att göra åt Sveriges höga arbetslöshet i jämförelse med euroområdet, och vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att minska arbetslösheten samt förbättra matchningen mellan arbetssökande och lediga jobb.

Den viktigaste åtgärden för att pressa tillbaka arbetslösheten har varit att prioritera bekämpningen av inflationen. Regeringen vill stötta ekonomins återhämtning och prioriterar reformer inom framför allt tre områden: Det handlar om att fortsätta att stärka hushållens köpkraft, reformer för en ökad tillväxt och att återupprätta arbetslinjen så att fler kommer i arbete. Den enskilt viktigaste insatsen för att långsiktigt etablera sig på arbetsmarknaden är utbildning.

I 2025 års budgetproposition gör regeringen satsningar som innebär sänkt skatt på arbete och omfattande satsningar på utbildning. Regeringen har också ökat Arbetsförmedlingens resurser för att förbättra matchningen på arbetsmarknaden och ge bättre stöd till arbetssökande.

Regeringen har en bra grund för att möta arbetslösheten och följer och analyserar hela tiden utvecklingen på arbetsmarknaden för att kunna föra en effektiv arbetsmarknadspolitik vars insatser ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad.

Anf. 90 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Jag tänkte att svaret förtjänar att förenklas något. Det Mats Persson svarar är alltså att regeringen ska sänka skatten mest för dem som tjänar mest och göra fattiga fattigare. Därefter ska regeringen sitta på händerna och hoppas på det bästa. Det är i varje fall så det ser ut när man tittar på vilken politik som i realiteten förs.

Mats Persson säger i sitt svar att den enskilt viktigaste insatsen för att långsiktigt etablera sig på arbetsmarknaden är utbildning. I den grundtesen är vi faktiskt överens.

Det är fascinerande att Mats Persson företräder en regering som ser till att den enskilt viktigaste insatsen blir tillgänglig för allt färre i tider då allt fler behöver den.

Låt mig förklara. Arbetslösheten är den högsta på decennier. Samtidigt skär regeringen ned på antalet platser i utbildningsformerna kommunal vuxenutbildning, folkhögskola, yrkeshögskola, akademi och arbetsmarknadsutbildningar. I snart sagt alla offentligt finansierade utbildningsformer för vuxna blir alltså platserna färre till antalet det här året jämfört med förra året med regeringens ekonomiska politik.

Det tycker jag är ett dåligt sätt att visa att utbildning är den enskilt viktigaste insatsen.

Det här följer dessutom ett mönster. Mönstret är som följer:

Regeringen budgeterar med stora kommande minskningar av utbildningsplatser år två och tre i sina höstbudgetar.

Steg två är att regeringen kommunicerar om nominella minskningar som stora satsningar eftersom man inte skär ned riktigt lika mycket som man planerade att göra året före.

Steg tre är det vi såg i förra veckan i ett utspel från regeringen. Då lägger man till ytterligare lite, men inte nog mycket för att komma upp i en nominell ökning jämfört med förra året. I vårandringsbudgeten lägger man till lite grann. Då kommunicerar man det som en satsning igen, fast det egentligen är en nominell minskning jämfört med föregående år.

Detta är inte ett sätt att visa att utbildning är den enskilt viktigaste insatsen för att långsiktigt etablera sig på arbetsmarknaden.

Jag ställde en fråga i min interpellation som jag inte fick en tillstymmelse till svar på av Mats Persson. Jag tänker därför att jag ska upprepa just den.

Arbetslösheten är, som jag sa, bland de högsta på decennier. Men vi har regionala förhållanden som gör att det finns regioner där kompetensbrist är ett större problem än arbetslöshet. I mitt hemlän Norrbotten är arbetslösheten nära nog hälften av riksgenomsnittet. Och i vissa enskilda kommuner är den så låg som 2 procent. Det öppnar för att arbetsmarknadsministern skulle kunna ha någon åtgärd för att, så att säga, lösa kompetensbrist och arbetslöshet i ett slag. Detta gav faktiskt arbetsmarknadsministern inget svar på här.

Hur avser han att agera för att lösa problemet med kompetensbrist i de regioner som fortfarande har större problem med kompetensbrist än med arbetslöshet?

Anf. 91 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Jag har ställt en fråga, fru talman. Min fråga var: Vad tänker regeringen göra åt att Sverige i dag har högre arbetslöshet än euroområdet? Det är en situation som är historiskt unik men också oroväckande. Det svar jag har fått är tyvärr lika förutsägbart som otillräckligt.

Statsrådet säger i sitt svar att bekämpningen av inflationen har varit det viktigaste, att man vill stärka hushållens köpkraft, att man vill införa till-

växtreformer, att man vill återupprätta arbetslinjen och, sist men inte minst, att utbildning är den långsiktiga vägen i fråga om arbete.

Allt det här låter väldigt rimligt, men verkligheten talar ett helt annat språk.

Fru talman! Arbetslösheten i Sverige är den högsta på över tio år, om vi bortser från pandemin. Tillväxten i vårt land är nästan sämst i Europa. Sverige, vårt land, blir bara fattigare. Svenska folket blir bara fattigare. Vi har i dag över en halv miljon människor som är arbetslösa, när man räknar in både de som är öppet arbetslösa och de som finns i arbetsmarknadspolitiska program. 145 000 av dem är långtidsarbetslösa. Samtidigt ligger arbetslösheten i euroområdet på 6,2 procent. I Sverige ligger den på 8,9 procent. Det är alltså ett bottenrekord för Sverige.

Samtidigt har vi en ungdomsarbetslöshet som ligger på drygt 25 procent, det vill säga var fjärde ung i vårt land är i dag arbetslös.

Gång på gång, även i svaret, får vi höra att arbetslinjen är central för regeringen. Då kan jag ställa frågan: Varför försämrar man då a-kassan? Varför återinför man snabbare avtrappning och sänker ersättningen? Det här skapar inte incitament, utan det skapar oro och ekonomisk otrygghet och minskad rörlighet på den svenska arbetsmarknaden. Det leder till enorma konsekvenser nu när vi har den höga arbetslösheten.

Statsrådet påpekar i sitt svar att nyckeln till jobb är utbildning. Jag delar helt den uppfattningen. Som min kollega Linus redogjorde för har man minskat resurserna till vuxenutbildningen och komvux. Och de satsningar som finns i budgeten för 2025 räcker inte på långa vägar för att man ska återställa tidigare nedskärningar, än mindre för att möta dagens utmaningar. Vi har en halv miljon människor som är arbetslösa i Sverige och som behöver insatser.

Det finns också en diskussion om ökade resurser till bland annat Arbetsförmedlingen. Vi såg regeringens senaste utspel: 60 miljoner kronor, främst till kontrollinsatser. Det är inte en offensiv satsning. Detta innebär inga extra resurser till den aktiva arbetsmarknadspolitiken. Det här visar att regeringen inte ser den kris som finns i dag på den svenska arbetsmarknaden.

Jag ska återigen ta upp diskussionen om a-kassan. Enligt Byggnadsarbetaren har utbetalningarna ökat med 38 procent hittills i år. Det är ett tydligt tecken på att människor inte bara blir arbetslösa utan också fastnar i de här systemen lite längre. Samtidigt försämrar, som jag nämnde, regeringen tryggheten. Efter 100 dagar trappas det ned. Det här är ett dubbelslag mot människor.

Låt mig också konstatera, fru talman, att det inte bara är vi från oppositionen som är kritiska. Hela branschen är kritisk till regeringen och slår nu larm. Inom bygg, handel, restaurang och transport ser man med ökad oro på att regeringen inte gör någonting, inte minst utifrån den stigande arbetslösheten. Man kräver att regeringen, statsrådet, kliver fram och tar det här ansvaret.

Jag har bara en fråga till statsrådet, återigen: När tänker statsrådet inse att Sverige har en hög arbetslöshet, och när tänker statsrådet agera för att hantera den?

Prot. 2024/25:89
25 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 92 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS
PERSSON (L):

Fru talman! Tack till interpellanterna, Serkan Köse och Linus Sköld, för frågorna!

Låt mig börja med att zooma ut och beskriva lite var Sverige befinner sig just nu. Trots ett läge med en utdragen internationell lågkonjunktur, som inte minst märks mycket tydligt i vårt land, har vi bland de högsta sysselsättningsgraderna i Europa. Vi har det högsta arbetskraftsdeltagandet i Europa. Vi har en sysselsättningsgrad på över 82 procent för dem mellan 20 och 64. Jag nämner den siffran därför att målsättningen för länge sedan, när Socialdemokraterna hade full sysselsättning som mål, var 80 procent. Det slår vi, så att säga, med råge.

Däremot har den svenska arbetsmarknaden och samhället problem med bristande matchning. Även i en högkonjunktur hade vi ett läge där vi hade bristande kompetens. Det var svårt att hitta yrkeskunnigt folk som kunde ta de lediga jobb som fanns. Detta behov har inte minskat när vi nu gått in i en lågkonjunktur.

Till det har vi av förklarliga skäl oroliga hushåll, som håller hårt i plånboken. De har känt av inflationen och agerar just nu utifrån mycket osäkerhet i vår omvärld och håller därför i pengarna.

Mot bakgrund av detta aviserade vi från regeringen i förra veckan att vi nu ser till att förbättra för hushållen genom att vi mycket tydligt förbättrar rotavdraget. Den som i dag vill och har möjlighet – och som kanske har tänkt på det sedan tidigare – att renovera badrummet, renovera sommarstugan eller göra en renovering hemma har starka skäl att göra det just i år. Om man ser till att fakturan betalas från och med den 12 maj kan man ta vara på det höjda rotavdraget, som nu verkställs.

Till detta görs ytterligare satsningar på fler utbildningsplatser just för att vi vet att yrkesutbildningar som leder till riktiga jobb stärker den enskilde och gör att vårt samhälle fungerar bättre.

Anf. 93 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Jag tycker att den nöjdhet som arbetsmarknadsministern visar i talarstolen är häpnadsväckande. Han säger att människor har känt av inflationen. Ja, priserna har ju inte blivit lägre, och i synnerhet inflationen ökar igen. Och nu vänder ännu en gång räntorna uppåt efter en kort paus.

Vad gäller tillståndet i den svenska ekonomin finns det några tecken i tiden. Det slogs rekord i antal konkurser förra året. Det slogs rekord i mängden skulder hos Kronofogden, och det talar om för oss vilka hushåll som far mest illa i den här situationen. Det är de som hade de minsta marginalerna innan kaffet började kosta 75 spänn. Det är de som nu får skulder hos Kronofogden. Vi har den högsta arbetslöshet vi har haft på något decennium.

Arbetsmarknadsministern är ganska nöjd. Han vill zooma ut och jämföra arbetskraftsdeltagandet med resten av Europa. Jag tycker att det är skamligt att påstå att det görs satsningar på yrkesutbildningar när det nominellt sett är så att de kommer att bli färre i år än vad de var i fjol.

Om mitt resultat som arbetsmarknadsminister var att arbetslösheten ökade med mer än en halv procent från februari i fjol till februari i år samtidigt som deltagandet i arbetsmarknadspolitiska insatser och program

minskade skulle jag vara mycket missnöjd. Jag skulle vara allvarligt oroad över det om det var jag som ansvarade för den utvecklingen. Men Mats Persson står här i talarstolen och är nöjd. Han tycker att det går ganska bra och zoomar ut och kollar vem som har högst sysselsättning.

Inflationsbekämpning genom att sänka skatten för de välbärgade funkar inte. De människor som har de allra högsta inkomsterna får de allra största skattesänkningarna. Det handlar om en riktad skattesänkning på 6 miljarder till dem som tjänar 65 000 eller mer i månaden. De pengarna kommer att hamna på skattebefriade ISK:n i det här landet. Skulderna hos Kronofogden ökade med 52 miljoner om dagen förra året. De som tjänar 65 000 i månaden är inte överrepresenterade i den gruppen. Det var inte de som behövde förstärkning av hushållens köpkraft.

Mats Persson företräder en regering som vill fixa detta genom att sänka skatten för de rika. Rotavdraget är bara ännu ett exempel. Det förutsätter att man har råd att äga sitt hus och att man har råd att renovera. Det är bara ännu ett exempel på hur man vill sänka skatten för de rika och göra livet jobbigare för de fattiga.

Mats Persson tänker att inflationen kommer att gå över och att arbetslösheten kommer att försvinna då. Men allting tyder på att det inte är så det funkar. Om det var så det funkade hade ju regeringens politik fungerat. Nu ökar arbetslösheten fortfarande. Hur kan det komma sig?

Anf. 94 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det är väl fantastiskt att Sverige har en hög sysselsättningsgrad? Sverige har ett bra arbetskraftsdeltagande, och det är vi helt överens om. Det har Sverige haft väldigt länge, även under den socialdemokratiska regeringens tid. Vi har haft en hög sysselsättning och ett högt arbetskraftsdeltagande.

Det är viktigt att fortsätta ställa krav på människor att finnas tillgängliga, göra sig anställbara och ta de jobb som förhoppningsvis kommer snart. Vi är överens om att alla som kan arbeta ska arbeta. Sverige är fantastiskt unikt på sitt sätt genom att människor skriver in sig och är redo att ta ett arbete. Där är vi helt överens.

Vi är även överens om att man måste ha ett mål med politiken. Vi socialdemokrater hade ett mål. Jag önskar att statsrådet också kunde ha ett mål eller redogöra för ett mål. Vad vill statsrådet med arbetsmarknadspolitiken? Hur hög ska arbetslösheten vara? Vad vill man åstadkomma under den här mandatperioden?

Fru talman! Nya siffror från SCB visar att andelen svenskar som lever på ersättning, försäkring och bidrag ökade rejält förra året. Enligt vad Tidningen Näringslivet skriver tror de inte heller på regeringens arbetsmarknadspolitik. I en debattartikel krävde faktiskt företrädare för Almega, utbildningsföretag och kompetensföretag att ministern kavlar upp ärmarna och levererar en bred, aktiv arbetsmarknadspolitik. De skrev att Sverige inte kan vänta. Jag delar den uppfattningen. Sverige kan inte vänta. Därför är det väldigt viktigt att regeringen kommer tillbaka med konkreta förslag på reformer och åtgärder.

Jag nämnde 60 miljoner. Jag tror att jag och statsrådet är överens om att 60 miljoner – som enbart ska gå till kontroll av insatser – till Arbetsförmedlingen i det här läget inte kommer att räcka långt parallellt med att programinsatserna måste öka.

Låt mig bara konstatera något om diskussionen om utbildningsinsatser. Enligt Skolverket har antalet elever på komvux minskat med över 10 procent sedan 2022. Det är oroväckande siffror, som man måste ta på allvar. Enligt Arbetsförmedlingens budgetunderlag för 2025 och 2027 har regeringen dragit ned på arbetsmarknadsutbildningarna, vilket försvårar matchningen och gör det omöjligt för myndigheten att klara av sitt uppdrag.

Vi konstaterade precis att det finns en mismatchning på svensk arbetsmarknad i dag. Det finns lediga jobb, men det finns också många människor som inte kan ta de jobben. Där behöver man fortsätta satsa.

Jag delar uppfattningen att vi behöver satsa på utbildning. Det är statsrådet och jag överens om. Men när vi socialdemokrater tittar på hur mycket pengar som de facto är avsatta och hur många platser som finns blir vi oroliga. Det är det vi framhäver här; vi är oroliga för den utveckling vi ser i dag.

Det finns även en långtidsarbetslöshet. Det är vi också överens om. Vi måste göra allt vad vi kan för att komma åt den. Väldigt många unga människor har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Det är över 25 procents arbetslöshet i den gruppen. Var fjärde ung människa i Sverige i dag har inget arbete att gå till. Personer i förorten och glesbygden, äldre arbetare och människor med funktionsnedsättning har lämnats därhän.

Det här är inte min analys, utan det är Tidningen Näringslivet som skriver att arbetslösheten är historiskt hög i alla grupper och att man inte tror på någon vändning.

Min fråga är: Kan statsrådet ge oss lite hopp om hur man ska vända utvecklingen? Alla som tittar på den här debatten, alla de grupper som är oroliga, många som är arbetslösa eller på väg att bli arbetslösa – vad är statsrådets budskap till dem? Dessa människor väntar på ett svar från regeringen.

Anf. 95 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS
PERSSON (L):

Fru talman! Stort tack till Serkan Köse för den konstruktiva tonen i debatten! Jag håller med om att vi ska vara stolta över hur det är i Sverige och tycker att det finns bred politisk enighet om att vi har en väldigt hög sysselsättningsgrad och ett högt arbetskraftsdeltagande. Det har vi också haft under de senaste socialdemokratiska regeringarna. Det är någonting som svensk politik har hanterat på ett väldigt bra sätt, egentligen ända sedan finanskrisen. Det vi behöver bli bättre på är att se till att arbetslösheten går ned och att matcha individer bättre till de lediga jobb som finns.

Under högkonjunkturen fanns det många lediga jobb, och det gör det även i dag. Då handlade det mycket om utbildning. Serkan Köse ställde en mycket berättigad fråga om hur det kommer sig att utbildningsplatser gapar tomma, exempelvis inom komvux. Det är ett jättestor problem. Här i riksdagen får man väl ändå erkänna att vi är hyfsat överens om att vi tror på yrkesvux och komvux som är yrkesinriktade. Vi satsar pengar på detta – men i grova drag hälften av pengarna betalar kommunerna tillbaka. Det är en förklaring och något som regeringen nu rättar till.

Från regeringens sida ger vi nu bättre planeringsförutsättningar genom att ge kommunerna möjlighet att planera inte bara ett år framåt utan flera år framåt. Det, tillsammans med den förändrade lagstiftning som kommer, innebär att Arbetsförmedlingen och kommunerna i högre utsträckning kan

samarbeta och utbyta information sinsemellan. Arbetsförmedlingen kan då få veta om den enskilde är inskriven på komvux och vice versa, vilket också gagnar vår strävan att fler människor ska kunna gå någon utbildning.

Det är inte brist på pengar, ambitioner eller vilja, utan det är en brist på förmåga. Våra system är i dag lite för slappa och fungerar inte, vilket gör att människor inte får de möjligheter som de skulle kunna få.

Jag delar Serkan Köses engagemang för ungdomsarbetslösheten och ungdomar. Man kan diskutera om ungdomsarbetslösheten är 25 eller 10 procent; det beror på hur man mäter. Men det spelar ingen roll, för även om Sverige ligger bra till vid en internationell jämförelse av gruppen unga som inte gör någonting – omkring 7 procent i Sverige har inte jobb, utbildar sig inte och är inte i praktik – tycker jag fortfarande att den nivån är för hög. Vi behöver göra mer för att skolan ska funka bättre, och vi måste ha insatser till unga människor.

I vårandringsbudgeten har regeringen aviserat en särskild satsning på ungdomar. Det gäller både sommarjobb och jobb till unga, en satsning som riktar sig till en större grupp, inte minst till ungdomar under 20 år som kanske inte har fullständiga gymnasiebetyg. De kan få arbete och därmed en referens, och de tjänar pengar och får in en fot på arbetsmarknaden. På det sättet förstärker de med all sannolikhet sin situation på arbetsmarknaden.

Slutligen frågade Serkan Köse mig vilka insatser vi gör och vad man kan göra i detta läge. Det är inte bara i Sverige vi brottas med en utdragen lågkonjunktur och en amerikansk president som pratar mycket med medier och som skapar osäkerhet med hot om tullar, utan det är något som präglar hela Europa. Men vad vi kan göra är att se till att hushållen får en framtidstro genom att vi ger dem starka ekonomiska drivkrafter att ta en del ekonomiska beslut just det här året.

Ett sådant exempel är att via rotavdraget få människor som ändå har planerat att renovera badrummet att göra det just 2025 och inte några år senare, som de hade tänkt. På det sättet kan vi få igång byggindustrin och få de ekonomiska hjulen att snurra lite bättre.

Anf. 96 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Den svenska ekonomin uppvisar starka tecken på att det finns behov av åtgärder, något som regeringen avstår från. Det är rekord i konkurser. Det är rekord i skuldsättning hos Kronofogden. Vi har färre utbildningsplatser, och färre deltar i arbetsmarknadspolitiska program. Samtidigt ser vi den högsta arbetslösheten på åtminstone ett decennium. Hittills i år har lika många varslats som under hela förra året. Det verkar inte gå bättre.

I min interpellation ställde jag en fråga som fortfarande inte fått något svar. Den handlade om omflyttning av arbetskraften. Det finns regioner i landet som brottas med en väldigt låg arbetslöshet. Den motsvarar inte ens omställningsarbetslöshet utan ligger på endast ett par procent. Det vore därför möjligt för regeringen att överväga åtgärder för att i ett slag minska arbetslösheten och tillgodose behovet av kompetens i de regioner det rör sig om. Jag ställde frågor till ministern om detta, men han har ännu inte gett något svar.

I förra veckan hörde jag en företrädare för ett av regeringspartierna i positiva ordalag prata om ett flyttbidrag. Har regeringen en plan för att

Prot. 2024/25:89
25 mars

Svar på
interpellationer

införa något liknande, det vill säga ekonomiska incitament för att flytta dit där jobben finns? Det vore intressant att få veta det. Kanske kan ministern antingen bekräfta eller dementera den utsagan här?

Anf. 97 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Vi ser fram emot en fortsatt dialog och diskussion om dessa viktiga frågor. Låt mig inledningsvis också säga att vi välkomnar propositionen om informationsutbytet mellan Arbetsförmedlingen och kommuner och ställer oss bakom den. Det är viktigt att det finns ett tydligt informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna. Det är ett steg i rätt riktning. Vi kräver att denna samverkan ska vara strukturerad, och det gäller även informationsutbytet.

Det jag vill skicka med statsrådet från denna diskussion är att resurserna också måste följa med så att det hela inte bara blir en administrativ åtgärd som inte leder till förbättringar för de arbetssökande. Ambitionen är ju att förbättra förutsättningarna för de arbetssökande och att det ömsesidiga informationsflödet mellan kommunerna och Arbetsförmedlingen ska funka så att man kan sätta in de åtgärder som krävs för att människor ska få den hjälp och det stöd som de behöver för att bli anställbara.

Återigen: Vi är överens om att Sverige är ett fantastiskt land. Vi har hög sysselsättningsgrad och ett högt arbetskraftsdeltagande. Väldigt många människor i vårt land vill ha ett arbete och gör allt de kan för att göra sig anställbara och ta de jobb som finns. Men vi har också grupper som befinner sig långt ifrån detta. Där behöver vi sätta in åtgärder.

Diskussionen handlar om just det. Vi måste stärka de arbetsmarknadspolitiska insatserna och åtgärderna så att de går till de grupper som behöver stöd som mest. Det är detta vi måste fortsätta diskutera med statsrådet. Möjligtvis gör vi samma analys, men vi landar i olika lösningar. Det är väl här som den politiska skillnaden finns. Vi gör samma analys och ser problemen, men vi har andra lösningar än statsrådet.

Medskicket till statsrådet är att dessa frågor måste hanteras varsamt, och vi är redo att diskutera dem med honom.

Anf. 98 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS
PERSSON (L):

Fru talman! Jag ska kort svara på några frågor som har ställts av ledamöterna. Det handlar bland annat om höjd ersättning för intervjuer. Den som har behov av att göra en intervju i en annan landsända än där man bor för att söka ett jobb kan efter ett förslag från regeringen nu få höjd ersättning. Det är ett initiativ vi har tagit för att gynna förutsättningarna för kompetensförsörjning i norra Sverige. Vi gör även olika utbildningsinsatser för att åtgärda den kompetensbrist som finns.

Jag vill ta tillfället i akt och tacka interpellanterna för debatten. Jag tackar inte minst Serkan Köse för ett gott samarbete och för en god ton i debatten samt konstruktiva inspel, som jag som statsråd naturligtvis tar med mig.

Jag noterar avslutningsvis även den retorik Linus Sköld använder när han talar om rotavdrag. Ledamoten menar att det är något som enbart höginkomsttagare och rika kan använda sig av. Det är ett häpnadsväckande uttalande. Den svenska medelklassen använder ju rotavdraget och får gen-

om det större ekonomiska drivkrafter att göra investeringar i sina hem. Socialdemokraterna har vid flera tillfällen använt ett förstärkt rotavdrag som konjunkturåtgärd. Att då hävda att detta enbart är något för höginkomsttagare är häpnadsväckande.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2024/25:89
25 mars

Svar på
interpellationer

§ 13 Svar på interpellationerna 2024/25:500, 501, 505 och 518 om ungdomsarbetslösheten

Anf. 99 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Aida Birinxhiku har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att vända den stigande ungdomsarbetslösheten. Jonathan Svensson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att se till att inga fler unga hamnar i arbetslöshet och hur ungdomsarbetslösheten ska bekämpas. Daniel Vencu Velasquez Castro har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen ämnar vidta för att skapa fler arbetstillfällen för unga samt när jag tror att den stigande ungdomsarbetslösheten kommer att vända. Adrian Magnusson har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen vidtar för att bekämpa ungdomsarbetslösheten.

Unga är en konjunkturkänslig grupp på arbetsmarknaden med högre risk för arbetslöshet i en ekonomisk nedgång. Samtidigt har unga med fullföljd gymnasieutbildning ofta ett bra utgångsläge på arbetsmarknaden när konjunkturen vänder uppåt.

För att unga ska kunna etablera sig långsiktigt på arbetsmarknaden är därför utbildning den viktigaste insatsen. Regeringen har under mandatperioden ökat antalet platser inom både yrkeshögskolan och den yrkesinriktade vuxenutbildningen.

Enligt regeringens senaste prognos i december 2024 förväntas en gradvis återhämtning på arbetsmarknaden påbörjas redan under 2025.

Regeringen har avsatt 250 miljoner för att främja sommarjobb och jobb för ungdomar. Detta ger unga en möjlighet att skaffa sig värdefull arbetslivserfarenhet. Genom att insatsen riktas till dem som har svårt att hitta jobb på egen hand förbättrar vi möjligheterna att etablera sig på arbetsmarknaden för dem som står längst från arbetsmarknaden.

Anf. 100 AIDA BIRINXHIKU (S):

Fru talman! Tack, arbetsmarknadsministern, för svaret!

Det är en allvarlig situation vi befinner oss i: Nästan var fjärde ung är i dag arbetslös. När arbetslösheten når nya rekordnivåer drabbas bland annat unga särskilt hårt. Precis som arbetsmarknadsministern sa är unga en särskilt konjunkturkänslig grupp på arbetsmarknaden.

Jag har egentligen ingen annan uppfattning än att ministern också delar oron över utvecklingen. Min fråga handlar mer om vad arbetsmarknadsministern gör i praktiken för att denna utveckling ska vända.

Ministern nämnde Arbetsförmedlingen, men Arbetsförmedlingen tvingas till både varsel och nedskärningar på grund av regeringens politik. Ministern lyfte fram utbildning som den viktigaste insatsen, vilket jag helt

och hållet håller med om, men då är det svårt att förstå varför regeringen har gjort allt annat än att tillföra tillräckliga resurser till utbildningssektorn. Ministern gav heller inte någon förklaring till att propositionslistan i princip står tom, trots de utmaningar som vi står inför på arbetsmarknadsområdet.

Svaret från arbetsmarknadsministern är alltså inte särskilt lugnande sett till vad regeringen har levererat i praktiken och sett till att svaret från regeringen hittills har varit nedskärningar i arbetsmarknads- och utbildningspolitiken.

Så behöver det såklart inte vara, fru talman. När jag lyssnade på regeringens pressträff i fredags och hörde arbetsmarknadsministern prata om fler sommarjobb för unga tyckte jag mig höra att ministern möjligen har insett just detta – att den förda politiken inte är rätt väg framåt och att det inte har gjorts tillräckligt för att vända utvecklingen. Men svaret vi nu fått från arbetsmarknadsministern gör mig orolig för att så inte är fallet. Tvärtom verkar man påtagligt nöjd med det arbete som redan görs.

Det verkar också som att man avfärdar förslag från oppositionen, till exempel det körkortslöft som vi socialdemokrater har presenterat för att fler unga ska kunna ta körkort och därmed lättare få ett jobb.

Fru talman! Det är inte bara vi socialdemokrater som tycker att regeringen gör för lite när det kommer till ungdomsarbetslösheten. Det gör även ungdomsförbundet i ministerns eget parti, som dessutom lyfter fram detta som det största misslyckandet hittills under mandatperioden.

Därför, fru talman, vill jag fråga arbetsmarknadsministern: Är regeringen beredd att vidta fler åtgärder för att vända utvecklingen, eller är arbetsmarknadsministern helt enkelt är nöjd med det arbete som redan görs och därmed också med den situation som råder?

Anf. 101 JONATHAN SVENSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för att han kommit till kammaren i kväll. Jag vill även tacka mina kollegor som också har valt att lyfta upp denna viktiga fråga.

Det är tydligt att Sverige är inne i en tuff och utdragen lågkonjunktur med alla de konsekvenser det för med sig för samhället, framför allt för enskilda individer.

En grupp som är särskilt utsatt på arbetsmarknaden är, precis som statsrådet beskrev, de unga människorna. Unga tenderar att vara de som tar den första och största smällen när konjunkturen vänder nedåt och arbetslöshetsstatistiken börjar vända uppåt. Detta beror i stor utsträckning på att unga jobbar i förhållandevis konjunkturkänsliga branscher eller ännu inte riktigt har fått in en fot på arbetsmarknaden.

Enligt SCB:s senaste statistik har så många som var fjärde ung inte ett arbete att gå till. Det är en kraftig ökning sedan regeringen tillträdde efter valet 2022, och vi börjar nu närma oss de absolut högsta siffrorna från den tidigare delen av pandemin.

Ungdomsarbetslösheten är dessutom i praktiken redan lika hög som den var efter 2008 års finanskris, som ledde till en långvarigt hög ungdomsarbetslöshet. Att var fjärde ung människa i detta land saknar ett arbete att gå till kommer att leda till stora kostnader för samhället i stort men framför allt – givetvis – för de enskilda individer som saknar ett arbete. Det kan handla om unga människor som inte har lyckats ta den första

viktiga steget ut i arbetslivet eller som precis har fått en ny tjänst men inte hunnit kvalificera sig för a-kassa innan de blir varslade.

Fru talman! I det svar som statsrådet precis har redogjort för här i kam-maren lyfte han fram flera saker som jag tycker är värda att diskutera lite mer. Bland annat beskrev han att regeringen har avsatt 250 miljoner kronor i ett tillfälligt ettårsanslag för att fler unga ska få ett sommarjobb eller annat arbete.

Det är givetvis en vällovlig inriktning för oss som vill se att ungdoms-arbetslösheten pressas tillbaka, men jag tycker ändå att det är av intresse för dem som kan tänkas lyssna på denna debatt att det inte är några nya pengar som tillförs Arbetsförmedlingen utan pengar som redan finns i ett befintligt budgetanslag.

Det framgår tydligt i det underlag som regeringen presenterade kopplat till den så kallade budgetsatsningen att det handlar om en ren ompriorite-ring inom ram och ett redan beslutat anslag. Det är alltså inga nya pengar som tillförs, utan det är pengar som omprioriteras inom befintlig budget.

Samtidigt har Arbetsförmedlingen svårt att leverera på sitt ordinarie uppdrag på grund av regeringens återkommande nedskärningar på den ak-tiva arbetsmarknadspolitiken. Myndigheten tvingas gång på gång till stora nedskärningar för att klara allt hårdare budgetförutsättningar. Bara i fjol varslades hundratals medarbetare. När myndigheten tvingas till nedskär-ningar får den sämre lokal närvaro, sämre tillgänglighet för medborgarna och sämre förutsättningar att arbeta med den grupp som vi väljer att lyfta fram här i dag.

Om man kombinerar dessa två verkligheter, alltså en brist på faktiska tillskott för att hantera ungdomsarbetslösheten i vårbudgeten och de stän-diga nedskärningarna på den aktiva arbetsmarknadspolitiken, ser det, utifrån min horisont, tyvärr ganska dystert ut för dem som vill bekämpa ung-domsarbetslösheten.

Vi socialdemokrater anser att Sveriges unga förtjänar en arbetsmark-nadspolitik som tar ungdomsarbetslösheten på allvar, en politik där kraft-fulla åtgärder vidtas för att vända utvecklingen till något bättre och se till att fler unga får in en fot på arbetsmarknaden.

Jag vill därför ta tillfället i akt och fråga arbetsmarknadsministern: Hur motiverar han och regeringen de fortsatt stora nedskärningarna i den aktiva arbetsmarknadspolitiken samtidigt som tiotusentals och åter tiotusentals unga saknar ett arbete att gå till?

Anf. 102 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Fru talman! Tack så mycket för svaret, arbetsmarknadsministern!

Som har belysts många gånger här är det onekligen så att Sverige står inför stora utmaningar. Vi har en konkurrenskraft som utmanas från olika håll. Aldrig någonsin har vi i Sverige och Europa varit så beroende av samarbete för att bygga motståndskraft och oberoende. Vi ska vara stolta över att Sverige ses som ett strategiskt land i det arbetet. Vi har en god industri, vi har ett gott företagsklimat och vi har innovativa entreprenörer som vill skapa arbeten.

När man är ute i Europa är det många som förvånas över den låga till-växt och höga arbetslöshet som Sverige har, men för oss som bor här, fru talman, är det inte så förvånande. I ungefär 900 dagar har Liberalerna varit

ansvariga för arbetsmarknadspolitiken i Sverige. Det har lovats och försökts, men ingenting tycks vända utvecklingen.

Senast vi hade en så hög ungdomsarbetslöshet råkade det också vara en borgerlig regering. Det är som att den klassiska borgerliga politiken med sänkta bidrag, enkla jobb och sänkta skatter helt enkelt inte fungerar och inte är tillräcklig för att skapa arbeten i Sverige.

Det blir också lite märkligt när de satsningar som man hänvisar till de facto inte är några satsningar. Det är ju nedskärningar på Arbetsförmedlingen, och yrkesutbildningarna får mindre pengar nu än när regeringen tillträdde.

Jag skulle säga att det är dåligt att ge med ena handen och ta med den andra. Men det som är ännu sämre är att ta med båda händerna och lämna absolut ingenting kvar åt unga som söker det där första arbetet och den första chansen till självförsörjning.

Några som är särskilt utsatta på arbetsmarknaden är unga i socioekonomiskt svaga områden, exempelvis Järva eller Skärholmen i Stockholm, som jag själv kommer ifrån och där jag bor. Det är många i de områdena som växer upp med en inneboende känsla av att ingen bryr sig om dem eller att det inte spelar någon roll hur mycket de än kämpar, för de kommer ändå aldrig att klara sig. Det är en förödande situation och någonting som splittrar vårt samhälle.

I grunden handlar det om att alla människor, oavsett var de bor och oavsett vilken bakgrund de har, ska ha rätten till arbete. Det är just därför som det rödgröna styret i Stockholms stad har genomfört en rad satsningar som regeringen kan inspireras av för att få in fler unga på arbetsmarknaden. Tack vare lokala arbetsmarknadsinsatser i Järva ser vi nu en sjunkande ungdomsarbetslöshet. Järva går alltså, i positiv bemärkelse, mot trenden på nationell nivå. Ungdomsarbetslösheten där har gått ned med 2 procent på ett år. Det är inspirerande att se hur till exempel stadsdelssystrar arbetar uppsökande med just kvinnor som är långt ifrån arbetsmarknaden för att få in dem i arbete och skapa sysselsättning för dem. Det är inspirerande att se hur Jobbtorg Kista Unga arbetar.

Detta är exempel som regeringen gärna får inspireras av, men det är också exempel som behöver stöd från regeringen. De behöver en aktiv arbetsmarknadspolitik. Därför skulle jag vilja fråga arbetsmarknadsministern om han kan avisera några fler åtgärder för att vända den situation vi ser för unga på svensk arbetsmarknad.

Anf. 103 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Den interpellationsdebatt som vi har just nu berör en av vår tids absolut största samhällsutmaningar, nämligen ungdomsarbetslösheten. Vi har i Sverige en situation med en i det närmaste skenande ungdomsarbetslöshet, som har framhållits här tidigare flera gånger. Ungefär var fjärde ung i det här landet är arbetslös. Det är inget annat än ett katastrofalt misslyckande.

Dessutom är trenden negativ. Vi har en situation i Sverige där allt fler unga blir arbetslösa i stället för en utveckling som går i en positiv riktning. Vi har en ungdomsarbetslöshet som snart är uppe på pandeminivåer, precis som Jonathan Svensson nämnde. Det är som när pandemin härjade som allra värst. Då stängde restaurangerna klockan 20 och det var så glest mellan kaféborden att man knappt kunde sitta på fiken. På den nivån är det

nästan nu när det kommer till ungdomsarbetslöshet. Det är faktiskt hårresande.

Men låt oss färdas en bit söderut, till mitt och arbetsmarknadsministerns hemlän Skåne. Där är den så kallade vanliga arbetslösheten högst i landet. Enligt Arbetsförmedlingens siffror, som brukar ligga något lägre än SCB:s eftersom man mäter lite olika, uppgår arbetslösheten i Östra Göinge till nästan 20 procent, i Landskrona till 13,2 procent och i Burlövs kommun till nästan 15 procent, för att nämna några exempel. Detta är inget annat än ett misslyckande, och det är dessutom farligt.

Vi vet att arbetslösheten och känslan av att inte vara en del av samhället kan leda till något mycket värre. Vi vet att avsaknaden av tillhörighet – ett arbete ger oftast en känsla av tillhörighet – innebär att människor isolerar sig. Isoleringen kan i sin tur leda till väldigt farliga och skadliga konsekvenser både för den enskilda individen och för samhället i stort.

Samtidigt som vi har en situation med en skenande ungdomsarbetslöshet vet vi att den psykiska ohälsan breder ut sig bland unga. Vi vet att allt fler unga får allt svårare att skaffa sig en bostad och ännu svårare att faktiskt köpa en bostad. Vi vet att fler unga allt längre blir beroende av sina föräldrar när det gäller både boende och ekonomi, för att klara sin försörjning.

Statsministern sa i sin regeringsförklaring i september förra året att det ljusnar för Sverige. Vem ljusnar det för egentligen? Jo, det ljusnar för dem som redan har, som får ta del av regeringens skattesänkningar för de allra rikaste. Det ljusnar inte för Sveriges unga, som konstaterar att de inte får vare sig jobb eller bostad.

Fru talman! Jag roade mig lite i eftermiddags med att läsa ett interpellationssvar från arbetsmarknadsministerns företrädare från november 2023. Där talades det om utbildning men också om den liberala paradgrenen skattesänkningar, särskilt för dem som redan har allra mest.

Sedan dess har arbetslösheten skenat och ungdomsarbetslösheten har, som vi har konstaterat flera gånger här i kväll, nått nya nivåer.

Att göra samma sak om och om igen – lite som ledamoten Vencu Velasquez Castro var inne på – men förvänta sig nya resultat är väl vad man brukar kalla definitionen av galenskap. Regeringens medicin mot ungdomsarbetslösheten är dock konstant. Det som också är konstant är de stigande kurvorna på Arbetsförmedlingens och SCB:s powerpointpresentationer över ungdomsarbetslösheten.

När är arbetsmarknadsministern och regeringen beredda att pröva åtgärder som kan ha en positiv effekt på ungdomsarbetslöshetens utveckling, i stället för den negativa effekt vi kan se nu?

Anf. 104 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Tack till interpellanterna för ert engagemang i den här frågan, och tack för de initiativ och de förslag som ni presenterar som lösningar på det här samhällsproblemet! Man kan debattera om huruvida det är 25 procent eller 10 procent av ungdomarna som är arbetslösa, men det är inte huvudfrågan. Det beror ju lite på hur man mäter och om studenter ska räknas som arbetslösa eller inte.

Oavsett hur man mäter tror jag att vi kan vara överens om att vi har en grupp unga som ofta inte har gått ut gymnasiet och har svårt att få in en fot

på arbetsmarknaden. Om man fastnar i bidragsberoende och inte kommer in i ett sammanhang är risken stor, precis som flera interpellanter varit inne på, att det får långtgående sociala konsekvenser och mycket negativa konsekvenser för de människor det handlar om.

Därför är det väldigt viktigt att vi ger god möjlighet till utbildning. Det här året kommer det att finnas 130 000 utbildningsplatser där man lär sig på jobbet, alltså yrkesutbildningsplatser inom komvux eller inom yrkeshögskolan som är möjliga för unga människor att söka till. Men vi behöver göra mer än det.

När vi ser ett skakigt omvärldsläge med ökad oro, vilket förefaller innebära att lågkonjunkturen inte blir mindre utdragen utan möjligen snarare tvärtom, behöver vi skapa ännu fler möjligheter. Det är därför regeringen nu har sett till och ser fram emot att det nu skapas 15 000 jobb för unga eller sommarjobb under det närmaste året. Det är en viktig åtgärd för att 15 000 ungdomar runt om i Sverige, inte minst i de delar av Sverige där arbetslösheten är högre, ska få en chans att få in en fot på arbetsmarknaden, försörja sig själva och skapa referenser och nätverk för framtiden.

Det vi nu har sett är en utveckling som ingen politiker i den här kammaren – ingen socialdemokrat, ingen från Liberalerna eller någon från något annat parti – önskar. Det har sin grund i en väldigt skakig omvärld som vi har att hantera och göra det bästa vi kan av. Det bästa vi kan göra är att följa utvecklingen noga och göra det vi gör nu, det vill säga att addera ytterligare resurser, ännu fler utbildningsplatser och ännu fler jobb till unga, för vi ser att omvärlden kräver det av oss. Det är att ta ansvar.

Anf. 105 AIDA BIRINXHIKU (S):

Fru talman! Tack, arbetsmarknadsministern, för svaret! Det finns ju mycket att bena ut efter svaret från ministern, men jag skulle vilja inleda med det jag nämnde först i mitt tidigare anförande. Det är ingen här som har någon annan uppfattning än att arbetsmarknadsministern delar oron över utvecklingen.

Ingen i den här kammaren betvivlar arbetsmarknadsministerns vilja eller att arbetsmarknadsministern vill att ungdomsarbetslösheten sjunker. Men det jag efterfrågar i den här interpellationsdebatten är hur han omsätter den politiska viljan i politisk handlingskraft.

Vår syn som socialdemokrater är att vi i den utdragna lågkonjunktur som arbetsmarknadsministern redogör för inte bara kan följa utvecklingen utan måste kraftsamla. Vi måste kraftsamla för att vända ungdomsarbetslösheten. Vi måste kraftsamla för en utbildning av hög kvalitet, för fler arbetsmarknadsinsatser och för att rusta unga med de verktyg som de behöver på dagens arbetsmarknad. Det är inte min bild, fru talman, att det är det som regeringen har gjort. Regeringen har tvärtom visat en stor passivitet som riskerar att få långtgående konsekvenser för både den enskilde och samhället i stort.

På vissa punkter är vi dock överens. Vi är helt överens om det som arbetsmarknadsministern brukar prata om: Vi ska ställa höga krav på att de som kan arbeta ska arbeta. Men då måste vi också ställa höga krav på den här regeringen. Då måste vi vara uppriktiga med att regeringen samtidigt gör det svårare för människor att göra rätt för sig. Det är resultatet när man nu lägger ned servicekontor runt om i landet och när Arbetsförmedlingens närvaro runt om i landet försämras.

Fru talman! Det är också fallet i min valkrets Halland. Hylte kommun, som har högst arbetslöshet i länet, drabbades nyligen av två stora varsel på bara en vecka. Nu riskerar totalt 85 personer att gå miste om sitt jobb, i en kommun med 10 000 invånare. När arbetsmarknadsministern fick frågor om det här svarade han något i stil med att det bara är att hitta ett annat jobb. Det är den här passiviteten, fru talman, som väcker oro – att regeringen i den utdragna lågkonjunkturen med rekordhög arbetslöshet väljer att dra sig tillbaka.

Fru talman! Jag har stor respekt för att vi i Sveriges riksdag kan ha olika syn på lösningarna framåt, och den respekten hoppas jag att arbetsmarknadsministern också visar i den här interpellationsdebatten. Jag har noterat att ministern i tidigare debatter har avslutat väldigt konstruktiva samtal med att påstå att Socialdemokraterna nu har blivit ett bidragsparti, eller hur det brukar låta. Det tycker inte jag är särskilt konstruktivt.

Jag betvivlar som sagt inte den politiska viljan hos arbetsmarknadsministern. Men jag skulle vilja att den leder till mer politisk handlingskraft, för just nu ser jag det inte riktigt. Jag ser det varken i de resurser som tillförs eller i de propositioner som läggs fram, eller snarare inte läggs fram.

Min fråga är om arbetsmarknadsministern verkligen ser det. Tycker arbetsmarknadsministern, utifrån de resurser och propositioner som aviserats, att den här regeringen gör tillräckligt för att vända ungdomsarbetslösheten? Och om inte, är då arbetsmarknadsministern redo att vidta fler åtgärder?

Anf. 106 JONATHAN SVENSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

I sitt svar säger statsrådet att ingen av oss är nöjd med den situation vi befinner oss i. Det instämmer jag givetvis i; det är ingen önskvärd situation vi har just nu.

Statsrådet nämner även att stora delar av Europa och världen också befinner sig i en lågkonjunktur, och det stämmer givetvis. Men jag tycker ändå att det är värt att poängtera att Sveriges arbetslöshetsstatistik har förvärrats i betydligt högre takt än den i många andra europeiska länder. Vi spelar just nu i ligan tillsammans med exempelvis Spanien och Grekland och tävlar om den högsta arbetslösheten i Europa. Vi har alltså haft en betydligt värre utveckling i vårt land än på många andra ställen, och det är därför vi står här i dag och vill se åtgärder från regeringen.

Men det var inte det jag tänkte säga, utan jag vill nämna ytterligare ett perspektiv som statsrådet tog upp i sitt ursprungliga svar. Det handlar om den fullföljda gymnasieutbildningen. Statsrådet lyfte det som en väldigt viktig åtgärd för att unga ska få in en fot på arbetsmarknaden, och det håller jag givetvis med om. Det är självklart att unga som har en fullföljd gymnasieutbildning har en betydligt starkare ställning på arbetsmarknaden än de som inte har det.

Fru talman! Om detta är vi i den här kammen rörande överens: En färdig gymnasieutbildning är väldigt viktig för etableringen på arbetsmarknaden för unga. Men samtidigt som statsrådet beskriver vikten av det här räcker det egentligen med att öppna valfri lokaltidning runt om i landet för att få läsa om de konstanta nedskärningarna på utbildningssektorn. Kommunen efter kommun tvingas till nedskärningar för att nå en budget i balans,

mycket på grund av regeringens oförmåga att kompensera välfärden för de stora kostnadsökningarna.

Om man enbart tittar på hur många som fick lämna sina tjänster inom kommunsektorn under förra året på grund av arbetsbrist, alltså i praktiken nedskärningar, ser man att det var så många som 1 009 personer enbart inom Sveriges kommuner.

Om man vurmar för utbildningssektorns väl och ve och ser att den är av stor vikt för ungas etablering på arbetsmarknaden borde man bli något besvårad när man ser vilka yrkeskategorier de som blir uppsagda tillhör. De tre största yrkeskategorierna som blir av med jobbet när Sveriges kommuner säger upp anställda är elevassistenter, lärare och barnskötare.

Fru talman! Detta är någonting som jag inte riktigt får ihop. Jag tycker inte att det är logiskt. Samtidigt som var femte elev saknar fullständiga gymnasiebetyg när de går ur gymnasieskolan efter fem år tvingar vi Sveriges kommuner till svältkur.

Vi har alltså en situation i vårt land där vi har bland de högsta arbetslöshetssiffrorna i Europa och rekordhöga nivåer av ungdomsarbetslöshet, med alla de konsekvenser som det för med sig. I en sådan situation skulle jag, och säkert många andra, kunna tänka mig att det offentliga skulle kraftsamla för att på allvar hantera arbetslösheten och ungdomsarbetslösheten. Så verkar tyvärr inte vara fallet.

Samtidigt som arbetslösheten och ungdomsarbetslösheten når nya rekordnivåer väljer regeringen att inte kompensera utbildningssektorn för att stoppa drastiska nedskärningar, samtidigt som man fortsätter med nedskärningar på arbetsmarknadspolitiken.

Inte heller klarar man från Arbetsmarknadsdepartementet av att presentera någon större mängd propositioner. Den största hittills under mandatperioden har varit den om a-kassan, som visserligen innehåller en del bra saker men som i mångt och mycket handlar om försämringar av a-kassan. Statsrådet nämnde i en tidigare debatt att det har kommit en proposition. Absolut, och den är viktig, men den är ändå relativt liten i förhållande till vad som hade behövt göras.

Fru talman! Det är nog ganska uppenbart att vi socialdemokrater inte är helt nöjda med vart regeringen styr skutan Sverige. Hade vi fått styra det här landet hade vi med stor sannolikhet gjort andra prioriteringar.

Jag vill ändå ge statsrådet en chans att förklara hur fortsatta nedskärningar på utbildningssektorn och fortsatta nedskärningar på den aktiva arbetsmarknadspolitiken skulle leda till att fler unga människor i hela vårt land ska få ett arbete att gå till.

Anf. 107 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Fru talman! Jag vill uppehålla mig lite vid Stockholms stad, som jag kommer ifrån och som jag har noterat att Mats Persson också har besökt. I Järva, som jag vet att Mats Persson har varit i, har det skett ett trendbrott som är viktigt att lyfta fram här.

Jag måste säga att det är ganska tråkigt att det inte lyfts fram tydligare av statsrådet, för när kommunen kan garantera feriejobb till alla unga som har sökt händer det någonting också med arbetslösheten. När kommunen satsar på stadsdelssystrar och stadsdelsmammor och när barnen får se sina mammor gå till jobbet händer det någonting också med de barnen.

Den här synen på arbete och arbetslöshet som någon form av individuellt problem är djupt problematisk, menar jag och vi socialdemokrater. Arbetslösheten är ett samhällsproblem som vi politiker är ytterst ansvariga för att lösa.

Vi socialdemokrater inser självklart att världsläget är oroande. Världsläget skapar i mångt och mycket den lågkonjunktur som vi ser. Men då behövs, som har nämnts tidigare, kraftfulla insatser för att skapa arbetstillfällen i vårt land.

Jag och ledamoten Aida Birinxhiku sitter i näringsutskottet. Om inte Mats Persson vet det kan jag berätta att det är rekordmånga konkurser i vårt land just nu. Småföretag står för fyra av fem av de nya jobben och är i mångt och mycket integrationsmotorer. Men de får inte heller något stöd från regeringen för att vara de här jobbmotorerna. Så när och var, fru talman, ska de här jobben skapas?

De arbetsmarknadsinsatser som görs behöver också vara långsiktiga och förutsägbara. Regeringen började sin mandatperiod med nedskärningar. Sedan förde man tillbaka pengar, men inte tillräckligt mycket. Medan vi socialdemokrater gång efter annan föreslår ökade satsningar och resurser till Arbetsförmedlingen fortsätter regeringen med nedskärningar och hoppas att problemet ska lösa sig självt. Regeringen skapar en ond spiral som kommer att vara svår att bryta, fru talman.

Erfarenheten från Stockholm är just att man med ett tydligt fokus kan få ned arbetslösheten. Med det sagt, fru talman, ska jag också säga att ungdomsarbetslösheten i Stockholm och Järva fortfarande är hög. Vi behöver göra mycket mer. Här går vi gärna ihop med regeringen och gör någonting tillsammans för att vända utvecklingen för unga på arbetsmarknaden.

Jag vet att ingen politiker i denna kammare eller någon annan församling vill ha den här situationen. Det som skiljer oss åt är vilka typer av insatser vi vill se. Vi har föreslagit en rad insatser; regeringen har tyvärr inte gjort det.

Fru talman! Jag tror att Mats Persson vill vända utvecklingen. Problemet är att jag inte hör ett enda konkret förslag från Mats Persson om exakt vad som ska vända utvecklingen inte bara för unga på arbetsmarknaden utan också för alla vuxna som är arbetslösa i vårt land. Som jag sa tidigare: Det gör något med ett barn att se sina föräldrar gå till jobbet. Nu är det tyvärr betydligt fler barn som får se sina föräldrar stanna hemma.

Vad gör arbetsmarknadsministern åt det? Finns det några konkreta åtgärder som han kan dela med oss i kammaren i dag?

Anf. 108 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Det har talats mycket här i dag, både från mina socialdemokratiska kamrater och från den liberale arbetsmarknadsministern, om det skakiga omvärldsläget. Det kan man väl hålla med om. Jag tyckte att arbetsmarknadsministern var ganska diplomatisk när han sa att den amerikanske presidenten är mycket i medierna och att det är det som är problemet. Det är kanske att han gör andra saker när han väl är i medierna som är det stora problemet, men jag förstår att man inte vill hamna i konflikt med Utrikesdepartementet när man är arbetsmarknadsminister. Jag ska inte gå vidare in på det.

I arbetsmarknadsministerns svar på interpellationerna säger han att enligt regeringens senaste prognos i december 2024 förväntas en gradvis

återhämtning på arbetsmarknaden påbörjas redan under 2025. Det har hänt ganska mycket sedan december 2024, och det känns som att den prognosen kanske redan i många delar är obsolet och att vi får dras med lågkonjunkturen längre.

Då kan det finnas anledning att pröva en rad olika åtgärder. Jag vet till exempel inte hur arbetsmarknadsministern ställer sig till vårt förslag om ett körkortslyft, som ledamoten Birinxhiku tog upp. Jag förstår att ministern här i dag inte kommer att säga ja eller nej, men det kanske i alla fall är något som man kan kika på.

Det är ju en exceptionell situation vi har, skulle jag vilja påstå. Pandemin var en hälsokris som mer eller mindre ledde till nedstängning av samhället. Nu har vi en arbetslöshet bland ungdomar som nästan är i paritet med den, trots att vi inte har den typen av situation. Det är ganska allvarligt.

Det är också en ganska prövande tid för många unga. Det jag sa i mitt förra inlägg om att man har svårt att få bostad och liknande saker hänger ju mycket ihop med arbete. Vi skulle kunna ha en hel debatt om osäkra anställningar och vad det gör med ungas möjlighet att få bostad, men har man inget arbete alls är det ännu svårare.

Dessutom blir det allt svårare att få ett arbete. Jag besökte Bromölla kommun för några veckor sedan och träffade arbetsmarknadsenheten där, som arbetar en del med unga. Bromölla har tyvärr en utveckling med stigande arbetslöshet och stigande ungdomsarbetslöshet. Där hade det kommit fram att när unga i Bromölla sökte anställning inom handeln, alltså hos stora kedjor som Willys och Ica, fick de göra ett IQ-test, ett personlighetstest och det vanliga med cv och personligt brev. De fick dessutom i vissa fall spela in ett klipp där de skulle pitcha sig själva till arbetsgivaren. Det är ganska svårt att få ett jobb om man utsätts för detta när man är 19 år och söker sitt första arbete på Axfood.

Att vi har detta stora arbetsutbud för unga och samtidigt gör det så svårt att få ett jobb är verkligen ett problem. Där behöver man fundera över hur man ska göra.

Jag har också besökt en annan skånsk kommun som har problem med arbetslöshet, nämligen Perstorp. Det är den kommun i Sverige som har högst arbetslöshet. Där har man också problemet att unga inte får arbete. Vi kan ha långa diskussioner om varför det är så, men där lyfte man till exempel att Arbetsförmedlingen skickar tillbaka pengar till staten varje år samtidigt som det inte finns någon lokal arbetsförmedling i Perstorp. Det skulle kanske kunna vara en tanke att göra en riktad insats i kommuner som Perstorp där man har hög arbetslöshet. Nu har Arbetsförmedlingen pengar som de skickar tillbaka varje år. Varför inte då etablera Arbetsförmedlingen under en period i kommuner som Perstorp för att försöka få ned arbetslösheten? Nu lämnas detta i knät på kommunerna, och det är en besvärlig situation.

Det är också så att unga inte är en homogen grupp – det har inte heller arbetsmarknadsministern påstått, men jag vill ändå ta upp det. Unga i Stockholm och unga i Perstorp, i min hemkommun Ystad eller var det nu kan vara kan ha helt olika utmaningar. I Perstorp finns till exempel ingen pendlingskultur. Industrin har alltid varit stor i Perstorp – det här vet arbetsmarknadsministern också – och människor har varit vana att arbeta där. Att då ställa om sitt liv och pendla till exempelvis Helsingborg är fak-

tiskt ganska stort för många. Dessutom kan avgifterna vara ganska stora. Man får ligga ute med 240 kronor tur och retur för att ta sig till Helsingborg.

Jag skulle vilja höra fler åtgärder från arbetsmarknadsministern, helt enkelt.

Prot. 2024/25:89
25 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 109 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Låt mig ta tillfället i akt att beskriva några av de åtgärder regeringen nu vidtar för att pressa ned arbetslösheten och försöka mota den tråkiga internationella, utdragna lågkonjunktur vi har.

Det viktigaste är de satsningar vi gör på utbildning. Det handlar i år om över 130 000 utbildningsplatser. Det kan handla om jobb inom vård och omsorg, jobb inom industrin, jobb inom hantverksyrken eller jobb inom den gröna omställningen – inte akademiska jobb utan jobb som kräver en yrkesutbildning som man kan gå på relativt kort tid.

Det vi gör med tanke på konjunkturläget är att vi, utöver det vi sagt tidigare, nu säger att vi vill ha ytterligare utbildningsplatser, särskilt korta kurser som man går det här året när det är extra tufft på arbetsmarknaden. Vi vet ju att det kommer att vända lite längre fram. Efter en lågkonjunktur kommer en högkonjunktur.

En utmaning och ett problem här är att vi har tomma platser. Vi vill gemensamt satsa på utbildning. Vi tror på det. Men vårt samhällssystem har inte förmåga att se till att människor tar de platser som finns till förfogande. Det är ett monumentalt misslyckande för oss alla som vi naturligtvis behöver hantera. Vi gör nu ett antal saker för att styra upp systemet så att det ska fungera bättre och vi kan få mer valuta för de skattepengar vi satsar.

Det andra vi gör som är riktat till ungdomar är de 15 000 jobb för unga som vi nu går fram med. Detta kommer inte minst att gynna ungdomar som har det tufft på arbetsmarknaden, kanske bor i en kommun där arbetslösheten är hög, och göra att de kan få in en första fot på arbetsmarknaden.

Ett tredje exempel är att vi nu stärker de svenska hushållen genom att se till att alla som går till jobbet varje dag får förstärkt köpkraft genom riktade skattesänkningar för dem som jobbar, vilket också innebär att de ekonomiska hjulen rullar lite snabbare.

Detta är tre exempel på åtgärder vi vidtar för att förbättra arbetsmarknaden och pressa tillbaka arbetslösheten. Vi är naturligtvis beredda att lyssna på fler förslag. Naturligtvis är det i detta läge också viktigt att vara beredd att göra mer om så krävs.

Anf. 110 AIDA BIRINXHIKU (S):

Fru talman! Jag vill tacka arbetsmarknadsministern för debatten och för de exempel som ministern lyfte. Jag kan bara konstatera att vi kan ha, och har, olika syn på lösningarna framåt.

Jag skulle vilja upprepa det jag en gång sa till den tidigare arbetsmarknadsministern Johan Pehrson: Arbetsmarknadsministern kan inte trola fram fler och bättre insatser genom nedskärningar i arbetsmarknads- och utbildningspolitiken. Det kunde inte Johan Pehrson, och det kan inte Mats Persson heller.

Ska vi göra något åt ungdomsarbetslösheten krävs utbildning av hög kvalitet, fler aktiva arbetsmarknadsinsatser och en regering som levererar. Det kräver inte bara politisk vilja utan också politisk handlingskraft som får genomslag i de resurser som tillförs och i de propositioner som läggs fram. Det gäller särskilt i de svåra tider vi befinner oss i just nu.

Fru talman! Sveriges unga förtjänar en aktiv och ansvarsfull arbetsmarknadspolitik. Nästan var fjärde ung är i dag arbetslös, vilket vi har påpekat flera gånger. Det är klart att det får allvarliga konsekvenser för både den enskilda och för samhället i stort. Det här riskerar att släcka framtidsdrömmar och få fler unga att misstro politikens förmåga att lösa samhällsproblemen.

Herr talman! Ingen i Sveriges riksdag vill att vi ska ha det så, men då måste regeringen ta ansvar och agera. Låt inte det här bli mandatperiodens största misslyckande! Det är mitt budskap till arbetsmarknadsministern. Jag hoppas också att han tar med sig de olika åtgärder som vi i dag har redogjort för i den här interpellationsdebatten.

Anf. 111 JONATHAN SVENSSON (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

I sitt svar presenterade statsrådet tre konkreta åtgärder. Först nämnde han satsningar på utbildningssektorn, men samtidigt går stora delar av utbildningssektorn på knäna. I nästa mening nämnde statsrådet 250 miljoner kronor till sommarjobb för unga, men det är en omprioritering inom befintligt anslag. I nästa andetag är det en riktad skattesänkning för dem som arbetar. Det är absolut en skattesänkning, men det är en skattesänkning som riktar sig framför allt till dem som tjänar allra mest.

Det här tycker jag inte är tillräckliga åtgärder för att hantera ungdomsarbetslösheten. Den fråga vi diskuterar i dag är av stor vikt för många och påverkar många i landet. Vi har alla en dotter, en kompis, ett syskon eller någon annan i vår närhet som har svårt att få in en fot på arbetsmarknaden. Om vi inte hittar politiska lösningar som faktiskt tar sig an problemet kommer det att kosta oss mycket på sikt.

Sveriges unga förtjänar en arbetsmarknadspolitik som levererar på riktigt och som tar ungdomsarbetslösheten på allvar. Tyvärr verkar det inte vara den politiken som förs just nu. Samtidigt som vi har en situation med rekordvarsel, som har lett till stigande och rekordhöga nivåer av ungdomsarbetslöshet, lämnar regeringen walkover i arbetsmarknadspolitik när man inte tillför tillräckliga resurser till arbetsmarknadspolitik utan i stället sätter utbildningssektorn på svältkur.

Herr talman! Utifrån min horisont verkar det tyvärr vara så att det på Arbetsmarknadsdepartementet inte är arbetslinjen som gäller utan snarare passivitetlinjen.

Anf. 112 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Herr talman! Jag tackar för interpellationsdebatten och möjligheten att få diskutera dessa viktiga frågor för framför allt Sveriges unga. Men som jag har nämnt i tidigare inlägg är det här också en angelägen fråga för Sveriges vuxna, som också står inför en utmanande situation på svensk arbetsmarknad.

Jag har i mina tidigare inlägg lyft upp att vi gör de satsningar som krävs i Järva i Stockholm för att vända utvecklingen för framför allt unga på

arbetsmarknaden genom uppdraget Fokus Järva, som har gett goda resultat. Det var tråkigt att arbetsmarknadsministern inte inspirerades av det arbetet när han besökte Järva senast.

Jag är ändå glad att arbetsmarknadsministern än så länge vill ha en konstruktiv dialog, men det som behövs är kraftfulla insatser för att vända utvecklingen. Även om vi har fått höra om dessa exempel är de inte tillräckliga. Det är inte tillräckligt med 130 000 utbildningsplatser. Det behövs mycket mer, och det behövs fler åtgärder. Den myndighet som arbetsmarknadsministern ändå är ansvarig för behöver få fler möjligheter att vidta de arbetsmarknadsåtgärder som krävs.

Herr talman! När arbetsmarknadsministern är ute på besök hoppas jag också att han inspireras. Han är varmt välkommen till Skärholmen. Men jag har ett förslag: Kom inte dit med en skottsäker väst. Kom dit med förslag på hur vi vänder utvecklingen för unga på den svenska arbetsmarknaden så att fler unga kan komma i arbete och vi kan vända utvecklingen i vårt land.

Anf. 113 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Herr talman! Jag vill spinna vidare på något som ledamoten Birinxhiku var inne på. När jag gick med i Sveriges Socialdemokratiska Ungdomsförbund 2010, och sedan blev aktiv året därpå, var en av de stora frågorna just den ungdomsarbetslöshet som hade brett ut sig under regeringen Reinfeldts tid. Nu står jag här som ledamot av Sveriges lagstiftande församling, nästan 15 år senare, och diskuterar samma frågor igen. Precis som mina kamrater var inne på är det tyvärr lite symtomatiskt för en borgerlig regering.

Det är något här som inte stämmer. Vi har en hög arbetslöshet i Sverige, en hög ungdomsarbetslöshet, men samtidigt råder kompetensbrist i många branscher. Som arbetsmarknadsministern själv var inne på finns tomma platser inom yrkeshögskolan. Det är något som skaver.

Jag träffade representanter för Elektrikerna senast i morse, och de pratar om att det inom deras bransch finns enorma behov av människor de närmaste åren. I dag tillgodoses stora delar av behovet med arbetskraftsinvandring, men det behöver inte vara så. Det finns tillräckligt många människor som lever och verkar i det här landet som skulle kunna ta de jobb som finns eller utbilda sig till de jobben.

Precis som jag var inne på i mitt första inlägg är det här en allvarlig fråga. Vi risker att få en situation i Sverige där det finns en hel generation av unga som, precis som ledamoten Birinxhiku var inne på, inte tror på politikens förmåga att göra deras liv bättre. Oavsett om man är liberal eller socialist, eller vad man kallar sig, måste ändå politikens uppgift vara att göra människors liv bättre. Om unga människor känner att deras liv inte blir bättre med hjälp av politiken, av de demokratiska krafterna i samhället, finns den överhängande risken att de vänder sig till mer extrema ideologier. Det skulle innebära en allvarlig utveckling för landet.

Oavsett vilken väg vi väljer hoppas jag verkligen att vi får se en utveckling där ungdomsarbetslösheten de närmaste åren sjunker. Jag vet vilken väg jag och mina kamrater tror på, men jag tror att vi är överens över partigränserna om detta.

Prot. 2024/25:89
25 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 114 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Jag tackar interpellanterna för en utmärkt interpellationsdebatt, och jag tackar för inspel, inlägg och förslag som har bidragit till att göra debatten bättre. Vi har mycket att lära av att lyssna på varandra och försöka snälltolka och förstå varandra på bästa sätt. För egen del tycker jag att det har varit en värdefull debatt.

Regeringen anser att utbildning är viktigt. Det är inte fråga om vilken utbildning som helst. Jag vill ta fasta på det som Adrian Magnusson mycket riktigt sa i sitt inlägg, nämligen att det är något udda att det när det i Sverige 2025 råder lågkonjunktur med många arbetslösa människor samtidigt är ett läge där företagare inte hittar rätt kompetens. Det är ett systemfel. Och det är detta systemfel vi försöker göra något åt genom att satsa på korta yrkesutbildningar på en arbetsplats, där man lär sig ett jobb från grunden, där man är en del av samhällsgemenskapen och arbetsgemenskapen och där det väntar ett jobb i andra ändan. Det är ett helt nytt sätt att se på yrkesutbildningar.

Jag är övertygad om att om vi kan använda lågkonjunkturen till att rusta människor genom att de kan gå en utbildning och få jobb kommer det också att innebära att Sverige står starkare den dagen vi går in i en högkonjunktur. Det kommer att ske en vacker dag.

Stort tack för en mycket givande och fruktbar debatt!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2024/25:508 om Arbetsförmedlingens minskade tillgänglighet och dess påverkan på arbetsmarknaden

Anf. 115 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Serkan Köse har frågat mig hur jag avser att säkerställa att Arbetsförmedlingen har tillräcklig lokal närvaro och anpassade stödsatser, särskilt i kommuner med hög arbetslöshet, för att effektivt stödja dem som står längst ifrån arbetsmarknaden. Han har också frågat mig vilka generella åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att Arbetsförmedlingens resurser används effektivt för att stärka arbetsmarknadsinsatser och matchningen av arbetssökande till lediga jobb.

Det finns och har länge funnits regionala skillnader i arbetslöshet. Med utgångspunkt från målen och inriktningen för arbetsmarknadspolitiken är det Arbetsförmedlingens ansvar att fördela resurserna regionalt och lokalt utifrån de arbetssökandes behov, till exempel behovet av fysiska möten, och situationen på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen behöver bli mer effektiv med ett tydligt fokus på sin kärnverksamhet.

I 2025 års budgetproposition gör regeringen satsningar som innebär sänkt skatt på arbete och omfattande satsningar på utbildning. Regeringen har också ökat Arbetsförmedlingens resurser för att förbättra matchningen på arbetsmarknaden och ge bättre stöd till arbetssökande.

Regeringens utgångspunkt är att alla som kan arbeta ska göra det. Arbetslösa ska erbjudas rätt stöd och insatser. Samtidigt ska det också finnas tydliga aktivitetskrav för att få ersättning eller bidrag.

Jag och regeringen följer frågan och förutsätter att Arbetsförmedlingen inom ramen för sitt uppdrag även fortsättningsvis ger arbetslösa det stöd de behöver för att få ett arbete.

Prot. 2024/25:89
25 mars

Anf. 116 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Jag ställde denna interpellation eftersom vi ser ett växande problem i hela landet med att Arbetsförmedlingens närvaro och tillgänglighet försämras samtidigt som vi har den högsta arbetslösheten på över tio år, om vi bortser från pandemin. I en tidigare debatt med statsrådet lyfte jag också upp att vi har en långtidsarbetslöshet som ökar och en ungdomsarbetslöshet som har ökat med drygt 25 procent, vilket precis har debatterats här i kammaren. Var fjärde ung i vårt land är arbetslös i dag.

Allt detta innebär att vi måste ha en fungerande myndighet. Den statliga myndigheten, Arbetsförmedlingen, måste fungera för att vi ska kunna hantera de utmaningar som finns på svensk arbetsmarknad i dag.

Vi ser också en arbetslöshet som delar vårt land. I norra Sverige har vi låg arbetslöshet, men i södra Sverige har vi hög arbetslöshet. Det här kräver fysisk närvaro av Arbetsförmedlingen.

I Arbetsförmedlingens budgetunderlag till regeringen varnar man för att tillgängligheten kommer att försämras och för att personalbristen inom myndigheten är akut; man har sagt upp 700 personer. På Arbetsförmedlingen behövs olika kompetenser, som inte finns kvar. Man klarar inte av sitt uppdrag i takt med det ökade inflödet.

Samtidigt som de regionala skillnaderna har ökat kan vi konstatera att stödet till människor som blir arbetslösa inte är tillräckligt för att man ska klara av uppdraget. Till det kan vi konstatera att regeringen planerar att lägga ned ett antal servicekontor i 13 kommuner. Det slår mot de grupper som behöver både den statliga närvaron och det stöd som de ska kunna förvänta sig att få. Det är personer med funktionsnedsättning, äldre och nyanlända som har svårt att navigera digitalt.

Inte alla kommer att klara av det digitala system som det hänvisas till. Att man lägger ned servicekontor och att Arbetsförmedlingens fysiska närvaro försämras innebär att man monterar ned statens närvaro för dem som behöver staten mest.

Herr talman! Detta handlar inte bara om lokaler. Det handlar om människor. Unga utan utbildning, äldre arbetare, långtidsarbetslösa och människor i utsatta områden tvingas nu klara sig själva eller hänvisas till en digital plattform för att kunna lösa detta. Därför har jag ställt denna interpellation och hade förväntat mig att regeringen och statsrådet skulle komma med några konkreta förslag på hur man ska hantera det. Jag upplever inte riktigt att man i svaret bemöter detta på det sätt jag hade förväntat mig.

Arbetsförmedlingen behöver ha fysisk närvaro där behovet är störst. Det behövs mer resurser till arbetsmarknadsutbildningar, till matchning och till program och insatser. Och det behövs nationell kompetens för att vi ska klara av matchningsproblematiken på svensk arbetsmarknad.

Vi måste ha en myndighet som har kapacitet att möta, stötta och vägleda människor och som inte bara mäter och kontrollerar. Regeringen har gått ut med att Arbetsförmedlingen får 60 miljoner kronor mer, men det handlar väldigt mycket om att kontrollera. Det är bra att man kontrollerar människor. Men det måste också finnas förutsättningar för stöd till dem

Svar på
interpellationer

som behöver det för att kunna bli anställbara och kunna ta de jobb som finns på arbetsmarknaden.

Min fråga kvarstår: Hur tänker regeringen hantera Arbetsförmedlingens tillgänglighet och lokala närvaro för att kunna möta de behov som finns?

Anf. 117 JONATHAN SVENSSON (S):

Herr talman! Jag vill tacka min kollega Serkan Köse, som har tagit initiativ till denna viktiga debatt.

Det är ingen hemlighet att Arbetsförmedlingen på senare år har genomgått stora förändringar som har påverkat den lokala närvaron, tyvärr åt fel håll. Färre kontor och färre arbetsförmedlare har lett till att fler människor i vårt land har fått betydligt längre till myndighetens service.

I första hand hänvisas arbetssökande till Arbetsförmedlingens digitala plattformar, som ur många aspekter och för många människor fungerar på ett tillfredsställande sätt, även om det givetvis finns brister. Även om människor i vårt land överlag har goda digitala kunskaper menar jag att det fortfarande finns stora grupper som är i behov av samhällets stöd för att kunna hantera olika digitala verktyg. Det handlar ofta om just de grupper som står lite längre ifrån arbetsmarknaden. Till exempel bristande språkkunskaper, olika funktionsnedsättningar eller hög ålder kan påverka deras möjlighet att ta del av Arbetsförmedlingens utbud.

Många i de grupperna har som sagt svårt att använda de digitala verktyg som Arbetsförmedlingen i dag erbjuder. Då finns det behov av att kunna prata med en faktisk människa, ofta gärna fysiskt och på plats.

När den fysiska närvaron på många håll är bristfällig kan man tänka att det skulle fungera någorlunda väl att få kontakt med Arbetsförmedlingen på annat håll. Men en granskning från JO i höstas visade tyvärr på motsatsen. Den visade att 55 procent av alla som ringde till myndigheten fick kontakt med en handläggare, och för dem som fick kontakt med en handläggare var väntetiden i telefonkön cirka 30 minuter. Samtidigt har Arbetsförmedlingen en webbplats där man kan ta digital kontakt med en handläggare. Där ledde så få som ett av tio försök till kontakt med en handläggare via en chatt.

Herr talman! Jag tycker att det är på tok för dålig service till människor som av olika anledningar vill försöka komma i kontakt med myndigheten, antingen fysiskt eller via telefon eller webben.

Samtidigt som det är svårt att komma i kontakt med Arbetsförmedlingen försvagas också en av de andra livlinor människor har haft för att komma i kontakt med den statliga servicen. Regeringen meddelade i budgetpropositionen i höstas att Statens servicecenter skulle genomgå drastiska nedskärningar, och relativt nyligen meddelades att ungefär 30 kontor runt om i landet ska stängas.

På många håll i landet får det förhållandevis märkbara konsekvenser. Jag tittar på min egen valkrets, som exempelvis innefattar hela landskapet Dalsland, och ser att Dalsland i dag helt saknar fasta arbetsförmedlare med en fast kontorsplats för besök. Nu läggs det enda statliga servicekontoret i landskapet ned, och människor hänvisas till att söka hjälp på andra platser.

I Sverige har vi en lång tradition av högt förtroende för våra offentliga institutioner och myndigheter. Det är mycket tack vare att de har kunnat leverera förhållandevis goda tjänster. Man har haft god tillgänglighet över

hela landet. Men i takt med att staten har tagit ett steg tillbaka har den lokala närvaron försämrats, och förtroendet för samhällets institutioner har skadats.

Det får givetvis konsekvenser för människor som är arbetslösa och som på olika sätt är i behov av samhällets stöd när de söker ett arbete. Människor som befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden och i en utsatt situation kommer att få svårare att få tag på statlig service och att få hjälp med sitt jobbsökande.

Jag vill därför ta chansen att fråga arbetsmarknadsministern hur han ska se till att arbetslösa med olika former av stödbehov ska få tillgång till det stöd de har behov av när Arbetsförmedlingen är svår att nå fysiskt, via telefon och via webben och när den statliga servicen ständigt försvagas.

Anf. 118 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Jag tackar debattörerna för frågorna och inspielen. Det är viktigt att man som arbetssökande i ett läge där man är arbetslös kan känna trygghet och känna att samhället inte lämnar en därhän utan finns där om man har behov av det. Många arbetslösa har inte behov av hjälp, men de som har det ska kunna få hjälp genom samhällets olika insatser. Det är också därför det är viktigt att vi har en närvaro, så att människor kan känna den tryggheten.

När det gäller myndigheternas möjligheter att å ena sidan rekrytera kompetent arbetskraft och å andra sidan – jag uttrycker mig medvetet lite slängigt nu, så ni får snälltolka mig – finnas ”i varenda buske” har jag som statsråd inte kunskap om exakt var skärningspunkten finns. Jag förutsätter att våra myndigheter hanterar den avvägningen och målkonflikten på bästa sätt.

Med det sagt delar jag interpellantens och den andre meddebattörens uppfattning att vi generellt i samhället har haft en övertro på digitaliseringen. Alla människor har inte förutsättningar att fullt ut enbart använda sig av digitala verktyg för att kommunicera med myndigheter. Som jag har förstått det pågår inom flera myndigheter, även Arbetsförmedlingen, en diskussion där man åtminstone berör frågeställningen: Har digitaliseringen gått för långt?

Ett tecken på detta är den rapport som också Jonathan Svensson refererar till om mycket bristfällig telefontillgänglighet. Jag tror att jag läste i någon tidning om någon individ som medvetet låtit bli att svara i telefon och nu blivit av med jobbet.

Vi har alltså ett behov av att samhället flyttar fram sina positioner. Vi behöver på olika sätt se till att människor kan känna trygghet när de är arbetslösa och även kan känna en större närvaro. Det kan vara digitalt, fysiskt eller via telefon – exakt hur den skärningspunkten ser ut kan man alltid diskutera.

Den sammantagna ambitionen från vår sida är naturligtvis att vi ska se till att människor får ett bättre bemötande och möter ett mer engagerat samhälle, så att de inte lämnas vind för våg i sin arbetslöshet utan möter stora möjligheter till utbildning och till att hitta arbete. Det ska vara höga förväntningar på individerna att göra sitt yttersta. Men man ska också ha möjligheter genom att vi har en stat som finns där när man behöver den som mest.

Prot. 2024/25:89
25 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 119 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag tror att många av oss helt delar statsrådets analys – staten och samhället ska finnas där, och det ska finnas statlig närvaro för att man ska känna en viss trygghet. Det är just därför vi blir lite oroliga när kontor efter kontor läggs ned och resurserna tas bort från Arbetsförmedlingen och den aktiva arbetsmarknadspolitiken.

Jag delar också statsrådets uppfattning att det är självklart att myndigheten ska kunna göra en bedömning av var man tycker att man ska finnas för att behovet är som störst där. Men jag tror att statsrådet måste fundera över hur det här ska ske i praktiken om det är så att man kanske inte riktigt har förutsättningarna. Som statsrådet kommer ihåg fanns det i tidigare regleringsbrev till Arbetsförmedlingen ett konkret mål som handlade om att myndigheten skulle finnas i de socioekonomiskt utsatta områdena. Det är någonting som jag tror att statsrådet behöver ta med sig – hur ska man stärka Arbetsförmedlingens närvaro i de områden där myndigheten behövs som mest?

Arbetsförmedlingen behöver kanske inte finnas i varje by i hela Sverige, om jag ska snälltolka statsrådet. Det är inte riktigt det vi föreslår heller, utan här handlar det om var myndigheten ska lokaliseras, var den ska finnas och var behovet är som störst. Ett förslag till statsrådet är att se över om myndigheten kan få ett uppdrag att finnas i de socioekonomiskt utsatta områdena – där arbetslösheten är som högst ska myndigheten finnas.

Att ta bort myndigheten, ta bort de statliga servicecentren och hänvisa människor till digitala lösningar tror jag inte riktigt är lösningen. Statskontoret säger i sin utvärdering att Arbetsförmedlingens digitala gränssnitt är otillräckligt anpassat till de grupper som står längst ifrån arbetsmarknaden, vilket bekräftar det jag säger. Myndigheten ska finnas där behovet är som störst. Digitala lösningar kan inte ersätta fysiska möten för den som behöver någon som lyssnar, förstår och kan visa vägen framåt. Det är ett medskick till statsrådet.

Återigen: Arbetsförmedlingen hänvisar i sitt budgetunderlag till regeringen till att man behöver ha mer resurser för att klara av sitt uppdrag. Generaldirektören larmar om att man inte har tillräckligt med personal för att klara av att vägleda, matcha och följa upp. Det här innebär att det blir färre insatser, längre väntan och fler som fastnar i långtidsarbetslöshet.

En del av min interpellation handlade om de 4 miljarder som myndigheten inte använde. Läser man Arbetsförmedlingens årsredovisning kan man se att det var drygt 4 miljarder som skickades tillbaka. Då kan man fundera över hur dessa 4 miljarder ska kunna användas på ett annat sätt än i dag, kanske i samråd och samarbete med kommuner, nu när arbetslösheten är som den är.

Jag har ännu ett medskick. I det här läget tror jag verkligen att man behöver samarbeta kring arbetslösheten och de åtgärder som behöver sätas in. Görs det ingenting är jag rädd för att vi kommer att se en högre arbetslöshet och en försvagad myndighet, vilket kommer att drabba de grupper som behöver Arbetsförmedlingen som mest.

Skulle statsrådet kunna kommentera det här med de 4 miljarderna? Om det är så att statsrådet har några tankar om hur man skulle kunna använda de 4 miljarderna vore jag tacksam att få höra.

Anf. 120 JONATHAN SVENSSON (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Statsrådet nämner i sitt svar att statliga myndigheter ska ha en närvaro som ger trygghet till arbetsökande. Jag delar givetvis den bilden.

Jag snälltolkar givetvis statsrådet – vi ska inte ha ett arbetsförmedlingskontor i varenda buske. Det tycker inte vi socialdemokrater heller. Där emot tycker vi att det är rimligt att det finns statlig service i varje landskap. Så långt vågar vi faktiskt sträcka oss.

En god tillgänglighet för våra medborgare till våra statliga myndigheter är grundläggande för att upprätthålla förtroendet för dem men också för att kunna leverera tillfredsställande tjänster för våra medborgare. I dag har Arbetsförmedlingen på många platser runt om i vårt land tyvärr inte den tillfredsställande tillgänglighet som vi hade velat ha. Det är också uppenbart att tillgängligheten via telefon och webb inte är tillräcklig.

Det här får konsekvenser för människor som av olika anledningar är i behov av extra stöd i sitt arbetssökande. Som sagt kan det handla om människor med funktionsnedsättning, språksvårigheter eller någon form av digitalt utanförskap. Det här är grupper som hade varit i behov av mer individanpassat stöd från samhället för att få stöttning i sitt arbetssökande och på så sätt kunna få in eller behålla en fot på arbetsmarknaden. Möjligheten till detta försämras givetvis när Arbetsförmedlingen gång på gång tvingas till nedskärningar samtidigt som den statliga servicen minskar på många håll runt om i landet.

Däremot upplever jag inte att statsrådet helt svarar på min fråga om hur han ska se till att människor som är i behov av samhällets gemensamma stöd ska få det när det finns så stora brister i Arbetsförmedlingens tillgänglighet och när Statens servicecenter nu backar undan.

Anf. 121 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Som svar på Jonathan Svenssons sista fråga vill jag säga att det här är anledningen till att vi nu skjuter till pengar till Arbetsförmedlingen för ökat stöd till arbetslösa. Vi lyssnar ju in den kritik som finns. Det handlar om telefontillgänglighet, om att ha höga krav och om att göra tidiga insatser för arbetslösa.

Herr talman! Serkan Köse frågar hur vi ska se till att 4 miljarder inte betalas tillbaka. Det är en mycket relevant och rimlig fråga. Det handlar väldigt mycket om att se till att vi, och då menar jag vi i samhället i bred mening, inte låter arbetsmarknadsutbildningsplatser som vi har budgeterat för och satsat på gå om intet. Det gäller att vi ser till att vi har system som fångar upp människor så att de kan lotsas till arbetsmarknadsutbildningarna.

Det är inte första gången som Arbetsförmedlingen betalar tillbaka pengar till staten. Det har skett under blå regeringar och under röda regeringar. Jag ser det som en gemensam uppgift för oss att hitta system och verktyg så att vi kan använda pengarna på ett bättre och effektivare sätt så att de arbetslösa får del av fler utbildningar.

Målet är att vi på det sättet kan se till att fler blir bussförare, fler kan jobba i den svenska vården och fler kan jobba i den svenska industrin.

Anf. 122 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Det stämmer som statsrådet säger. Det är inte första gången Arbetsförmedlingen skickar tillbaka pengarna. Det har man gjort sedan 2006. När jag tittat på utvecklingen har jag sett att man varje år har kunnat skicka tillbaka 5–10 miljarder. Det är inte optimalt.

Det är därför som jag lyfter fram den här frågan. Jag tycker att pengarna ska användas för det ändamål som de är avsedda för. De ska användas till arbetsmarknadspolitiska program och insatser, till utbildningsinsatser och för de behov som finns. Där är vi helt överens.

En fråga som man behöver fortsätta att diskutera och debattera är hur anslagssparandet ska användas. Det gäller inte minst i det här läget när vi har den högsta arbetslösheten på tio år.

Vi har en halv miljon människor som är arbetslösa. Vi har en långtidsarbetslöshet som växer. Vi har en ungdomsarbetslöshet som växer. Då är det inte optimalt att Arbetsförmedlingen skickar tillbaka drygt 4 miljarder.

I den arbetsmarknadskrisen tror jag som socialdemokrat inte heller på att det räcker med de digitala lösningar som vi talar om. Här handlar det om att Arbetsförmedlingen ska kunna erbjuda den hjälp och det stöd som människor behöver.

När jag läser Arbetsförmedlingens årsredovisning, vilket jag tror att också statsrådet har gjort, ser jag att Arbetsförmedlingen själv slår larm om situationen. Man varnar för orimlig arbetsbörda, som man skriver. Man skriver också att resurserna är otillräckliga och att man inte längre kan erbjuda individanpassat stöd.

Det är allvarligt och något som jag tror att man behöver titta på. Samtidigt skickar myndigheten nästa budgetunderlag till statsrådet och menar på att man behöver mer resurser för att man ska klara av de utmaningar som finns i dag på svensk arbetsmarknad.

Mitt medskick till statsrådet är att utgå från diskussionen om de 4 miljarderna i anslagssparandet och se hur de kan användas här och nu för att kunna sättas in så att man kan hjälpa och stötta de människor som behöver stöd som mest.

Jag tror ärligt talat inte att de 60 miljoner som regeringen har aviserat kommer att räcka långt. Det handlar om att ha kontroll och ingenting annat. Tack för debatten!

Anf. 123 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS

PERSSON (L):

Herr talman! Tack till Serkan Köse och meddebattören för debatten!

Det är viktigt att vi kan fortsätta att diskutera hur vi kan använda våra skattepengar på bättre sätt. Vi kan på det sättet också se till att fler arbetslösa får de insatser som de kan gynnas av.

Det är ett misslyckande för hela det politiska och statliga systemet att vi har en situation där vi inte får ut verksamheter för de pengar som vi satsar. För egen del fortsätter jag gärna debatten och diskussionen om hur vi på ett bättre sätt kan använda pengarna så att fler arbetslösa kan få ta del av insatserna.

Det är viktigt att man kan möta en stark stat som finns där om man behöver den. Om man klarar sig själv så klarar man sig själv. Men behöver man samhällets insatser ska man få det. Det kräver ett annat sätt att tänka och se på hur vi anammar digitaliseringen och hur vi ser på statens närvaro för människor.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2024/25:89
25 mars

Svar på
interpellationer

§ 15 Svar på interpellation 2024/25:452 om stärkande av den regelbaserade ordningen och rättsstatens principer

Anf. 124 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr talman! Matilda Ernkrans har frågat mig hur jag förklarar det faktum att rättsstatens principer och demokratin i Europa inte nämndes med ett enda ord i EU-delen av utrikesdeklarationen som presenterades för Sveriges riksdag den 12 februari. Hon undrar också varför Sverige inte skrev under ett brev om att EU:s Digital Services Act måste användas i sin helhet för att säkra demokratin, rättsstaten och legitimiteten för valprocesser i EU:s medlemsländer. Brevet skickades av ett antal EU-ministrar till kommissionärerna McGrath och Virkkunen, ansvariga för rättsstatens principer och demokrati respektive digital säkerhet och demokrati. Slutligen ber Matilda Ernkrans mig redogöra för vart det brev som Sverige och Finland skrivit till kommissionen om nya initiativ för att fler av EU:s utgiftsområden ska prövas mot rättsstatens principer egentligen tagit vägen.

Låt mig inledningsvis vara tydlig: Att skydda och främja rättsstaten, demokratin och de mänskliga rättigheterna ligger fast förankrat i kärnan av regeringens prioriteringar.

När det gäller Matilda Ernkrans första fråga noterar jag i inledningen av utrikesdeklarationen att våra demokratiska värderingar lyfts fram som en ledstjärna i den ofrånkomliga uppgiften att ge stöd till Ukraina och motverka Rysslands förmåga att skada oss. Deklarationens avsnitt om EU inleds sedan med konstaterandet att EU är en värdegemenskap – och som vi alla vet hör demokratin, rättsstaten och respekten för de grundläggande rättigheterna till dessa värden. Genom att betona värdegemenskapen erinrar utrikesministern om hur viktigt det är att alla medlemsstater lever upp till det vi skrivit under på för att bli medlemmar i unionen. Vikten av att leva upp till EU:s värden och principer framhålls slutligen också i den del av deklarationen som gäller EU:s utvidgning.

Vad därefter avser Matilda Ernkrans andra fråga delar jag uppfattningen att skyddet av demokratin, rättsstaten och de demokratiska valprocessernas integritet är oerhört angelägna frågor.

Vi fick möjlighet att ta ställning till det brev som den franska representeren i allmänna rådet hade tagit initiativ till och som överlämnades till de ansvariga kommissionärerna i anslutning till rådets möte i januari. Utkastet reflekterade i delar mycket väl det som regeringen redan driver aktivt och engagerat, men också långtgående och vagt avgränsade uppmaningar till kommissionen om kraftfulla åtgärder. Dessa hade krävt en mer djupgående analys och beredning samt förankring i riksdagen, vilket inte var möjligt inom den korta tidsram vi hade för att ta ställning till utkastet.

Matilda Ernkrans tredje fråga gäller det brev som min finske ministerkollega Joakim Strand och jag i september skickade till kommissionen med uppmaningen att få på plats en heltäckande strategi för att säkerställa att rättsstatens principer respekteras av nuvarande och kommande medlemsstater. Det vi konkret lyfte fram i brevet handlar om att på olika sätt stärka kopplingen mellan utgifter från EU:s budget och respekten i medlemsstaterna för rättsstaten och unionens värden. Principen vi driver är att EU-medel helt enkelt inte ska vara aktuella för dem som inte lever upp till unionens grundläggande värden.

Det svensk-finska initiativet har tagits emot väl, både av medlemsstater och av kommissionen. I sitt meddelande inför nästa fleråriga budgetram som publicerades i februari är kommissionen tydlig med att starka garantier för skyddet av rättsstatsprincipen är en av de saker som bör stå i centrum för budgeten. Inte en enda euro till verksamheter som inte iakttar rättsstatens principer, är uttrycket som kommissionen använder, vilket också är kärnan i vad de svenska och finska regeringarna gemensamt fört fram.

Utan att föregripa en svår förhandling ser jag detta som en god grund att bygga vidare på. Regeringen fortsätter förstås att vara aktiv i alla förhandlingar och på andra sätt i förhållande till kommissionen och medlemsstaterna för att stärka länken mellan EU-medel och EU:s grundläggande värden.

Anf. 125 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Europa befinner sig i det värsta säkerhetspolitiska läget sedan andra världskriget. EU måste rusta upp militärt men också stärka det som bygger fred och frihet långsiktigt.

I det långsiktiga fredsarbetet är kampen för rättsstatens principer och demokratiska ideal central. Det handlar om vår kollektiva motståndskraft mot auktoritära ledare och också om att skydda individer mot propaganda och odemokratiska tendenser.

I EU-kommissionens rättsstatsrapport från förra året kunde vi ta del av hur läget egentligen ser ut i medlemsländerna när det kommer till rättsstatens principer och demokrati. För alla som har läst rapporten är det uppenbart att det finns problem med att upprätthålla EU:s grundläggande demokratiska värderingar. Det handlar om högernationalistiska, auktoritära och populistiska krafter som inte vill EU väl och som monterar ned demokratin bit för bit genom att stämma kritiska journalister, hota mediefriheten, inskränka domstolars oberoende och utsätta medborgare för propaganda.

Vi har tidigare i den här kammaren diskuterat exemplen Ungern, Slovakien och Italien men också Elon Musks inblandning i tyska val med hans aktiva stöd till AFD, vilket av många think tanks ses som exempel på hur auktoritära män, i detta fall från USA, använder högernationalistiska plattformar för att försvaga EU. Utvecklingen är tydlig. Demokratien som vi känner den försvagas. Exemplen är många fler än jag har räknat upp här.

EU ska vara en union för demokratier, och EU:s medborgare måste kunna känna sig trygga. De odemokratiska tendenserna drabbar vanligt folk genom propaganda och godtyckliga myndighetsbeslut. Det hindrar EU från att fatta viktiga beslut. Det yttersta uttrycket är Ungern, som bedriver en ryssvänlig politik i rådet genom att inte längre stå upp i fråga om sitt stöd till Ukraina. Men detta drabbar också människors fri- och rättigheter. Det visar, återigen, inte minst Orbáns Ungerns senaste beslut att för-

bjuda prideparader i landet. I hela världen ser vi hur auktoritära regimer inskränker hbtqi-rättigheter, och nu sker det här, i ett EU-land.

EU måste göra mer. Regeringen och EU-ministern måste göra mer. Vi kan inte ha en statsminister som hänger ut regnbågsflaggan på Sagerska men sitter tyst när Ungern undergräver EU:s demokratiska rättigheter.

Vad tänker statsministern och EU-ministern faktiskt göra för att säkra hbtqi-personers mänskliga rättigheter i EU-landet Ungern?

Så sent som förra månaden, som sagt, hävdade EU-ministern under en debatt här i kammaren att rättsstatens principer och demokratifrågor i EU engagerade hela regeringen och att hon arbetade intensivt med dessa frågor. Det blev därför märkligt när vi dagen efter kunde konstatera att rättsstatens principer inte nämndes uttryckligen en enda gång i regeringens utrikesdeklaration trots att ministern själv hävdade att frågan var högt prioriterad. Vi hör på svaret här i kammaren att EU-ministern får kämpa hårt för att hävda att det fanns med men gömt under något annat ord.

Det blir nästan ännu märkligare att lyssna till varför man avstått från att driva frågan tillsammans med tolv andra medlemsländer – det handlade om att kommissionen skulle driva frågor om rättsstat, demokrati och digital säkerhet. Danmark, Spanien, Tyskland och Frankrike skrev på. Men Sverige valde att inte göra det – av tidsskäl. Det duger inte.

Regeringen måste höja tempot och prioritera rättsstatens principer och demokratin i Europa. EU-ministern och regeringen måste kunna svara på varför man avstår från dessa ypperliga tillfällen att lyfta frågan om rättsstatens principer.

Vad är ministrarnas plan för att få med sig hela sin regering när det gäller att prioritera dessa frågor i internationella sammanhang? Det handlar ju inte bara om abstrakta demokratiska ideal utan också om vår motståndskraft och ett långsiktigt fredsbygge i oroliga och farliga tider.

Anf. 126 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr talman! Tack, Matilda Ernkrans, för frågorna och kommentarerna!

Jag skulle säga att det finns en total svensk enighet i den här kammaren om frågor som rör demokrati, rättsstat och grundläggande fri- och rättigheter. Jag tycker att vi ska värna den enigheten. Jag tycker inte att det är värdigt att insinuera att det skulle finnas en skiljelinje mellan regeringen och Socialdemokraterna i den här frågan. Snarare bör vi väl arbeta tillsammans mot de länder som motarbetar de här grundläggande värdena.

Om man läser den utrikespolitiska deklarationen som Matilda Ernkrans läser den är jag säker på att man kan hitta många saker att ifrågasätta eller lyfta fram. Men jag noterar exempelvis att den socialdemokratiska utrikespolitiska deklarationen från 2022 inte heller uttryckligen lyfter rättsstatens principer och grundläggande fri- och rättigheter som en prioriterad fråga i EU-arbetet. Det innebär naturligtvis inte att jag för en sekund tror att den socialdemokratiska regeringen svajade i de frågorna. Det vore att göra det politiska samtalet en otjänst. Jag tror snarare, som sagt, att vi ska jobba tillsammans kring de här frågorna.

När det gäller det brev som Sverige inte skrev under uppmanar regeringen gladeligen kommissionen att allmänt tillämpa förordningen om digitala tjänster, DSA, eller vilken annan lagstiftning som helst, för den de-

Prot. 2024/25:89
25 mars

Svar på
interpellationer

len. Det ska även i den här frågan till mycket för att skapa konflikt i kammaren.

Men det är viktigt – och jag tror att ledamoten Ernkranhåller med – att varken medlemsstaterna eller kommissionen trampar in på den andres område. Som minister i Sveriges regering är jag mån om att den gränsen respekteras, i grunden också för att jag vill att samma respekt ska gälla för det som är medlemsstaternas kompetenser och befogenheter.

Regeringen värnar vårt nationella handlingsutrymme. Det utkast som vi fick ta ställning till innehöll uppmaningar till kommissionen om att beslutsamt vidta åtgärder för att skydda valprocesser och att lägga fram robusta förslag om åtgärder mot hybridverksamheter. Det var oklart vad som kunde rymmas i så breda formuleringar. Det kunde exempelvis inte utslutas att det kunde beröra ramarna för hur vi förrättar val i Sverige.

Jag utgår från att ledamoten och Socialdemokraterna inte heller är redo att erbjuda kommissionen eller någon annan, för den delen, carte blanche när det kommer till nationella valprocesser.

Med det sagt är jag och regeringen mycket engagerade i frågan om hur vi bäst skyddar vår demokrati från desinformation, propaganda och fientlig påverkan. Det gäller inom unionen. Men det gäller också – inte minst – i våra kandidatländer och i vårt eget närområde.

Regeringen har gett Sida i uppdrag att avbryta alla direkta myndighets-samarbeten med Georgien. Beslutet sänder en tydlig signal till det politiska partiet Georgiska drömmen om att förtrycket mot fredliga demonstranter, oppositionspolitiker, civilsamhällesaktivister och oberoende medierepresentanter i Georgien är oacceptabelt.

Vi har nyligen beslutat om en facilitet för reform och tillväxt för Moldavien på 1,9 miljarder euro. Stöd till stärkande av rättsstatens principer och stabila demokratiska institutioner är centralt.

Reformstödet till västra Balkan är omfattande vad gäller rättsstat och demokrati, både bilateralt och genom EU. Nuvarande strategi innehåller 4,9 miljarder i reformstöd över sju år, via Sida.

Regeringen ser också fram emot – och kommer att arbeta mycket aktivt med – det initiativ som går under namnet Democracy Shield och som kommissionen kommer att lägga fram till sommaren.

Anf. 127 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Ministern berättade återigen att det här är ett viktigt område för regeringen, men i sak verkar det som att regeringen faktiskt ibland prioriterar annat.

Som ministern säger finns det en bred uppslutning och en enighet i Sveriges kammare om rättsstatens principer. Men då blir det ännu konstigare att Sverige inte samlade ihop sig med tolv andra medlemsländer och drev på kommissionen i fråga om att agera för rättsstatens principer, demokrati och digital säkerhet. Länder som exempelvis Danmark, Spanien och Tyskland gjorde bedömningen att det var möjligt att skriva under. Men Sverige hittade någon sorts argument för att det inte var möjligt.

Jag vill gärna fråga igen, eftersom jag inte fick svar: På vilket sätt tänker EU-ministern agera för att säkra hbtqi-personers mänskliga rättigheter i EU-landet Ungern? Det är få saker som är så viktiga för ett långsiktigt fredsbygge och demokratiska samhällen som att man respekterar rättsstatens principer, demokratins värderingar och mänskliga rättigheter.

EU ska vara en union av demokratier. Det handlar ytterst om att vi klarar att rusta oss militärt starka men också att skydda individer i ett långsiktigt fredsarbete som handlar om stärkande av rättsstatens principer och om en starkare demokrati.

Den demokratiska statusen i EU:s medlemsländer angår oss alla. Jag tycker verkligen att EU-ministern ska ta på sig ledartröjan i den här viktiga frågan. Det krävs att regeringen ställer krav i EU-sammanhang och deltar aktivt i de initiativ som tas. EU måste kunna garantera medborgarnas trygghet och säkerhet både fysiskt och digitalt, och i det här arbetet har regeringen en chans att driva på för att stärka rättsstatens principer och demokratin i EU. Inte minst Socialdemokraterna ger er fullt stöd i detta.

Sverige och Norden toppar listorna över demokratiska länder i världen. Därför har Sverige och Norden en stark trovärdighet i frågorna. EU-ministern borde ta chansen. Använd Sveriges trovärdighet så länge vi har den! Använd stödet, som exempelvis socialdemokratin kan ge er, för att driva på i EU och öka takten i arbetet när det gäller rättsstatens principer och demokratins grundläggande värderingar. Det går ju inte att läsa detta på något annat sätt än att demokratin håller på att försvagas.

Jag går över till en annan aktuell fråga som statsministern så sent som i dag i kammaren viftade bort genom att ge mig svaret att jag uppenbarligen aldrig hade varit på ett EU-toppmöte. Det stämmer. Det hade inte heller Kristersson varit innan han blev statsminister och kanske inte heller EU-ministern innan hon blev EU-minister. Jag har varit på många ministerrådsmöten som minister i tre olika regeringar. Men jag har inte varit på ett EU-toppmöte. Jag tänker dock att det här är så viktigt att jag vill ge EU-ministern möjlighet att svara på den fråga som statsministern viftade bort: Markerade Sverige på EU-toppmötet den 20–21 mars mot gripandet den 19 mars av Ekrem İmamoğlu, Istanbuls folkvalde borgmästare och oppositionsledare i Turkiet, och mot hotet från Erdoğan?

Tog Sveriges statsminister tillfället i akt att få EU att agera för att kandidatlandet Turkiet också måste fullfölja sina åtaganden när det gäller demokrati, rättsstatens principer och de grundläggande värden som vi nu ökar ansträngningarna för att försvara och som ukrainska soldater dör i skyttegravarna för?

Anf. 128 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr talman! Jag har redan svarat på varför Sverige inte skrev under brevet. Det var för att vi bedömde att det var osäkert vilka åtgärder som egentligen avsågs och att de kunde vara alltför långtgående och ha inverkan på svensk valförrättning. Om Matilda Ernkrans inte förstår det svaret vet jag inte riktigt vad mer jag ska säga. Men det var alltså inte tidsbrist som var min motivering.

Låt mig vad gäller Ungern vara väldigt tydlig med att man i Sverige, EU och Ungern ska kunna älska vem man vill och vara vem man vill. Ungern rör sig snabbt längre och längre bort från det fria Europa. Beslutet att förbjuda prideparader är ett tydligt steg bort från EU:s grundläggande värderingar. Det är helt enkelt förkastligt. Det har jag varit tydlig med. Det har statsministern varit tydlig med. Det är dessutom så att frågan är ytterligare oroväckande eftersom vi ser tecken på att lagstiftningen också inverkar på mötes- och yttrandefriheten.

Vi använder även återkommande EU-rätten som verktyg i den här frågan. Sverige intervenerade tillsammans med 15 andra medlemsstater och Europaparlamentet till stöd för Europeiska kommissionen i dess talan mot Ungern i EU-domstolen gällande Ungerns så kallade barnskyddslag, som kommissionen bland annat ansåg vara diskriminerande mot hbtqi-personer. Det är väl känt att Sverige går i bräschen för rättighetsfrågor i EU och för våra gemensamma värden. Det kommer regeringen att fortsätta göra. Här står vi orubbliga.

Det leder mig också in på Matilda Ernkrans uppmaning att ta chansen att agera i rättsstatsfrågor. Återigen förstår jag inte riktigt varför ledamoten söker konflikt, men låt mig ändå understryka att vi tar chansen – återkommande. Jag skulle säga att Sverige är ett av de länder som anses vara bland de främsta när det gäller att återkommande sätta de här frågorna på dagordningen.

Det pågår en oroväckande utveckling i flera medlemsstater, och det finns utrymme för förbättring. Kommissionens rättsstatsrapport är tydlig på det området. Erfarenheten från den här typen av rapporter och av exempel på hur det går i fel riktning i vissa länder är att det är effektivt att villkora tillgången till EU-medel med respekt för rättsstatens principer. Ibland är pengar helt enkelt det enda språk som alla förstår. Den metoden tar det svensk-finska initiativet sikte på att utveckla, och det arbetar vi vidare med. Vi har redan i stora delar fått gehör från kommissionen. Man har meddelat att inte en enda euro i nästa budget kommer att betalas ut till verksamheter som bryter mot rättsstatens principer.

Vi har också presenterat flera förslag för kommissionen på hur det här konkret ska kunna gå till. Jag hinner kanske inte på en minut gå in i alla tekniska delar, men det kan handla om att stärka tillämpningen av villkorlighetsförordningen genom tydligt stöd till kommissionen att ta initiativ mot medlemsstaterna i situationer som motiverar det. Det handlar även om att införa heltäckande villkor kopplade till artikel 2 om unionens värden för utbetalningar från alla fonder och program i EU-budgeten.

Ytterligare ett förslag är kopplat till utvidgningen. Det handlar om att införa skyddsklausuler eller liknande i de kommande anslutningsfördragen så att EU kan vidta åtgärder om utvecklingen i ett nytt medlemsland börjar gå i fel riktning.

Kort och gott kan jag försäkra ledamoten om att Sverige är ytterst aktivt i dessa frågor, dels med konkreta förslag till kommissionen om hur det kan gå till, dels i samtliga dialoger, exempelvis i den dialog med Ungern som jag själv ganska nyligen hade i samband med ett möte med allmänna rådet. Där framförde jag min kritik direkt till Ungern.

Anf. 129 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Det är bra att det nu kom besked om vart ministern menar att det svensk-finska initiativet har tagit vägen. Det är ingenting som direkt har rapporterats, utan det försvann bara in i EU:s byråkrati. Det var bra att jag kunde få svaret i den här interpellationsdebatten.

Jag hoppas att nästa gång tolv länder – nu senast var det bland andra Danmark, Spanien, Tyskland och Frankrike – står upp för rättsstatens principer, demokrati och digital säkerhet också Sverige kan sälla sig till dem som gör den bedömningen. Jag hoppas verkligen att Sveriges statsminister och även EU-ministern kommer att agera för att se till att kandidatlandet

Turkiet fullföljer sina åtaganden när det gäller demokrati och rättsstatens principer.

EU måste helt enkelt göra mer för att skydda sina medborgare och unionen mot auktoritära och ibland även imperialistiska krafter. Verktygen handlar om att stärka demokratin och rättsstaten i Europa för att skydda medborgare och individer som annars får lida till följd av att demokratin försvagas. Jag vill hävda att regeringen kan och måste höja tempot i det arbetet och ytterligare prioritera de här frågorna. Vi socialdemokrater är också beredda att ge vårt stöd till detta.

Trots att EU-ministern hävdar att frågor om rättsstatens principer engagerar hela regeringen menar jag att det finns mer för henne att göra på hemmaplan och i EU för ett starkt EU och en stärkt säkerhet i Sverige.

Anf. 130 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr talman! Jag vill vara tydlig med att jag är väldigt orolig över situationen i Turkiet. Det vi nu ser, gripanden av oppositionspolitiker men också andra individer, är allvarligt. Det väcker tydliga frågor om huruvida Turkiet verkligen lever upp till demokratiska principer och innebär dessutom att en förvisso redan avstannande EU-process blir ännu svårare när de som land inte lever upp till de fundamentala krav som ställs på ett land som påstår sig vilja bli medlem i EU. Jag tycker att det är viktigt att framföra den här typen av synpunkter till Turkiet precis som till andra kandidatländer.

Jag reser själv just nu runt mycket på västra Balkan, exempelvis, där många länder bedriver ett stort reformarbete. De har ändå mycket arbete kvar att göra kring korruption, rättsstatens principer och mediers oberoende. Det är väldigt viktigt att vi är tydliga från EU:s sida med vad vi ställer för krav på kandidatländer för att säkerställa en framtid där både dagens och framtidens EU-medlemsländer verkligen lever upp till rättsstatens principer.

I fråga om Turkiet har vi varit väldigt tydliga, och jag har noterat att bland andra utrikesministern har kommenterat detta. Jag välkomnar även engagemanget från Matilda Ernkrans sida. Jag är stolt över att regeringen är mycket aktiv i alla EU-frågor, inklusive rättsstatsarbetet.

Den socialdemokratiska regering som Matilda Ernkrans satt i gjorde sig känd för ett ganska stort mått av velande och obeslutsamhet när det gällde frågor om skogen, kärnkraften och den svenska modellen. Jag tycker att vi i dag har en mycket tydligare svensk agenda i EU och är många goda krafter som jobbar gemensamt där. Jag hoppas att vi även i den här kammaren kan kroka arm i flera av frågorna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2024/25:381

Förste vice talmannen meddelade att interpellation 2024/25:381 av Kerstin Lundgren (C) om centralisering av Folke Bernadotteakademin hade återtagits och därför inte skulle besvaras.

Prot. 2024/25:89

25 mars

Svar på
interpellationer

§ 17 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:
Proposition
2024/25:148 Ändringar i lagen om hamnskydd

Motion
med anledning av prop. 2024/25:126 Ny lag om internationella sanktioner
2024/25:3354 av Kerstin Lundgren m.fl. (C)

§ 18 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 21 mars

2024/25:541 Textilåtervinning och producentansvar

av *Joakim Järrebring* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:542 Sveriges klimatanpassning och skydd mot extremväder

av *Joakim Järrebring* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:543 Neddragningar i miljöbudgeten och klimatmålen

av *Joakim Järrebring* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:544 Tjejer i gängkriminalitet

av *Anna Wallentheim* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:545 Pride i Budapest

av *Ulrika Westerlund* (MP)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

2024/25:546 Tilläggsbidrag till barnfamiljer med bostadsbidrag

av *Isabell Mixter* (V)
till statsrådet Anna Tenje (M)

2024/25:547 PFAS och Sveriges agerande i fråga om evighetskemikalier

av *Joakim Järrebring* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:548 Statens servicekontor i Brandbergen

av *Åsa Westlund* (S)
till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2024/25:549 Delning av Trafikverket

av *Adrian Magnusson* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:550 Klimataktivisters hot om aktioner mot svensk infrastruktur

av *Pontus Andersson Garpvall* (SD)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:551 Nedsänkningar inom USAID

av *Linnéa Wickman* (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:552 Användningen av vildsvinskött

av *Sofia Skönnbrink* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:553 Initiativ under Kooperationens år

av *Per-Arne Håkansson* (S)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:554 Åtgärder mot den ökande arbetslösheten i Jönköpings län

av *Johanna Haraldsson* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:555 Bromma flygplats och kostnaden för skattebetalarna

av *Kadir Kasirga* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 21 mars

2024/25:927 Bättre förutsättningar för skyddsombud

av *Johanna Haraldsson* (S)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2024/25:928 Vattkoppsvaccin i det allmänna vaccinationsprogrammet för barn

av *Ewa Pihl Krabbe* (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:929 Stenmårdens utbredning i norra Skåne och dess konsekvenser

av *Ewa Pihl Krabbe* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:930 Meritpoäng för värnplikt

av *Markus Wiechel* (SD)
till utbildningsminister Johan Pehrson (L)

2024/25:931 Utformningen av ersättningen till kommuner som huserar vindkraft

av *Rickard Nordin* (C)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:932 Sveriges hållning till Myanmar

av *Olle Thorell* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

2024/25:933 Vegetarisk kost på anstalter

av *Pontus Andersson Garpvall* (SD)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:934 Rätten till skolgång för barn i fängelse

av *Ulrika Westerlund* (MP)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:935 Neddragningar inom psykiatri

av *Anna Vikström* (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:936 Översyn av förordningen om statlig medfinansiering till vissa regionala kollektivtrafikanläggningar m.m.

av *Linus Lakso* (MP)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

den 24 mars

2024/25:937 Fördelning till länsplanerna

av *Lars Isacsson* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:938 Sveriges beredskap att agera vid ett väpnat angrepp mot Taiwan

av *Björn Söder* (SD)
till försvarsminister Pål Jonson (M)

2024/25:939 Sveriges internationella arbete mot antibiotikaresistens

av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:940 Ökad press på ledningen i Myanmar

av *Olle Thorell* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:941 Turkiets demokratiska utveckling

av *Olle Thorell* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:942 Problem i berget på Muskö örlogsbas

av *Heléne Björklund* (S)
till försvarsminister Pål Jonson (M)

2024/25:943 Myanmar och den humanitära katastrofen

av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:944 Export av krigsmateriel till Israel

av *Björn Söder* (SD)
till försvarsminister Pål Jonson (M)

§ 20 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 21 mars

2024/25:881 Nordiskt samarbete för att hantera gränsöverskridande klimatrelaterade risker

av *Serkan Köse* (S)
till statsrådet Jessica Rosencrantz (M)

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 8 anf. 57 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 110 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA BLOMDAHL

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Återrapportering från Europeiska rådets möte den	
20 mars	1
Anf. 1 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	1
Anf. 2 MATILDA ERNKRANS (S)	4
Anf. 3 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	5
Anf. 4 MATILDA ERNKRANS (S)	6
Anf. 5 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	6
Anf. 6 MARTIN KINNUNEN (SD)	6
Anf. 7 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	7
Anf. 8 MARTIN KINNUNEN (SD)	7
Anf. 9 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	8
Anf. 10 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	8
Anf. 11 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	9
Anf. 12 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	9
Anf. 13 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	10
Anf. 14 ANNA LASSES (C)	10
Anf. 15 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	10
Anf. 16 ANNA LASSES (C)	11
Anf. 17 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	11
Anf. 18 REBECKA LE MOINE (MP)	11
Anf. 19 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	12
Anf. 20 REBECKA LE MOINE (MP)	12
Anf. 21 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	13
Anf. 22 ERIK OTTOSON (M)	13
Anf. 23 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	14
Anf. 24 ERIK OTTOSON (M)	14
Anf. 25 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	14
Anf. 26 MAGNUS BERNTSSON (KD)	15
Anf. 27 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	15
Anf. 28 MAGNUS BERNTSSON (KD)	16
Anf. 29 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	16
Anf. 30 ELIN NILSSON (L)	16
Anf. 31 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	17
Anf. 32 ELIN NILSSON (L)	17
Anf. 33 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	18
Anf. 34 ERIK HELLSBORN (SD)	18
Anf. 35 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	19
§ 2 Meddelande om frågestund	19
§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning	19
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	20
§ 5 Ärenden för bordläggning	20
§ 6 Svar på interpellation 2024/25:479 om vikten av folkbildning ur ett beredskapsperspektiv	20
Anf. 36 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L)	20
Anf. 37 JYTTE GUTELAND (S)	21
Anf. 38 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	22
Anf. 39 JONAS ANDERSSON (SD)	23

Anf. 40 LINUS SKÖLD (S).....	24
Anf. 41 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	24
Anf. 42 JYTTE GUTELAND (S).....	25
Anf. 43 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	26
Anf. 44 JONAS ANDERSSON (SD).....	26
Anf. 45 LINUS SKÖLD (S).....	27
Anf. 46 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	28
Anf. 47 JYTTE GUTELAND (S).....	28
Anf. 48 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	29
§ 7 Svar på interpellation 2024/25:480 om konstnärliga utbildningar.....	29
Anf. 49 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	29
Anf. 50 LINUS SKÖLD (S).....	30
Anf. 51 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	31
Anf. 52 LINUS SKÖLD (S).....	31
Anf. 53 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	32
Anf. 54 LINUS SKÖLD (S).....	32
Anf. 55 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	33
§ 8 Svar på interpellation 2024/25:481 om jämställdhet i forskningspolitiken	33
Anf. 56 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	33
Anf. 57 LINUS SKÖLD (S).....	34
Anf. 58 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	35
Anf. 59 LINUS SKÖLD (S).....	36
Anf. 60 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	36
Anf. 61 LINUS SKÖLD (S).....	37
Anf. 62 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	37
§ 9 Svar på interpellation 2024/25:496 om folkbildning i små kommuner.....	38
Anf. 63 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	38
Anf. 64 LINUS SKÖLD (S).....	38
Anf. 65 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	39
Anf. 66 LINUS SKÖLD (S).....	39
Anf. 67 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	40
Anf. 68 LINUS SKÖLD (S).....	40
Anf. 69 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	41
§ 10 Svar på interpellationerna 2024/25:527 och 534 om statsministerns roll i hanteringen av situationen kring den nationella säkerhetsrådgivaren.....	41
Anf. 70 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	41
Anf. 71 PATRIK BJÖRCK (S)	42
Anf. 72 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	43
Anf. 73 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	44
(forts.).....	45
Ajournering.....	45
Återupptaget sammanträde.....	45
§ 10 (forts.) Svar på interpellationerna 2024/25:527 och 534 om statsministerns roll i hanteringen av situationen kring den nationella säkerhetsrådgivaren.....	45
Anf. 74 PATRIK BJÖRCK (S)	45

Anf. 75	ANNIKA HIRVONEN (MP)	47
Anf. 76	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	47
Anf. 77	PATRIK BJÖRCK (S)	49
Anf. 78	ANNIKA HIRVONEN (MP)	49
Anf. 79	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	50
§ 11 Svar på interpellation 2024/25:514 om nedläggning av		
Statens servicecenter i Motala		51
Anf. 80	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	51
Anf. 81	JOHAN ANDERSSON (S)	51
Anf. 82	MARIANNE FUNDAHN (S)	52
Anf. 83	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	53
Anf. 84	JOHAN ANDERSSON (S)	54
Anf. 85	MARIANNE FUNDAHN (S)	54
Anf. 86	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	55
Anf. 87	JOHAN ANDERSSON (S)	56
Anf. 88	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	56
§ 12 Svar på interpellationerna 2024/25:495 och 507 om hög		
arbetslöshet och regional kompetensbrist		57
Anf. 89	Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	57
Anf. 90	LINUS SKÖLD (S)	57
Anf. 91	SERKAN KÖSE (S)	58
Anf. 92	Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	60
Anf. 93	LINUS SKÖLD (S)	60
Anf. 94	SERKAN KÖSE (S)	61
Anf. 95	Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	62
Anf. 96	LINUS SKÖLD (S)	63
Anf. 97	SERKAN KÖSE (S)	64
Anf. 98	Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	64
§ 13 Svar på interpellationerna 2024/25:500, 501, 505 och 518		
om ungdomsarbetslösheten		65
Anf. 99	Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	65
Anf. 100	AIDA BIRINXHIKU (S)	65
Anf. 101	JONATHAN SVENSSON (S)	66
Anf. 102	DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	67
Anf. 103	ADRIAN MAGNUSSON (S)	68
Anf. 104	Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	69
Anf. 105	AIDA BIRINXHIKU (S)	70
Anf. 106	JONATHAN SVENSSON (S)	71
Anf. 107	DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	72
Anf. 108	ADRIAN MAGNUSSON (S)	73
Anf. 109	Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	75
Anf. 110	AIDA BIRINXHIKU (S)	75
Anf. 111	JONATHAN SVENSSON (S)	76

Anf. 112 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	76	Prot. 2024/25:89
Anf. 113 ADRIAN MAGNUSSON (S)	77	25 mars
Anf. 114 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	78	
§ 14 Svar på interpellation 2024/25:508 om Arbetsförmedlingens minskade tillgänglighet och dess påverkan på arbetsmarknaden.....	78	
Anf. 115 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	78	
Anf. 116 SERKAN KÖSE (S).....	79	
Anf. 117 JONATHAN SVENSSON (S)	80	
Anf. 118 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	81	
Anf. 119 SERKAN KÖSE (S).....	82	
Anf. 120 JONATHAN SVENSSON (S)	83	
Anf. 121 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	83	
Anf. 122 SERKAN KÖSE (S).....	84	
Anf. 123 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	84	
§ 15 Svar på interpellation 2024/25:452 om stärkande av den regelbaserade ordningen och rättsstatens principer	85	
Anf. 124 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M).....	85	
Anf. 125 MATILDA ERNKRANS (S)	86	
Anf. 126 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M).....	87	
Anf. 127 MATILDA ERNKRANS (S)	88	
Anf. 128 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M).....	89	
Anf. 129 MATILDA ERNKRANS (S)	90	
Anf. 130 Statsrådet JESSICA ROSENCRANTZ (M).....	91	
§ 16 Svar på interpellation 2024/25:381	91	
§ 17 Bordläggning.....	92	
§ 18 Anmälan om interpellationer.....	92	
§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	93	
§ 20 Anmälan om skriftligt svar på fråga	94	
§ 21 Kammaren åtskildes kl. 20.59.....	95	